

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3391

[Total No. of Pages : 3

[5259] - 1

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
MANAGEMENT ACCOUNTING
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) What do you mean by Management Accounting? State and explain various tools and techniques of Management Accounting. **[20]**

OR

Define "Financial Statement Analysis". State and explain various tools and techniques used for such analysis. **[20]**

Q2) Balance Sheets of Titoo Industries Limited, Pune.

Liabilities	31.03.2016 Amount Rs.	31.03.2017 Amount Rs.	Assets	31.03.2016 Amount Rs.	31.03.2017 Amount Rs.
Eq. Share Capital	6,00,000	8,00,000	Goodwill	2,30,000	2,00,000
Share Premium	-----	20,000	Land & Building	4,00,000	3,40,000
General Reserve	80,000	1,10,000	Plant	1,60,000	4, 00,000
Profit & Loss A/c	60,000	1,26,000	Stock	1,54,000	2,18,000
8% Debentures	3,00,000	2,00,000	S. Debtors	3,20,000	4,00,000
S. Creditors	1,10,000	1,86,000	Bills Receivable	40,000	60,000
Bills Payable	40,000	22,000	Cash & Bank	42,000	36,000
Proposed Dividend	84,000	1,00,000	Discount on Issue of 8% Debentures	8,000	-----
Provision for Taxation	80,000	90,000			
Total	13,54,000	16,54,000		13,54,000	16,54,000

P.T.O.

Additional Information :-

- a) During the year, a piece of land was sold at a profit of Rs.30,000/-
- b) Provision made for taxation during the year amounted to Rs. 85,000/-
- c) Depreciate Building and Machinery at 10% p.a.
- d) Interim Dividend paid amounted to Rs.30,000/-
- e) There was a claim against company for workmen compensation of Rs. 77,000/- which was settled for Rs. 45,000/-
- f) During the year 8% Debentures were redeemed at 20% premium.

Prepare Schedule of Changes in Working Capital & Fund flow statement with necessary workings. [20]

Q3) From the following data for year ended on 31st March, 2017, draw up the Balance Sheet of Milan Limited [20]

Annual Turnover	Rs. 36,00,000/- (20% Sales are on Cash Basis)
Sales to Net Worth	4 Time
Current Liabilities to Net Worth	50%
Total Debts to Net Worth	80%
Current Ratio	2.2 :1
Sales to Inventory	8 Times
Average Collection Period	60 Days.
Fixed Assets to Net Worth	70%

OR

What do you mean by Responsibility Accounting? State and explain objectives, importance and limitations of it. [20]

Q4) What is Working Capital? State and explain various types of Working capital. State the consequences of inadequate working capital. [20]

OR

X Limited sold its products on a profit of 20% on sales. The following information is extracted from the its annual accounts ended on 31st March, 2017

Particulars	Amount in Rs.
Sales at Three Months Credit	50,00,000
Raw Material Consumed	12,00,000
Wages paid in ½ Month arrears	8,00,000
Production Expenses paid on Monthly Basis	12,00,000
Administration Expenses paid One Month in arrears	4,80,000
Sales Promotion Expenses payable Half-Yearly in advance	1,20,000
Income Tax payable quarterly - last installment fall due in next year.	2,00,000

Additional Information -

- The company enjoys One Month credit from the suppliers of Raw Materials and maintains Two Months stock of Raw Material and One and Half Month stock of Finished Goods.
- 20% Sales are on cash basis.
- Estimated Cash Balance amounted to Rs. 1,00,000/-

Find out the amount of Working Capital by adding 15% margin for contingencies. [20]

Q5) Write Short Notes. (Any 2) [20]

- Draw backs of Ratio Analysis.
- Responsibility Centers.
- Scope of Management Accounting.
- Cash Flow Statement.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3392

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 2

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
STRATEGIC MANAGEMENT
(2008 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term 'Strategic Management'. Describe the characteristics of Strategic Management. **[20]**

OR

What is 'SWOT Analysis'? How does a business organization use SWOT Analysis for effective strategy.

Q2) Explain the advantages and disadvantages of strategic planning. **[20]**

OR

- a) Explain strategic options at corporate level. **[10]**
- b) Explain strategic issues in joint venture decision. **[10]**

Q3) What do you mean by 'Strategic implementation'? Explain the key issues in 'Strategic implementation'. **[20]**

OR

- a) Explain the need and importance of Logistics Strategy. **[10]**
- b) State the issues in the formulation of research and development Strategy. **[10]**

P.T.O.

Q4) Explain the problems in evaluating strategic performance. **[20]**

OR

Explain the nature and approaches of Management ethics.

Q5) Write short notes on. (Any two) **[20]**

- a) Benchmarking
- b) Value chain analysis
- c) Mergers and Acquisition
- d) Human Resource Strategy

Total No. of Questions : 5]

P3392

[5259] - 2

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
STRATEGIC MANAGEMENT
(2008 Pattern) (Compulsory)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पाहावी.

प्रश्न 1) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापन या संज्ञेची व्याख्या द्या. व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाचे वैशिष्ट्य स्पष्ट करा. [20]

किंवा

स्वाँट विश्लेषण म्हणजे काय? व्यवसाय संस्था स्वाँट विश्लेषणाद्वारे प्रभावी व्यूहरचना कशा प्रकारे केली जाते.

प्रश्न 2) व्यूहरचनात्मक नियोजनाचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) कंपनी पातळीवरील व्यूहरचनात्मक पर्याय स्पष्ट करा. [10]

ब) संयुक्त उपक्रम निर्णयातील व्यूहरचनात्मक प्रश्न स्पष्ट करा. [10]

प्रश्न 3) व्यूहरचनात्मक मूल्यमापन म्हणजे काय? व्यूहरचनात्मक मूल्यमापनातील मुख्य प्रश्नांचे स्पष्टीकरण करा. [20]

किंवा

अ) लॉजिस्टिक व्यूहरचनेचे गरज व महत्त्व स्पष्ट करा. [10]

ब) संशोधन आणि विकास व्यूहरचनेच्या सूत्रीकरणातील प्रश्न सांगा. [10]

प्रश्न 4) व्यवस्थापकिय निती मूल्यांचा स्वरूप व दृष्टीकोन स्पष्ट करा. [20]

किंवा

व्यूहरचनात्मक सादरीकरणाच्या मुल्यमापणात्मक समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याहि दोन) [20]

अ) तौलनिक प्रमापीकरण

ब) मुल्य साखळी विश्लेषण

क) विलीनीकरण आणि संपादन

ड) मानवी संसाधन व्यूहरचना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3393

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 3

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Advanced Accounting

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Prepare working notes wherever necessary.
- 4) Use of pocket calculator is allowed.

Q1) Explain, in detail, 'Generally Accepted Accounting Principles'. [20]

OR

Write Short Notes (Any Two) : [20]

- a) Professional Development of Accounting in India.
- b) Advantages of Leasing.
- c) Role of Accounting Theory.
- d) Distinction between Leasing and Hire Purchase.

Q2) The following are the Balance Sheets of X Ltd., Y Ltd. and Z Ltd. as on 31st March, 2011. [20]

Liabilities	X Ltd. Rs.	Y Ltd. Rs.	Z Ltd. Rs.
Share Capital	10,00,000	5,00,000	2,00,000
Reserves	3,00,000	3,00,000	2,40,000
Profit & Loss A/c	2,50,000	3,00,000	1,20,000
Creditors	3,00,000	2,00,000	1,30,000
	18,50,000	13,00,000	6,90,000

Assets	X Ltd. Rs.	Y Ltd. Rs.	Z Ltd. Rs.
Fixed Assets	6,00,000	4,50,000	2,50,000
<u>Current Assets</u>			
Stock	4,00,000	3,80,000	3,20,000
Debtors	2,00,000	2,20,000	1,00,000
Bank	50,000	30,000	20,000
Shares in Y Ltd.	6,00,000	-----	-----
Shares in Z Ltd.	-----	2,20,000	-----
	18,50,000	13,00,000	6,90,000

P.T.O.

X Ltd. purchased 90% shares in Y Ltd. when Y Ltd.'s credit balance of Profit and Loss A/c was Rs. 1,00,000 and Reserves was Rs. 60,000/-.

Y Ltd. purchased 80% shares in Z Ltd. when Z Ltd. had Rs. 40,000/- in Reserves and Rs. 60,000/- as credit balance in Profit and Loss A/c.

X Ltd. and Y Ltd. acquired shares in subsidiaries on the same date.

Stock of Y Ltd. includes goods valued at Rs. 60,000/- which were invoiced by X Ltd. at a price which was 20% above cost.

Prepare the consolidated Balance Sheet of X Ltd. and its subsidiaries Y Ltd. and Z Ltd. as on 31st March, 2011.

Q3) a) Give Journal entries for the following transactions in the books of Delhi Head Office and Kanpur Branch Office on 31st March, 2011. **[10]**

- i) Goods sent by the head office on 28th March worth Rs.15,000 to its Kanpur branch not received by the branch upto 31st March, 2011.
- ii) Kanpur branch paid Rs. 30,000 for a machine purchased by the head office in Kanpur.
- iii) Charge depreciation at 10% on furniture Rs. 20,000 used by Kanpur branch, the Furniture A/c. being maintained in the head office books.
- iv) A remittance of Rs. 8,500 made by Kanpur branch to the head office on 29th March was received by the head office on 4th April, 2011.
- v) Kanpur branch collected Rs. 2,000 from a Kanpur customer of the head office.

b) On 31st March, 2011 the following balances appeared in the books of Cuttack Branch of an English firm having its Head office in London:**[10]**

	Dr. Rs.	Cr. Rs.
Stock on 1-4-2010	63,000	
Purchases and Sales	3,75,000	5,62,500
Sundry Debtors and Creditors	1,95,000	1,30,000
Bills Receivable and Payable	52,000	45,500
Wages and Salaries	24,000	
Rent, Rates and Taxes	18,000	
Sundry Charges	7,500	
Fixtures and Fittings	24,550	
Cash at Bank	1,44,950	
London Account		1,66,000
	9,04,000	9,04,000

- i) Stock on 31-3-2011 was Rs.1,62,500.
- ii) Cuttack Branch Account and Fixtures and Fittings Account in the London books showed debit balance of £ 4,080 and £ 1,750 respectively.
- iii) The following were the rates of exchange :
 - 1) on 1 – 4 – 2010 : £1 = Rs. 70
 - 2) on 31 – 3 – 2011 : £1 = Rs. 65
 - 3) average rate for the year: £ 1 = Rs. 60

You are required to prepare converted Trial Balance of Cuttack Branch in the London books as on 31st March, 2011.

Q4) The following information was extracted from the books of a limited company on 31st December, 2010 on which date a winding up order was made: [20]

	Rs.
Cash in hand	5,000
Stock-in-trade (estimated to produce Rs. 15,000)	20,000
Fixtures and Fittings (estimated to produce Rs. 2,100)	3,000
Plant and Machinery (estimated to produce Rs. 15,600)	15,000
Freehold Land and Building (estimated to produce Rs. 45,000)	30,000
Books Debts (Estimated to produce Rs.5,200)	6,200
Unsecured creditors	70,000
Preferential creditors	2,000
Creditors fully secured (value of securities Rs. 11,000)	9,000
Creditors partly secured (value of securities Rs. 6,000)	10,000
10% Debentures secured by a floating charge on all the assets of the company (interest paid to date)	50,000
Bank overdraft secured by a second charge on all the assets of the company	8,000
Equity Share Capital - 6000 shares of Rs. 10 each	60,000
11% Preference Share Capital - 6500 shares of Rs. 10 each	65,000
Calls in Arrears on Equity Shares (estimated to produce Rs. 1000)	2,500

Prepare Statement of Affairs as regards Creditors and Contributories.

Q5) On 31st March, 2011 the Balance Sheet of Menon Ltd. was as follows : [20]

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
<u>Share Capital</u>		Land and Bulding	2,20,000
<u>Authorised and Issued</u>		Plant and Machinery	95,000
5000 Equity Shares of		Stock	3,50,000
Rs. 100 each fully paid	5,00,000	Sundry Debtors	1,55,000
Profit and Loss A/c	1,03,000		
Bank Overdraft	20,000		
Creditors	77,000		
Provision for Taxation	45,000		
Proposed Dividend	75,000		
	8,20,000		8,20,000

The net profits of the company after deducting all working charges and after providing for depreciation and taxation, were as under:

Year ended on	Profit Rs.
31 - 3 - 2007	85,000
31 - 3 - 2008	96,000
31 - 3 - 2009	90,000
31 - 3 - 2010	1,00,000
31 - 3 - 2011	95,000

On 31st March, 2011 Land and Building was valued at Rs.2,50,000 and Plant and Machinery at Rs. 1,50,000.

In view of the nature of the business, it is considered that 10% is a reasonable return on tangible capital.

Prepare a valuation of the company's shares after taking into account the revised values of fixed assets and your own valuation of goodwill based on five years' purchase of the super profits based on the average profit of the last five years.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3394

[Total No. of Pages : 5

[5259] - 4

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Income Tax (Special Paper - II)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Prepare working notes wherever necessary.*
- 4) *Use of calculator is allowed.*

Q1) Explain the following : (Any Two)

[15]

- a) Distinction between capital Receipts and Revenue Receipts.
- b) Residential status of an individual.
- c) Calculation of Gross Total Income.
- d) Long Term and Short Term Capital Gain.

Q2) Write short notes (Any Three) :

[15]

- a) Assessment year and previous year
- b) Deemed Assessee
- c) Fully Taxable Allowances
- d) Classification of House Property
- e) Capital Assets

P.T.O.

Q3) Mr. Sachin a production manager of a company which is engaged in manufacturing computers, gives the following particulars of his income for the assessment year 2017-18. **[16]**

- a) Basic Salary Rs. 30,000 p.m.
- b) Bonus Rs. 10,000 p.a.
- c) commission Rs. 35,000 p.a.
- d) Entertainment allowance Rs. 15,000 p.a.
- e) A rent free furnished bungalow has been provided in Pune belonging to the company. Its fair rent is Rs. 7,500 p.m. The company has provided on this bungalow the facilities of a watchman and a cook each of whom is being paid a salary of Rs. 750 p.m. The company paid in respect of this bungalow Rs. 2,500 for Electricity Bill and Rs. 1,500 for water bill.
- f) Employer has provided free use of a car of 1398 cc for official as well as personal purpose. Expenses of the employer Rs. 25,000 (out of which 30 percent is attributable towards personal purpose) Car can also be used by the family member of Mr. Sachin. A sum of Rs. 3,000 is recovered from him for using the car for private purpose.
- g) The employer pays a sum of Rs. 2,400 on account of profession tax on behalf of Mr. Sachin.
- h) A company gifts a computer manufactured by it to Mr. Sachin (cost of computer to employer Rs. 24,900)
- i) Employer's contribution towards RPF Rs. 45,000 p.a. contribution of Mr. Sachin towards profident fund Rs. 19,500

Determine the income from salary for the A.Y. 2017-18.

Q4) Mr. Subhash is the proprietor of a business. His profit and Loss Account for the year ending on 31st March, 2017 is as follows - **[16]**

Particulars	Amt.	Particulars	Amt.
To Establishment	9,800	By Gross profit	1,24,800
To Rent, Rates and Taxes	7,900	By Interest on Govt. Securities	5,400
To Household Expenses	6,700	By Rent From House Property	10,350
To commission	13,050		
To Discount and Allowances	1,700		

To provision for bad debts	6,200	
To law charges	6,700	
To Gifts and presents to employees	650	
To fire Insurance Premium (for goods)	850	
To VAT paid	6,450	
To Repairs and renewals For House Property	1,500	
To loss on sale of Motor car (used for private purpose)	6,800	
To Life Insurance Premium	6,750	
To wealth Tax	5,700	
To Interest on Capital	8,500	
To Audit Fees	8,000	
To Interest on Bank Loan	6,350	
To Provision for Depreciation	7,500	
To Provision for Income Tax	8,900	
To Net Profit	20,550	
	1,40,550	1,40,550

Other Information :-

- a) Bad Debts written off admitted by Income tax Department during the year Rs. 550
- b) Amount of Income Tax actually paid during the year is Rs. 4,200.
- c) Depreciation allowable as per Income Tax Rules is Rs. 1,700.
- d) Law charges are in connection with protection of a trademark.
- e) Mr. Subhash carries on his business in a rented premises, half of which is used as his residence. Rent, Rates and Taxes included Rs. 7,400 paid as rent of the premises during the year.
- f) Bank Loan is taken for business purposes. Compute the business income of Mr. Subhash for the A.Y. 2017-18.

Q5) Sagar owns three houses for his residential purposes. The following are the details of these houses. **[16]**

Particulars	House A	House B	House C
	Rs.	Rs.	Rs.
Municipal Valuation	1,64,000	1,00,000	1,40,000
Fair Rent	1,50,000	1,20,000	1,30,000
Standard Rent under Rent Control Act	1,40,000	1,40,000	1,30,000
Municipal Taxes	16,400	12,000	14,000
Repairs	16,000	12,000	-

Ground Rent is paid @ 10% of Net Annual value in respect of each house. Interest paid on capital borrowed for renewal of house property A and C amounting to Rs. 19,000 and Rs. 16,000 respectively, the loan was taken as 1st June, 2000. You are required to determine taxable income from house property of Mr. Sagar for the A.Y. 2017-18.

- Q6) a)** From the following particulars find out capital Gain in the hands of Mr. Raj : **[10]**

Assets	Cost of acquisition	FM value on 1 - 4 - 81	Consideration on Sales
Goodwill	-	40,000	4,00,000
Tenancy Right	-	1,00,000	6,00,000
Route Permit	-	50,000	5,00,000
Equity Shares 1978	70,000	50,000	8,50,000

- i) Equity shares were purchased in 1978 and are listed on recognised stock exchange.
- ii) The cost of Inflation Index relevant to transaction is 1125.
- b)** From the following particulars, compute the total income and tax payable by Mr. A for the Assessment Year 2017-18. **[12]**

Particulars	Rs.
i) Income from house property	(-) 8,000
ii) Short Term capital loss on sale of shares	95,000
iii) Long Term capital Gain on sale of Building	1,65,000
iv) Other Sources : Interest on Government Securities	15,000

The assessee has unabsorbed depreciation of Rs. 40,000 being brought forward from A.Y. 2016-17. Assessee has closed the business and all the assets have been disposed off.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3395

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 5

M.Com. - I (Semester - I)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

Advanced Cost Accounting

(2008 Pattern) (Group - B) (Special Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) a) Fill in the blanks : [5]

- i) Under _____ method of job evaluation, each job is analysed in terms of job factors.
- ii) A contract which guarantees a certain percentage of profit is called _____ contract.
- iii) The Industries which render services must make use of _____ method of costing.
- iv) Loss that occurs under inefficient operating condition and is ordinarily controllable is known as _____.
- v) Abnormal losses of materials are charged to _____.

b) State whether the following are true or false : [5]

- i) A process cost system is applicable to paper mills, chemical works and textile mills.
- ii) The distinction between direct and indirect labour cost is not influenced by payroll summary account.
- iii) The perpetual inventory system enables management to ascertain stock without physical verification.
- iv) The treatment of idle time in cost accounting depends upon the distinction between normal and abnormal idle time.
- v) Departmentalisation of overheads facilitates the control objective of cost accounting.

P.T.O.

Q2) What is meant by absorption of overheads? Distinguish between allocation and apportionment of overheads. **[15]**

OR

Define Job Evaluation and Merit Rating. What are its merits and demerits?

Q3) Write Short Notes (Any 3) : **[15]**

- a) Elements of Cost.
- b) Stages of Product Life Cycle.
- c) Unit Costing.
- d) Material Control
- e) Advantages of Life Cycle Costing

Q4) In an engineering factory, the following particulars have been extracted for the year ended 31.12.2016. Compute the departmental overhead rate for each of the production departments, assuming that overheads are recovered as a percentage of direct wages. **[20]**

Particulars	Production Departments			Service Departments	
	A	B	C	X	Y
	Rs.	Rs.	Rs.	Rs.	Rs.
Direct wages (Rs.)	30,000	45,000	60,000	15,000	30,000
Direct materials (Rs.)	15,000	30,000	30,000	22,000	22,500
Staff number	1,500	2,250	2,250	750	750
Electricity (kWh)	6,000	4,500	3,000	1,500	1,500
Assets value (Rs.)	60,000	40,000	30,000	10,000	10,000
Light points	10	16	4	6	4
Area (sq.metres)	150	250	50	50	50

The expenses for the period were :

	Rs.		Rs.
Power	1,100	Depreciation	30,000
Lighting	200	Repairs	6,000
Stores overheads	800	General overheads	12,000
Staff welfare expenses	3,000	Rent & taxes	550

Apportion the expenses of service dept. Y according to direct wages and those of service dept. X in the ratio of 5:3:2 to the production departments.

Q5) A building contractor took a contract for the construction of a certain building on 01.01.2016. The contract price was agreed at Rs 5,00,000. The contractor had made the following expenditure during the year: **[20]**

	Rs.
Direct materials purchased	22,500
Materials issued from stores	18,500
Direct Labour	17,700
Plant	55,000
Indirect expenses	14,400

From the following further information, prepare a contract A/c for the year. Also show the amount of work-in-progress which will be shown in the balance sheet of the contractor.

	Rs.
Value of plant on 31.12.2016	49,500
Stock of materials at site on 31.12.2016	7,200
Materials returned to stores	1,200
Work certified by architect	90,000
Cash received from the contractee	72,000
Cost of work yet not certified	6,500

Q6) Bharat Chemicals Ltd. Manufacture and sell their chemicals produced by consecutive processes. The products of these processes are dealt with as under : **[20]**

	Process 1	Process 2	Process 3
Transferred to next process	66 2/3%	60%	-
Transferred to warehouse for sale	33 1/3%	40%	100%
Raw materials used (in tons)	1,400	160	1,260
Rate per ton(Rs.)	10	16	17
Wages and other expenses (Rs.)	5,152	3,140	8,928

In each process 4% of the weight put in is lost and 6% is scrap which from process I, realised Rs. 3 per ton, from process 2 , Rs. 5 per ton and from process 3, Rs. 6 per ton. Prepare process accounts showing cost per ton of each product.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3396

[Total No. of Pages : 3

[5259] - 6

M. Com. (Semester - I)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

Costing Techniques and Responsibility Accounting

(2008 Pattern) (Group - B) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) a) Fill in the blanks : [5]

- i) A budget comprising the summary of all operating and financial budget is known as _____.
- ii) _____ is a system of accounting by delegating and locating the responsibility for costs.
- iii) A standard which can be attained under most favourable conditions is known as _____.
- iv) Variances must be expressed in _____ terms.
- v) _____ eliminates unhealthy competition.

b) State whether the following statements are true or false : [5]

- i) The cash budget is a tool of financial planning.
- ii) In the manufacturing concerns, fixed budgets are preferable to flexible budgets.
- iii) The difference between the standard and the actual costs is termed as 'differential costing'.
- iv) The Responsibility Accounting is also known as Profitability Accounting.
- v) Mutual trust and co-operation is basic requisite of uniform costing.

P.T.O.

- c) Write short notes (any two) : [10]
- i) key factor
 - ii) Types of Budgets
 - iii) Interfirm Comparison
 - iv) Performance Measurement

Q2) Define Uniform Costing. Describe application, advantages and limitations of Uniform Costing. [20]

OR

Define 'Responsibility Accounting' What are its principles? Explain controllable and Non controllable Costs.

Q3) The estimated unit cost of a product of A Co. Ltd is as under, [20]

<u>Particulars</u>	<u>₹</u>
Direct Material	15
Direct Labour	10
Direct Expenses	04
Variable Overheads	<u>06</u>
Total	<u>35</u>

The Fixed overheads are estimated at Rs 1,00,000. The semi-variable overheads are ₹ 50,000 at 100% capacity. i.e. 10,000 units. The semi-variable expenses vary in stages of ₹. 4,000 for each change in output of 1,000 units. Selling price per unit is ₹ 70.

You are required to prepare a flexible budget at 50%, 70%, 90% and 100% capacity and determine the per unit and total profit at each level.

Q4) 'B' Co. Ltd. Manufacture certain products. The cost data relating to a standard product is as follows, **[20]**

Standard Cost Data				Actual Cost Data			
Raw Material	Quantity	Price	Total	Raw Material	Quantity	Price	Total
	Kgs	₹	₹		Kgs	₹	₹
A	500	6	3,000	A	400	6	2,400
B	400	3.75	1,500	B	500	3.60	1,800
C	300	3	900	C	400	2.80	1,120
Total	1,200			Total	1,300		
Less 10% Normal Loss	120			Less Actual Loss	220		
	1,080		5,400		1,080		5,320

From the above cost data calculate,

- a) Material Cost Variance
- b) Material Price Variance
- c) Material Usage Variance
- d) Material Mix Variance
- e) Material Yield Variance

Q5) a) A product requires 10 hours per unit to produce at a standard rate ₹2 per unit. 1,000 units were produced during March 2012. Actual time taken to produce was 9,000 hours. The actual rate was ₹2.50 per hour. **[10]**

Calculate :

- i) Labour Cost Variance
- ii) Labour Rate Variance
- iii) Labour Efficiency Variance

And verify your results.

- b) Discuss reporting to different Levels of Management. **[10]**

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3397

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 7

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT (Special Paper - I)

Organised Trades and Markets

(2008 Pattern) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is "Business"? Explain its nature & scope.

OR

"Development of service sector in India is important" Discuss.

Q2) a) What do you know about privatisation of trading activities?

b) Explain the role of Food corporation of India.

OR

Explain the concept and functions of state trading corporation.

Q3) What are regulated markets? State & explain the features of organised commodity markets?

OR

Discuss the structure and functions of co-operative marketing.

Q4) What is SEBI? Explain its role and functions.

OR

Explain the constitution and management of SEBI.

P.T.O.

Q5) Write short notes. (Any two)

- a) Objectives of business
- b) E-Commerce
- c) Product Buying Policy
- d) Advantages of Co-operative marketing

Total No. of Questions : 5]

P3397

[5259] - 7

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT (Special Paper - I)

Organised Trades and Markets

(2008 Pattern) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) व्यवसाय म्हणजे काय? व्यवसायाची स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

“भारतातील सेवा उद्योगाचा विकास महत्त्वाचा आहे” चर्चा करा.

प्रश्न 2) अ) व्यापारी उपक्रमांचे खाजगीकरण याबद्दल तुम्हाला काय माहिती आहे?

ब) भारतीय अन्नमहामंडळाची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

राज्य व्यापार महामंडळ संकल्पना स्पष्ट करून त्याची कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) नियमित बाजार पेठा म्हणजे काय? संघटित वस्तु बाजाराची वैशिष्ट्ये सांगून स्पष्ट करा.

किंवा

सहकारी विपणनाची रचना आणि कार्ये यावर चर्चा करा.

प्रश्न 4) सेबी म्हणजे काय? तिची भूमिका आणि कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

सेबीची घटना आणि व्यवस्थापन स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन).

अ) व्यवसायाची उद्दिष्टे

ब) ई - कॉमर्स

क) वस्तु खरेदी धोरण

ड) सहकारी विपणनाचे फायदे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3398

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 8

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT (Paper - II)

Business Environment and Policy

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What do you mean by environment? Explain the impact of natural and social environment on business.

OR

What is business environment? Explain the importance of business environment.

Q2) Explain the growth and economic reforms of Indian economy.

OR

Explain in brief the various approaches of environment.

Q3) Describe the market economy system.

OR

Explain the profile of Indian economy.

Q4) What do you mean by pollution? Explain the various effects of pollution on business environment.

OR

What is pollution? Describe the problems of pollution.

P.T.O.

Q5) Write short notes. (Any two)

- a) Impact of political environment on business.
- b) Economic reforms.
- c) Inflation.
- d) Parallel economy.

Total No. of Questions : 5]

P3398

[5259] - 8

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT (Paper - II)

Business Environment and Policy

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) पर्यावरण म्हणजे काय? नैसर्गिक व सामाजिक पर्यावरणाचे व्यवसायावर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

व्यावसायिक पर्यावरण म्हणजे काय? व्यावसायिक पर्यावरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) भारतीय अर्थव्यवस्थेची वृद्धी व आर्थिक सुधारणा सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

पर्यावरणाचे विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) बाजार अर्थव्यवस्था पद्धतीचे वर्णन करा.

किंवा

भारतीय अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये विशद करा.

प्रश्न 4) प्रदूषण म्हणजे काय? व्यावसायिक पर्यावरणावर प्रदूषणाचे होणारे विविध परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

प्रदूषण म्हणजे काय? प्रदूषण समस्यांचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन).

- अ) राजकीय पर्यावरणाचे व्यवसायावर होणारे परिणाम.
- ब) आर्थिक सुधारणा.
- क) चलनवाद.
- ड) समांतर अर्थव्यवस्था.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3399

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 10

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Financial Management

(2008 Pattern) (Group - D) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) All questions carry equal marks.
- 3) Use of calculator is allowed.

Q1) What do you understand by Financial Management? Explain the scope of financial management.

OR

What is working capital? Explain the nature and significance of working capital.

Q2) What is Financial Statements? Explain the utilities and limitations of Financial Statements?

OR

What is financial analysis? State the various techniques of financial analysis?

Q3) What do you mean by Investment decisions? Explain factors affecting investment decisions.

OR

Write notes on :

- a) Inventory management
- b) SEBI

P.T.O.

Q4) From the following information prepare B/S (Balance Sheet) with as many details as possible plus show all workings.

- a) Current Ratio 2.5
- b) Liquidity Ratio 1.5
- c) Fixed Assets to proprietary Ratio 0.75
- d) Working capital 6,00,000
- e) Reserve and Surplus 4,00,000
- f) Bank Overdraft 1,00,000
- g) There is no long term on fictitious assets

Q5) Write Short Note on (Any two) :

- a) Credit Policy
- b) Liquidity Ratio's
- c) Receivables Management
- d) Significance of Ratio's

Total No. of Questions : 5]

P3399

[5259] - 10

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Financial Management

(2008 Pattern) (Group - D) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - 3) गणनयंत्राचा उपयोग करण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न 1) वित्तीय व्यवस्थापन म्हणजे काय? वित्तीय व्यवस्थापणाची व्याप्ती विशद करा?

किंवा

खेलते भांडवल म्हणजे काय? खेलते भांडवलाचे स्वरूप आणि महत्त्व स्पष्ट करा?

प्रश्न 2) वित्तीय - विवरण पत्रक म्हणजे काय? वित्तीय विवरण पत्रकांची उपयोगीता आणि मर्यादा विशद करा?

किंवा

वित्तीय विश्लेषण म्हणजे काय? वित्तीय विश्लेषणाची विविध तंत्रे विशद करा?

प्रश्न 3) गुंतवणूक निर्णय म्हणजे काय? गुंतवणूक निर्णयावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

टिपा लिहा :

अ) मालसाठा व्यवस्थापन

ब) सेबी (SEBI)

प्रश्न 4) खाली दिलेल्या माहितीच्या आधारे ताळेबंद पत्रक तयार करा व त्याचे स्पष्टीकरण द्या.

तपशील	रक्कम
अ) चालू गुणोत्तर	2.5
ब) तरलता गुणोत्तर	1.5
क) स्वामित्व निधी गुणोत्तराशी स्थिर मत्ता	0.75
ड) खेळते भांडवल	रु. 6,00,000
ई) निधी आणि वाढावा	रु. 4,00,000
फ) बँक अधिक्य	रु. 1,00,000
य) दीर्घ मुदतीचे कर्ज किंवा बनावट मत्ता नाही.	

प्रश्न 5) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन).

- अ) पत धोरण
- ब) तरलता गुणोत्तर
- क) येणी व्यवस्थापन
- ड) गुणोत्तराचे महत्त्व

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4351

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 11

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

**Information System And E-Commerce Practices (Special Paper - I)
(2008 Pattern) (Group - E)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define E-Commerce. Explain advantages and limitations of E-Commerce.

OR

What is Electronic shopping? Explain the benefits and limitations of internet Advertising.

Q2) Define 'Electronic Data Interchange'. State the benefits and limitations of E.D.I.

OR

Define 'internet'. Distinguish between intranet and Extranet.

Q3) Define supply chain management. Explain the value chains in E-commerce.

OR

Define portals. Explain functions of portals.

Q4) Write notes on:

- a) Interactive advertising and marketing
- b) Benefits of Global Information system

OR

Write notes on:

- a) Electronic credit and debit cards.
- b) Proxy Gateways.

Q5) Write short notes on (any four)

- a) Scope of E-Commerce
- b) Internet advertising
- c) Application of Extranet
- d) Electronic Retailing and malls
- e) B 2 B Module
- f) Portal Technologies

Total No. of Questions : 5]

P4351

[5259] - 11

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Information System And E-Commerce Practices (Special Paper - I)

(2008 Pattern) (Group - E)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
 - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'इ-कॉमर्स' ची व्याख्या द्या. इ-कॉमर्सचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.
किंवा

इलेक्ट्रॉनिक शॉपिंग म्हणजे काय? इंटरनेट जाहीरातीचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेज' ची व्याख्या द्या. इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेजचे फायदे व मर्यादा सांगा.
किंवा

इंटरनेटची व्याख्या द्या. इंटरनेट आणि एक्ट्रानेट मधील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या. इ-कॉमर्स साखळी मूल्य स्पष्ट करा.
किंवा

'पोर्टल' ची व्याख्या द्या. पोर्टलची कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) टीपा लिहा.

अ) इटरऑटिव्ह अॅडव्हर्टायझिंग मार्केटिंग

ब) जागतिक माहिती पद्धतीचे फायदे

किंवा

टीपा लिहा.

अ) इलेक्ट्रॉनिक क्रेडीट व डेबिट कार्ड्स

ब) प्रॉक्झी गेटवे

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

- अ) इ-कॉमर्सची व्याप्ती
- ब) इंटरनेट जाहीरात
- क) ॲप्लीकेशन ऑफ एक्ट्रानेट
- ड) इलेक्ट्रॉनिक रिटेलिंग व मॉल
- इ) बी 2 बी मोड्यूलस
- फ) पोर्टल तंत्रज्ञान

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4352

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 12

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
Intellectual Property Laws (Special Paper - II)
(2008 Pattern) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Describe the role of WTO in protection of Intellectual property Rights. **[20]**

OR

What is Invention? State the patentable and Non - patentable Inventions under the patents Act, 1970.

Q2) Explain the term "Trade Mark". State provisions of the Trade Marks Act, 1999 relating to registration of Trade Marks. **[20]**

OR

State different provisions of the patents Act, 1970 regarding the "Patent Agent".

Q3) What are the objects of the Biological Diversity Act, 2002? State the salient features of the Act. Explain powers and duties of the central Government in respect of conservation and protection of biological resources in India. **[20]**

OR

- a) State different forms of protecting Trade Marks in India. **[10]**
- b) What are the functions of 'Trade Marks'? State essentials of a good Trade Marks. **[10]**

Q4) State composition of 'Appellate Board' under the Trade Marks. Act, 1999. What are the qualifications for appointment as a chairman of the Board? Explain the procedure and powers of Appellate Board. **[20]**

OR

Write a detail note on : 'Intellectual Property for Economic and social Development'.

Q5) Write short notes (any four)

[20]

- a) Rights of co-owners of patents
- b) Defences in suits for Infringement of patent.
- c) Collective marks
- d) Functions of 'World court'
- e) patent office
- f) Nature of Intellectual property

Total No. of Questions : 5]

P4352

[5259] - 12

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
Intellectual Property Laws (Special Paper - II)
(2008 Pattern) (Group - E)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) आवश्यक वाटल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बौद्धिक संपदा हक्काच्या संरक्षणामध्ये जागतिक व्यापारी संघटनेची भूमिका विशद करा. [20]

किंवा

शोध म्हणजे काय? पेटंट कायदा, 1970 अंतर्गत पेटंट घेता येणारे आणि पेटंट न घेता येणारे शोध सांगा.

प्रश्न 2) “व्यापार चिन्ह” ही संज्ञा स्पष्ट करा. व्यापार चिन्ह कायदा, 1999 मधील व्यापार चिन्हांच्या नोंदणी संबंधीच्या विविध तरतूदी सांगा. [20]

किंवा

स्वामित्व अधिकारपत्र कायदा, 1970 मधील ‘स्वामित्व अधिकारपत्र प्रतिनिधी’ संबंधीच्या विविध तरतूदी सांगा.

प्रश्न 3) जैविक विविधता कायदा, 2002 ची उद्दिष्टे काय? या कायद्याची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा. भारतातील ‘जैविक साधनसामग्रीचे जतन आणि संरक्षण’ या संदर्भातील केंद्र सरकारचे अधिकार व कर्तव्य स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) भारतात व्यापारी चिन्हे संरक्षणाची विविध स्वरूपे सांगा. [10]

ब) व्यापार चिन्हांची कार्ये कोणती? चांगल्या व्यापार चिन्हाच्या आवश्यक बाबी सांगा. [10]

प्रश्न 4) व्यापार चिन्ह कायदा, 1999 अंतर्गत अपीलिय मंडळाची रचना सांगा. या मंडळाचा अध्यक्ष म्हणून नेमणूकीसाठी पात्रता कोणती? अपीलिय मंडळाची कार्यपद्धती व अधिकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

‘आर्थिक व सामाजिक विकासासाठी बौद्धिक संपदा’ यावर सविस्तर टीप लिहा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा (कोणत्याही चार) [20]

- अ) स्वामित्व अधिकार पत्राच्या सह मालकाचे हक्क
- ब) स्वामित्व अधिकारपत्र उल्लंघनाच्या खटल्यातील बचाव
- क) समूह चिन्हे
- ड) जागतिक न्यायालयाची कार्ये
- इ) पेटंट कार्यालय
- फ) बौद्धिक संपदेचे स्वरूप

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4354

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 14

M.Com. (Semester - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Organisation of Co-Operative Business (Special Paper - II)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) "Integration of principles of co-operation and Management improves the performance of co-operatives" Discuss. **[20]**

OR

Explain the advantages and disadvantages professionalisation of co-operative Management.

Q2) Discuss the features, merits and demerits of federal structure of co-operative organisation. **[20]**

OR

"Co-operative audit and taxation is one of the important way to control co-operatives" Explain.

Q3) What is job oriented co-operative training? Explain its advantages and problems. **[20]**

OR

Evaluate the role of state co-operative union in co-operative training since 2001.

Q4) Describe the performance of Vaikunthbhai Mehta National co-operative Institute in co-operative education since - 2001 **[20]**

OR

Explain the progress and problems of dairy co-operatives in Maharashtra.

Q5) Write short notes (any four)

[20]

- a) Problems of co-operative sugar factories in Maharashtra.
- b) Historical background and objectives of Vaikunthbhai Mehta national co-operatives Institute.
- c) Housing co-operatives.
- d) District co-operative union.
- e) Importance of communication in co-operatives.
- f) Need of co-operative Education and training.

Total No. of Questions : 5]

P4354

[5259] - 14

M.Com. (Semester - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Organisation of Co-Operative Business (Special Paper - II)

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) “सहकार व व्यवस्थापनाच्या तत्वांच्या जुळवणीमुळे सहकारी संस्थांच्या कामगिरीत सुधारणा होते”.
चर्चा करा. [20]

किंवा

सहकारी व्यवस्थापनाच्या व्यावसायिकीकरणाचे फायदे तोटे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) सहकारी संघटन रचनेची वैशिष्ट्ये, गुण व दोष यांची चर्चा करा. [20]

किंवा

“सहकारी अंकेक्षण व कर आकारणी हा सहकारी संस्थांचे नियंत्रण करण्याचा महत्वाचा मार्ग आहे”. स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) रोजगाराभिमुख सहकार प्रशिक्षण म्हणजे काय? त्याचे फायदे व समस्या स्पष्ट करा. [20]

किंवा

2001 पासून राज्यसहकारी संघाची सहकार प्रशिक्षणामधील भूमिकेचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 4) 2001 पासून वैकुंठभाई मेहता राष्ट्रीय सहकारी संस्थेच्या सहकार शिक्षणातील कामगिरीचे वर्णन करा. [20]

किंवा

महाराष्ट्रातील दुग्धसहकारी संस्थाची प्रगती आणि समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) महाराष्ट्रातील सहकारी साखरकारखान्यांच्या समस्या
- ब) वैकुंठभाई मेहता राष्ट्रीय सहकारी संस्थेची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी आणि उद्दिष्टे
- क) सहकारी गृहनिर्माण संस्था
- ड) जिल्हा सहकारी संघ
- इ) सहकारी संस्थामधील संज्ञापनाचे महत्व
- फ) सहकार शिक्षण व प्रशिक्षणाची गरज

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3400

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 15

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

Gr.G - ADVANCED BANKING & FINANCE

Legal Framework of Banking (Special Paper - I)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*
- 3) Answers must be to the point.*
- 4) Answer must be with reference to the relevant sections of the Act concerned.*

Q1) “Banking companies to be called 'Banking Companies' must accept deposits that are repayable on demand or otherwise and withdrawable by way of different modes of withdrawal.” Do you agree? Answer your question in the light of section 5(b) of the Banking Regulation Act, 1949.

OR

Explain various restrictions imposed by the Banking Regulation Act, 1949 on the business that banking companies transact.

Q2) How does an unconditional order to pay differ from an unconditional undertaking to pay? What other differences exist between the negotiable instruments identified by the Negotiable Instruments Act, 1881?

OR

Explain Section 7 of the Negotiable Instruments Act, 1881 with reference to the following -

- a) Drawee in case of need
- b) Acceptor
- c) Acceptor for honour
- d) Drawer
- e) Drawee
- f) Payee

P.T.O.

Q3) Explain in detail Section 42 of the RBI Act, 1934.

OR

Explain in detail the following provisions of Foreign Exchange Management Act, 1999 -

- a) Directorate of Enforcement (Section - 36)
- b) Power of search and seizure (Section - 37)
- c) Special provisions relating to assets held outside India in contravention of section 4 (Section - 37 A)
- d) Empowering other officers (Section - 38)

Q4) Explain in detail 'Collection and Furnishing of Credit Information' as explained between sections 45A and 45G under chapter III A of the RBI Act, 1934.

OR

Explain the provisions of the Securitisation and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002 pertaining to 'Enforcement of Security Interest' as under section 13 of the Act.

Q5) Write Notes on (Any two)

- a) Banking Regulation Act and Cooperative Banks
- b) Holder and Holder in due course
- c) Penalties under Foreign Exchange Management Act, 1999
- d) Offences and Penalties under Securitisation Act, 2002

Total No. of Questions : 5]

P3400

[5259] - 15

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

Gr.G - ADVANCED BANKING & FINANCE

Legal Framework of Banking (Special Paper - I)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - 3) उत्तरे मुद्देसूद असावीत.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) “बँकिंग कंपन्यांना ‘बँकिंग कंपनी’ असे संबोधण्यासाठी मागणी किंवा इतर ठेवी ज्या विविध माध्यमांतून बँका – मधून काढल्या जाऊ शकतात अशा ठेवीचा स्वीकार करणे गरजेचे आहे” तुम्ही याच्याशी सहमत आहात काय? आपले उत्तर बँकिंग नियमन कायदा, 1949 च्या कलम 5(ब) च्या आधारे द्या.

किंवा

बँकिंग कंपनी करित असलेल्या व्यवसायांवर बँकिंग नियमन कायदा, 1949 ने टाकलेले विविध निर्बंध स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) पैसे अदा करण्यासाठीचा बिनशर्त आदेश हा बिनशर्त हमी पेक्षा वेगळा कसा? चलनक्षम दस्तऐवज कायदा, 1881 मधील चलनक्षम दस्तऐवजांमधीले इतर फरक कोणते?

किंवा

चलनक्षम दस्तऐवज कायदा, 1881 मधील कलम 7 खालील बाबींना अनुसरून स्पष्ट करा.

अ) गरजेच्या काळासाठीचा आदेशिती

ब) स्वीकृतकर्ता

- क) आदरासाठीचा स्वीकृतकर्ता
- ड) आदेशक
- इ) आदेशिती
- फ) आदाता

प्रश्न 3) भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 मधील कलम 42 सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

विदेशी विनिमय कायदा, 1999 मधील खालील तरतूदी सविस्तर स्पष्ट करा.

- अ) अंमलबजावणीचे संचालनालय (कलम 36)
- ब) शोध आणि पकड याचे अधिकार (कलम 37)
- क) कलम 4 चे उल्लंघन करित भारताबाहेर बाळगलेल्या मालमत्ते संदर्भातील विशेष तरतूदी (कलम - 37 - अ)
- ड) इतर अधिकाऱ्यांना अधिकार प्रदान करणे (कलम - 38)

प्रश्न 4) भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 च्या प्रकरण 3 मधील कलम 45 अे ते 45 जी मधील 'पतविषयक माहिती गोळा करणे आणि देणे' या संदर्भातील तरतूदी स्पष्ट करा.

किंवा

तारणीकरण कायदा, 2002 मधील कलम 13 अंतर्गत असलेली 'रोख्यांमधील हितसंबंधाची अंमलबजावणी या संदर्भातील तरतूदी स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

- अ) बँकिंग नियमन कायदा आणि सहकारी बँका
- ब) धारक आणि यथाविधी धारक
- क) विदेशी विनिमय कायदा, 1999 खालील शिक्षा
- ड) तारणीकरण कायदा, 2002 खालील गुन्हे आणि शिक्षा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3401

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 16

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED BANKING & FINANCE

Central Banking

(2008 Pattern) (Group - G) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain in detail the functions of Reserve of India.

[20]

OR

Explain in detail the regulatory framework for the Non banking finance companies of India.

Q2) Explain the detail RBI's control over management of Banking companies. **[20]**

OR

Explain the detail instruments of credit control of Reserve Bank of India.

Q3) What do you understand by public debt? What are the ways in which public debt could be raised. **[20]**

OR

The role of RBI of foreign banks in India is share capital, establishment, audit and Balance sheet.

Q4) Account for the recent development in the currency management. **[20]**

OR

Explain in detail RBI's regulation of commercial banks with reference to bank and branch licensing.

P.T.O.

Q5) Short Notes (Any two)

[20]

- a) Capital Adequency
- b) Board for financial supervision
- c) Audit of Banking companies
- d) Cash reserve Ratio and statutory reserve Ratio

Total No. of Questions : 5]

P3401

[5259] - 16

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED BANKING & FINANCE

Central Banking

(2008 Pattern) (Group - G) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) भारतीय रिझर्व्ह बँकेची कार्ये सविस्तर विशद करा. [20]

किंवा

भारतातील बँकेचे वित्तिय संस्थेवरील नियामक चौकट सविस्तर नमूद करा.

प्रश्न 2) बँकिंग कंपन्यांच्या व्यवस्थापनावरील भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे नियंत्रन सविस्तर विशद करा. [20]

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँकेची पतनियंत्रणाची साधने सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) सार्वजनिक कर्ज म्हणजे काय? सार्वजनिक कर्ज कोणत्या मार्गाने उभारले जाते. [20]

किंवा

विदेशी बँका स्थापना भाग - भांडवल, ताळेबंद, अंकक्षेण या बाबत रिझर्व्ह बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) अलीकडील काळातील चलन व्यवस्थापनात झालेल्या विकासाचा लेखाजोखा लिहा. [20]

किंवा

बँक आणि बँक शाखा परवाना संदर्भातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे बँकावरील नियमन सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही 2)

[20]

- अ) भांडवलाचा पुरतेपणा
- ब) वित्तीस पर्यवक्षेण मंडळ
- क) बँकिंग कंपन्यांचे अंकक्षेण
- ड) रोख राखिव नीधी व वैधानिक तरलता प्रमाण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3402

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 17

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

MARKETING TECHNIQUES

Advanced Marketing

(2008 Pattern) (Group - H) (Special Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to right indicate full marks.*

Q1) Define the term 'Rural Marketing'. Explain the features and importance of Rural Marketing. **[16]**

OR

What is mean by 'Sales Budgeting'? What are its purposes? Explain advantages and disadvantages of Sales Budgeting.

Q2) Define the term 'E-Marketing'. State importance and limitation of E-Marketing. **[16]**

OR

Define sales forecasting. State objectives and importance of sales forecasting.

Q3) What is Packaging? State its objectives functions and advantages. **[16]**

OR

Define the term Sales promotion. State various methods of sales promotion.

Q4) What are factor's to be considered by the company while tacking decision regarding choice of channel of distribution? State types of channel of distribution. **[16]**

OR

What is the procedure to be adopted for conducting test marketing a new product? What are the types of New product?

P.T.O.

Q5) Write Short Notes (Any Four)

[16]

- a) Responsibilities of Sales Manager
- b) E-Marketing
- c) Features of Salesmanship
- d) Significance of Marketing Organisation
- e) Factor's affecting on marketing environment
- f) New Techniques of Sales Promotion

Total No. of Questions : 5]

P3402

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 17

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

MARKETING TECHNIQUES

Advanced Marketing

(2008 Pattern) (Group - H) (Special Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 'ग्रामीण बाजारपेठा' म्हणजे काय? ग्रामीण बाजारपेठेची वैशिष्ट्ये व महत्व सांगा. [16]

किंवा

विक्री अंदाजपत्रक म्हणजे काय? विक्री अंदाजपत्रकाचे उद्दिष्ट, महत्व आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) ई. मार्केटिंग म्हणजे काय? ई. मार्केटिंगचे महत्व व मर्यादा सांगा. [16]

किंवा

विक्री पुर्वानुमान म्हणजे काय? विक्री पुर्वानुमानाचे हेतु व महत्व लिहा.

प्रश्न 3) 'बांधणी' म्हणजे काय? बांधणीचे हेतु, कार्य आणि फायदे सांगा. [16]

किंवा

विक्रय वृद्धी म्हणजे काय? विक्रय वृद्धीच्या विविध पद्धती लिहा.

प्रश्न 4) वितरण साखळीची निवड करताना कंपनी कोणत्या घटकांचा विचार करते? वितरण साखळीचे प्रकार सांगा. [16]

किंवा

नविन उत्पादनाचे विपणन करताना 'चाचणी विपणनाची' कोणती कार्यपद्धती वापरली जाते? नविन उत्पादनाचे प्रकार कोणते?

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

[16]

- अ) विक्री व्यवस्थापकाच्या जबाबदाऱ्या
- ब) ई. मार्केटिंग
- क) विक्रयकलेची वैशिष्ट्ये
- ड) विपणन संघटनांची भूमिका
- इ) विपणन पर्यावरणावर परिणाम करणारे घटक
- फ) विक्रय वृद्धीची नविन तंत्रे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3403

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 18

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

ADVANCED MARKETING

Consumer Behaviour (Special Paper - II)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term 'Consumer Behaviour'. Explain why to study Consumer Behaviour? **[20]**

OR

Explain various elements and General characteristics of learning. **[20]**

Q2) State the role of Family and Media in Decision-making Process of Consumers. **[20]**

OR

Define "Attitude". State its functions and Characteristics. **[20]**

Q3) Explain in details 'Positive and Negative' Motivation. **[20]**

OR

a) Role of marketing in service sector. **[10]**

b) Role of media and consumer behaviour. **[10]**

Q4) Explain Methods of collecting primary data and Secondary data. **[20]**

OR

Describe in details 'Maslows Theory of Motivation'. **[20]**

P.T.O.

Q5) Write short notes on (Any 4)

[20]

- a) Consumer Perception.
- b) Business Ethics.
- c) Rural consumer.
- d) Market Segmentation.
- e) History of consumer Research
- f) Scope of service sector in marketing

Total No. of Questions : 5]

P3403

[5259] - 18

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

ADVANCED MARKETING

Consumer Behaviour (Special Paper - II)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) सदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'ग्राहक वर्तन' या संज्ञेची व्याख्या द्या. ग्राहकाच्या वर्तनाचा अभ्यास करण्याची गरज का आहे ते स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अध्ययनाचे विविध घटक आणि सर्वसाधारण वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) ग्राहक निर्णय प्रक्रियेमध्ये कुंटूंब व माध्यमाची भूमिका सांगा. [20]

किंवा

'अभिव्यक्ती' ची व्याख्या द्या. तिची कार्ये आणि वैशिष्ट्ये सांगा. [20]

प्रश्न 3) सकारात्मक आणि नकारात्मक अभिप्रेरण सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) सेवा क्षेत्रातील विपणनाची भूमिका. [10]

ब) माध्यमांची भूमिका आणि ग्राहकवर्तन. [10]

प्रश्न 4) माहिती गोळा करण्याची प्राथमिक तथ्ये आणि दुय्यम तथ्ये पद्धती स्पष्ट करा. [20]

किंवा

मॅसलोच्या अभिप्रेरण सिद्धांताचे सविस्तर वर्णन करा. [20]

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

[20]

- अ) ग्राहक संरक्षण
- ब) व्यावसायिक नितीमुल्ये
- क) ग्रामीण ग्राहक
- ड) बाजारपेठ प्रभागीकरण
- इ) ग्राहक संशोधनाचा इतिहास
- फ) सेवा क्षेत्रातील विपणनाची व्याप्ती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3404

[Total No. of Pages :4

[5259] - 21

M.Com. (Semester - II)

FINANCIAL ANALYSIS AND CONTROL

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) The management of Nirmitee Limited, Pune, is considering undertaking of a capital project. There are two mutually exclusive projects, Project A and Project B. The investment required for each project is Rs, 25,00,000/-with estimated useful life of 5 years each. The new cash inflows estimated from these projects are as shown in table :

[20]

Year	Project A	Project B
1	Rs. 1,50,000/-	Rs. 8,00,000/-
2	Rs. 4,50,000/-	Rs. 8,00,000/-
3	Rs. 10,00,000/-	Rs. 10,00,000/-
4	Rs. 12,00,000/-	Rs. 6,00,000/-
5	Rs. 9,00,000/-	Rs. 4,00,000/-

The management Wants return on Investment at 10% p.a. The present Value of Re. 1/- at 10% discount factor is as under -

1 st Year	Re. 0.909
2 nd Year	Re. 0.826
3 rd Year	Re. 0.751
4 th Year	Re. 0.683
5 th Year	Re. 0.621

As a Management Accountant advice the management which project is to be selected under following methods of evaluation -

- a) Payback Period
- b) Average Rate of Return
- c) Net Present Value Method
- d) Profitability Index

P.T.O.

Q2) Define Budget and Budgetary Control. Explain various types of Budgets. [20]

OR

From the following information given by Raj Industries Limited prepare Cash Budget for four months ending on 31st July, 2017.

Months	Credit Sales	Purchases	Wages	Administration	Selling Cost
2017	Rs.	Rs.	Rs.	cost Rs.	Rs.
February	4,80,000	3,00,000	80,000	25% of Wages	10% of Sales
March	6,40,000	4,50,000	80,000	25% of Wages	10% of Sales
April	4,80,000	3,50,000	90,000	25% of Wages	10% of Sales
May	4,00,000	4,00,000	90,000	25% of Wages	10% of Sales
June	5,60,000	6,00,000	1,00,000	25% of Wages	10% of Sales
July	8,00,000	5,00,000	1,00,000	25% of Wages	10% of Sales

Additional information -

- Sales - Out of total sales 20% sales are on Cash basis. 50% of Credit Sales are collected in the subsequent month and remaining 50% in the next month.
- Purchases - All purchases are on credit basis and to be paid after 2 months.
- Wages - Wages are paid on the 1st day of next month.
- Administration Cost - Paid in the same month.
- Selling Cost - Paid in the same month.
- Machinery was purchased in the month of April, 2017 of Rs. 15,00,000/- on Hire Purchase system by making down payment of Rs. 2,50,000/- immediately and balance in 5 quarterly instalments of Rs. 3,00,000/- started from July, 2017.
- Income Tax (Advance) payable in Month of June amounted to Rs. 50,000/-
- Cash balance on 1st April, 2017 Rs. 75,000/-

Q3) Sales and Profits of X Limited for the subsequent years was as follows [20]

Year	Sales In Rs	Profit In Rs
2015-16	12,00,000	3,50,000
2016-17	15,00,000	4,70,000

Calculate -

- P/V Ratio
- Break Even Point
- Fixed Costs
- Profit when sales are of Rs. 22,00,000/-
- Margin of Safety at a profit of 5,20,000/-

OR

What do you mean by Break Even Analysis? State and explain assumptions, advantages and drawbacks of such analysis.

Q4) What is cost of capital? How cost of Equity Capital, Preference Capital and Debt Capital is determined? State objectives of "Cost of Capital". [20]

OR

Following Information is given by Amrut Limited

Particulars	Standard Quantity	Price In Rs	Total Rs
Material A	100 Kg.	26	2,600
Material B	60 Kg.	50	3,000
Material C	40 Kg.	40	1,600
Total	200 Kg.		
Less - 10% Normal Loss	20 Kg.		
	180 Nos.		7,200

During the Month August 2016 Company produces 3,600 Units by utilizing Material A 2,200 Kgs at Rs. 25/- per Kg.

Material B 1,500 Kgs at Rs. 48/- per Kg. and

Material C 800 Kgs at Rs. 45/- per Kg.

Calculate -

- a) Material Cost Variance
- b) Material Price Variance
- c) Material Usage Variance
- d) Material Mix Variance
- e) Material Yield Variance

Q5) Write Short Notes on (Any Two)

[20]

- a) Flexible Budget.
- b) Merits and demerits of Standard Costing.
- c) Internal Rate of Return.
- d) Types of Costs.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3405

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 22

M.Com. (Semester - II)
INDUSTRIAL ECONOMICS
(2008 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Answer should be precise and to the point.*

Q1) What is industrial productivity? Explain factors affecting industrial productivity. **[20]**

OR

Explain the role and problems of small scale industries in India.

Q2) What is mean by Industrial Economics? Explain nature and scope of industrial economics. **[20]**

OR

Explain the role and problems of large scale industries in India.

Q3) What is mean by industrial imbalance? Explain the causes of industrial imbalance in India. **[20]**

OR

Critically examine Weber's Theory of Industrial Location.

Q4) Explain in detail impact of industrialisation on employment. **[20]**

OR

Discuss inter-relationship between industrial development and economic development.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any two)

[20]

- a) Impact of industrialisation on global warming.
- b) Effects of Industrial Imbalance.
- c) Sargent Florence's Theory of Industrial Location.
- d) Measurement of Industrial Productivity.

Total No. of Questions : 5]

P3405

[5259] - 22

M.Com. (Semester - II) (Compulsory)

INDUSTRIAL ECONOMICS

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - 3) उत्तरे नेमकी आणि मुद्देसुद असावीत.
 - 4) सदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) औद्योगिक उत्पादकता म्हणजे काय? औद्योगिक उत्पादकतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील लघु उद्योगांची भूमिका आणि समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) औद्योगिक अर्थशास्त्र म्हणजे काय? औद्योगिक अर्थशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील मोठ्या उद्योगांची भूमिका आणि समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) औद्योगिक असमतोल म्हणजे काय? भारतातील औद्योगिक असमतोलाची कारणे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

वेबर यांच्या औद्योगिक स्थान निश्चितीच्या सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 4) औद्योगिकीकरणाचा रोजगारावरील परिणाम सवीस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

औद्योगिक विकास आणि आर्थिक विकास यामधील अंतर संबंधाची चर्चा करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[20]

- अ) औद्योगीकरणाचा जागतीक तापमान वाढीवरील परिणाम.
- ब) औद्योगीक असमतोलाचे परिणाम.
- क) सार्जन्ट फ्लोरेन्सचा औद्योगीक स्थान निश्चीतीचा सिद्धांत.
- ड) औद्योगीक उत्पादकतेचे मापन.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3406

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 23

M.Com. (Semester - II)
BUSINESS STATISTICS
(2008 Pattern) (Old)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical table and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meaning.*

Q1) Attempt any four of the following

[4×5=20]

- a) Suppose three balanced coins are tossed simultaneously. If a discrete random variable (r.v) X denotes the number of heads, then write down the probability distribution of X. Also find its mean and variance.
- b) A r.v. has following probability distribution :

x	-2	-1	0	1	2	3
p(y = x)	K	3K	5K	3K	2K	K

find the value of

- i) constant k,
 - ii) $P(x \leq 0)$
 - iii) $P(x \geq 1)$
 - iv) $P(-1 \leq x \leq 1)$
- c) Classify the following r.v as discrete or continuous :
 - i) No. of road accidents in a certain city in a certain week.
 - ii) Speed of the vehicle.
 - iii) No. of misprints in a page of a book.
 - iv) The amount of milk produced by a cow.
 - v) The amount of rain fall.

P.T.O.

- d) Explain the different components of time series.
- e) Explain the working of single sampling plan.
- f) If $X \rightarrow B(n,p)$ with
 - i) $E(X) = 6, \text{Var}(X) = 4.2$ find n and p .
 - ii) $E(X) = 10, n = 25$, find p $\text{Var}(X)$.

Q2) Attempt any four of the following [4×5=20]

- a) State inter relationship between Binomial, Poisson and Normal distribution.
- b) Explain the concept of acceptance sampling.
- c) Define the following terms :
 - i) Null hypothesis
 - ii) Alternative Hypothesis
 - iii) Level of significance (l.o.s)
 - iv) Critical region
- d) A random sample of 22 pairs of observations from a normal distribution gave a correlation of 0.46. Is it likely that the variables in the population are uncorrelated? Use 5% l.o.s, given $t_{20} = 2.086$.
- e) The average number of failure vehicles arriving on a day at a depot is known to be 1.2. Assuming no. of failure vehicles follows poisson distribution. What is the probability that on a given day
 - i) No failure vehicle arrive at the depot.
 - ii) At most one failure vehicle arrive at the depot.
- f) Fit a trend line of the following data by least square method. Hence obtain estimate of production for the year 2018.

Year	2008	2009	2010	2011	2012
Production in '000 tonnes	12	20	28	32	48

Q3) Attempt any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Define the terms :
 - i) AQL
 - ii) LTPD
 - iii) Producers risk
 - iv) Consumers risk
 - v) Control limits
- b) Explain process control and product control.
- c) A production department of a company knows that from the past experience that there is 10% chance of finding defective items. If a sample of 20 items was examined, find the probability that
 - i) there are no defective items in the sample
 - ii) there are at most two defective items in the sample.
- d) Explain the Chi-squares test of goodness of fit.
- e) A sample of 200 patients is drawn to test whether the audio quality of right ear is same as that of left ear. Use 5% l.o.s.

Audio quality of right ear	Audio quality of left ear	
	Satisfactory	Non Satisfactory
Satisfactory	83	57
Non Satisfactory	45	65

- f) Define normal distribution. State any three properties of normal distribution.

Q4) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

- a) If $X \rightarrow N(100, 25)$ then find
 - i) $P(X \leq 100)$,
 - ii) $P(X \leq 110)$,
 - iii) $P(X \geq 105)$
 - iv) $P(95 \leq X \leq 105)$
 - v) $E\left(\frac{X}{10}\right)$
 - vi) $\text{Var}(2X)$

- b) Draw P-chart for following data of number of defectives in 10 samples of size 50 each and comment on the result.

8, 6, 5, 7, 2, 5, 3, 8, 4, 4

- c) Find 4-Yearly centered moving average for the

- i) following data on sales :

Year	2000	01	02	03	04	05	06	07	08	09
Sales	21	27	33	39	48	57	46	30	48	39

- ii) Define the terms : Parameter, statistics, Type-I error, Type-II error.

Q5) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

- a) Below are given the means and ranges of 10 samples of size 5 each taken from a certain production process at regular intervals.

\bar{X}	14.2	13.9	15.5	12.1	14.1	13.2	12.9	13.5	13.1	12.8
R	2	2.5	2.8	2.5	3	1.9	2.1	3.9	3.1	2.1

Given $n = 5$, $D_3 = 0$, $D_4 = 2.115$, $A_2 = 0.577$. Draw \bar{X} and R-Chart and comment.

- b) The hours of sleep for 10 patients before and after giving a new drug are recorded. Test whether there is a significant difference in the average hours of Sleep. Use 5% l.o.s.

Patient No.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hours of sleep (Before)	6	5	7	7	8	9	6	6	7	8
Hours of Sleep (After)	7	8	7.5	9	7	6.5	7	8	8.5	7

- c) i) The following table gives the no. of books issued from a certain college library on the various days of a week.

Days	Mon.	Tue.	Wed.	Thurs.	Fri.	Sat.
No. of books issued	170	130	110	115	135	110

Test at 5% l.o.s, Whether the issuing of books is independent of day.

- ii) A manufacture of ball-bearing guarantees that 2% of items are defective. A sample of 1000 ball-bearings gave 25 defective. Can we say that the production meets guarantee? Use 5% l.o.s.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3407

[Total No. of Pages : 5

[5259] - 24

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Specialised Areas in Accounting (Special Paper - III) (Group - A)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Give working notes wherever necessary.
- 4) Use of calculator is allowed.

Q1) What is Financial Reporting? Explain its importance and limitations in respect of Mutual Funds. [20]

OR

Write Short Notes on: (Any Four) [20]

- a) Stock Broker
- b) Deferred Tax as per AS 22
- c) Advance Tax
- d) VAT
- e) Excise Duty and CENVAT
- f) Capital Goods

Q2) X Ltd. and Y Ltd. are two companies carrying on business in the same line of activity. The Balance Sheets as on 31st March 2016 are given below : [20]

Balance Sheet of X Ltd. & Y Ltd. as on 31st March 2016

Liabilities	X Ltd. ₹.	Y Ltd. ₹.	Assets	X Ltd. ₹.	Y Ltd. ₹.
Fully paid up Equity Shares of ₹. 10 each	6,00,000	2,00,000	Land and Building	1,00,000	-
General Reserve	4,00,000	2,00,000	Plant and Machinery	7,00,000	3,00,000
Secured Loans	6,00,000	1,00,000	Investments	1,00,000	-
Current Liabilities	6,00,000	4,00,000	Stocks	9,00,000	4,00,000
			Debtors	3,00,000	1,00,000
			Cash at bank	1,00,000	1,00,000
	<u>22,00,000</u>	<u>9,00,000</u>		<u>22,00,000</u>	<u>9,00,000</u>

P.T.O.

These two companies decided to amalgamate into XY Ltd. The following further information is given.

- X Ltd. holds 8,000 Shares in Y Ltd. @ ₹.12.50 each.
- All assets and liabilities of the two companies, except Investments are taken over by XY Ltd.
- Each share in Y Ltd. is valued @ ₹. 25 for the purpose of the amalgamation.
- Shareholders in X Ltd. and Y Ltd. are paid off by issuing to them sufficient number of equity shares of ₹. 10 each in XY Ltd. as fully paid up at par.
- Each Share in X Ltd. valued @ ₹. 15 for the purpose of the amalgamation.

Show journal entries to close the books of X Ltd and also open Realisation Account in the books of X Ltd.

- Q3)** The Following was the Balance Sheet of Unlucky Ltd. as on 31st March 2016. A new company named 'Lucky Ltd.' is formed to take over the running business of Unlucky Ltd. **[20]**

Balance Sheet as on 31st March 2016

Liabilities	₹.	Assets	₹.
Share Capital		Land and Building	4,50,000
1,00,000 Equity Shares of ₹. 10 each fully paid	10,00,000	Plant and Machinery	2,40,000
Sundry Creditors	30,000	Sundry Debtors	1,05,000
Bills Payable	20,000	Less : R.D.D.	<u>5,000</u>
Contingent Liability : Workmen's Compensation Claim Rs. 4,000	-	Stock	50,000
		Cash at Bank	10,000
		Profit and Loss	2,00,000
	<u>10,50,000</u>		<u>10,50,000</u>

The scheme of reconstruction was agreed as follows :

- a) The new company to take over all the assets of the old company but not the liabilities.
- b) The new company was to purchase the goodwill of the business and the assets of the old company for the sum of ₹. 8,00,000 payable as to ₹. 7,00,000 by the issue of ₹. 1,40,000 Equity Shares of ₹. 10 each ₹. 5 per share credited as paid up and as to ₹. 1,00,000 in cash.
- c) The members of the new company were to pay in cash the balance of ₹.5 per share due upon the shares issued to them.
- d) The expenses of reconstruction amounted to ₹. 3,000.
- e) Workmen's compensation claim was settled at ₹. 2,000.

Pass the necessary journal entries in the books of Unlucky Ltd.

Q4) A building contractor took a contract to build a building on 1st April 2015. The contract price was agreed at ₹. 8,00,000. The contractor has made the following expenditure during the year. **[20]**

	₹.
Materials	50,000
Direct Labour	30,000
Plant	80,000
Direct Expenses	20,000

From the following additional information, prepare a Contract Account for the year and also show the amount in work-in-progress which will be shown in the Balance Sheet of the Contractor as on 31st March 2016.

	₹.
Value of Plant (31.03.2016)	60,000
Stock of Materials (31.03.2016)	10,000
Materials returned to stores	2,000
Work Certified	1,50,000
Cash Received	1,40,000
Cost of Work uncertified	8,000

Q5) Pune Transport Ltd. submitted the following Trial Balance as on 31st March 2016. Prepare Operating and Profit and Loss A/c and a Balance Sheet as on that date . **[20]**

Particulars	Debit ₹ .	Credit ₹ .
Capital	-	10,00,000
Trucks	7,50,000	-
Stock of Fuel (1.4.2015)	1,00,000	-
Fuel	75,000	-
Spares	25,000	-
Road Tax	5,000	-
Traffic Earnings	-	4,00,000
Insurance	15,000	-
Driver's Wages	12,000	-
Office Rent	5,000	-
Drawings	25,000	-
Sundry Expenses	5,000	-
Printing & Stationery	2,500	-
Cleaner's Wages	1,500	-
Stock of Tyres (1.4.2015)	60,000	-
Tyres	25,000	-
Creditors and Debtors	20,000	2,50,000
Investments	4,00,000	-
Cash at bank	1,00,000	-
Cash in hand	24,000	-
	<u>16,50,000</u>	<u>16,50,000</u>

Additional Information :

- a) Outstanding Expenses are :
 - i) Driver's Wages ₹. 2,500.
 - ii) Cleaner's Wages ₹. 500.
- b) Stock of Fuel and Tyres as on 31st March 2016 :
 - i) Fuel ₹. 50,000
 - ii) Tyres ₹. 45,000
- c) Interest on Investment ₹. 36,000 is due but not yet received.
- d) Depreciate Truck @ 10%.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3408

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 25

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Business Tax Assessment and Planning (Special Paper - IV)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicates full marks.*

Q1) Write short Notes (Any Four) :

[16]

- a) Procedure for Assessment
- b) Appeals and Revision
- c) Collection of Tax at Source
- d) Advance Payment of Tax
- e) Incidence of Wealth
- f) Types of Charitable Trust

Q2) Answer any two of the following :

[14]

- a) Income Tax Authorities
- b) Basic concept of VAT
- c) Justification of Corporate Tax Planning and Management
- d) Explain the procedure of registration under service tax.

P.T.O.

Q3) Shital & Co. is a Partnership firm dealing in commodities and consists of two partners A and B. Summarised details of its Profit and Loss Account for the year ended 31st March 2017 is as follows : **[20]**

Profit & Loss Account for the year ended 31st March 2017

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Rent	3,00,000	By Gross Profit	12,20,000
To Securities Transaction Tax	12,000	By Income Tax refund	10,000
To General Expenses	1,20,000	By Interest on bank deposit	42,000
To Interest on capital	3,30,000		
A. 1,50,000			
B. 1,80,000			
To Remuneration (as per partnership deed)	1,80,000		
A. 96,000			
B. 84,000			
To Net profit	3,30,000		
Total	12,72,000		12,72,000

The result pertaining to the earlier years which still remain unabsorbed, are as under:

Particulars	Assessment Year	
	2015-16	2016-17
Return filed on	July 19,2015	December 31,2016
Unabsorbed business loss	Rs. 20,000	Rs. 1,50,000
Unabsorbed depreciation	Rs. 50,000	Rs. 60,000

You are required to compute the net Taxable Income and Tax Liability of the firm for the Assessment Year 2017-18

Q4) Compute the Net Wealth of S. Ltd. as on 31st March 2017. The Company is engaged in Jewellery business- Exports & Domestic Sales. **[10]**

Particular	Rs.
Motor Car (for business purpose)	15,00,000
Factory Buildings	35,00,000
Bank Balance	10,00,000
Unaccounted Cash Balance	25,00,000
Silver Ware (Stock in Trade)	50,00,000
Gold Ornaments	80,00,000
Motor Cars W.D.V. (for Personal purpose)	10, 00,000
Guest House in London (Value as per Schedule III)	90,00,000

The company has taken a loan of Rs. 25,00,000 by mortgaging guest house and built the factory premises.

Q5) Indira Co-operative society engaged in processing Agricultural Produce of its Members with the aid of power, and in its marketing furnishes the following particulars :

- a) Income From House Property Rs. 1,10,000
- b) Income from processing of Agricultural Produce Rs.40,000
- c) Income from marketing Agricultural Produce Rs.90,000
- d) Dividend from another cooperative society Rs.80,000
- e) Income from letting of godowns Rs.60,000
- f) Income from Agency Business Rs. 70,000
- g) Interest on Government Securities Rs. 10,000

Determine total taxable income and tax liability of Indira Co-operative Society for the assessment year 2017-18. **[20]**

Q6) The Account of X Ltd. A public company have been prepared in accordance with provisions of part II and III of schedule VI to the Companies Act and its Profit and Loss Account laid before the Annual General Meeting for the previous year 31 March 2017 shows a Net profit of Rs. 15,00,000. The following information relevant for the purpose of computing its assessable income has been extracted from a scrutiny of the Profit and Loss Accounts. **[20]**

Particular	Rs.
Credits in Profit and Loss Account :	
1. Profit from a new industrial undertaking qualifying for deduction under sec. 80-IA(net)	17,00,000
2. Profits from a new industrial undertaking qualifying for deduction under sec. 80-IA (gross)	10,00,000
3. Long term capital gains	3,00,000
Debits in Profit and Loss Account	
1. Expenditure relating to industrial undertaking qualifying for deduction under sec. 10A	7,00,000
2. Depreciation relating to 2015-16 brought forward	10,00,000
3. Business loss relating to 2015-16 brought forward	12,00,000
4. Current year's depreciation	10,00,000
5. Penalty for infraction of law	1,00,000
6. Provision for sales tax	3,00,000
7. Dividend proposed	2,00,000

Depreciation admissible under the Income tax Act and Rules for the previous year is Rs. 19,50,000. The Capital gain has been invested in specified assets under Sec.54EC. Sales tax provided in the accounts has been remitted before the due date. There is no loss or unabsorbed depreciation to be carried forward and adjusted as per I.T assessment.

You are required to compute the total tax liability of the X. Ltd. for the assessment year 2017-2018.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3409

[Total No. of Pages : 3

[5259] - 26

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEM

(Special Paper - III)

Application of Cost Accounting

(2008 Pattern) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of non - programmable calculator is allowed.*

Q1) a) Fill in the blanks : [5]

- i) The need of reconciliation arises in _____ accounting system.
- ii) Purchase of job is debited to _____ account.
- iii) The theoretical capacity is _____ possible capacity.
- iv) Productivity is defined as _____.
- v) _____ means practical capacity, less capacity based expectation of sales.

b) State true or false : [5]

- i) The need of reconciliation arises only under integrated accounting system.
- ii) General ledger adjustment account represent the financial accounts in cost ledger.
- iii) Value chain analysis used full made of the creative ability and other qualifications of the staff.
- iv) The human aspect of improving productivity are recent origin.
- v) Productivity decreases when lesser quantities of inputs are employed for the same resources.

P.T.O.

Q2) State the scope, procedure and advantages of value chain analysis. **[20]**

Q3) Write Short Notes (Any four) : **[20]**

- a) Defectives.
- b) Spoilage.
- c) Treatment of depreciation.
- d) Productivity Vs Efficiency.
- e) Research and development cost.

Q4) From the following data prepare a reconciliation statement. **[20]**

	Rs.
Profit as per cost account	- 1,45,500
Works overhead under recovered	- 9,500
Administrative overheads under recovered	- 22,750
Selling overheads over recovered	- 19,500
Over valuation of opening stock in cost accounts	- 15,000
Over valuation of closing stock in cost account	- 7,500
Interest earned during the year	- 3,750
Rent received during the year	- 27,000
Bad debts written off during the year	- 9,000
Preliminary expenses written off during the year	- 18,000

Q5) a) Calculate productivity per machine hour from the following information. **[5]**

Month	Production (units)	Machine Houses (used)Rs.
January	50,000	5,000
February	57,000	6,000
March	63,000	7,000

b) The following is the performance data of fertilizer company for the year 2016-2017. [15]

- i) Output = 47,60,000 tonnes valued at Rs. 4,760 per tonne.
- ii) Raw material consumed : 71,40,000 tonnes.
- iii) Average employment : 23,800 each employees cost of Rs. 5,355 per tonne.
- iv) Energy consumed : 23,80,000 MW Hrs.
- v) Average capital employed : 23,800 Millions.

Compute

- I) Man Power productivity
- II) Material productivity
- III) Energy productivity
- IV) Capital productivity

Q6) M/s Sham Ltd. showed a net loss of Rs. 2,52,000 as per their financial accounts for the year ended 31st March 2017. The cost account how ever disclosed a net loss of Rs. 1,84,000 for the same period. The following information was revalued as a result of the scrutiny of the figures of both the sets of books. [10]

		Rs.
a) Factory overhead under recovered	-	6,000
b) Administrative overhead over recovered	-	4,000
c) Dep. charged in financial accounts	-	90,000
d) Dep. recovered in cost	-	95,000
e) Interest on investment not included in cost	-	15,000
f) Income Tax provided	-	90,000
g) Transfer fees (in financial books)	-	2,000
h) Stores adjustment (Credit in financial books)	-	2,000

Prepare a memorandum Reconciliation A/C

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3410

[Total No. of Pages : 3

[5259]-27

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM

(Special Paper IV)

Cost Control and Cost System

(2008 Pattern) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) A) Fill in the blanks : **[5]**

- a) Marginal costing is a known as _____
- b) _____ cost refers to historical cost.
- c) _____ is a regulatory function
- d) Major area of _____ is designing production. Marketing and finance.
- e) In activity based costing, cost are accumulated by _____

B) State whether the following statements are true or false. **[5]**

- a) Pricing is a profit planning exercise.
- b) Marginal costing is the same as variable costing.
- c) Fixed cost is fixed per unit
- d) Activity based costing [ABC] aim at rectifying the Inaccurate cost information.
- e) JIT philosophy is not dedicated to the elimination of waste.

Q2) Distinguish between Cost Reduction and Cost control. What are the major areas in which cost reduction is usually possible. **[20]**

OR

What is MIS? Mention briefly the designing and Installing cost system in computerized environment.

P.T.O.

Q3) Write short note (any four)

[20]

- a) Cost centre
- b) Value engineering
- c) Just in time
- d) Pareto analysis
- e) Activity based costing
- f) Profit volume ratio.

Q4) The following data regarding sales and profits are obtained by the cost accountant from the records of Anil Ltd. company. [25]

Year	Sales (Rs.)	Profits
2015	6,00,000	40,000
2016	12,00,000	2,80,000

You are required to calculate

- a) Profit volume ratio
- b) Fixed cost for the year
- c) Break even point
- d) Sales required to earn profit of Rs. 3,00,000
- e) The profit made when sales are Rs. 30,00,000

Q5) The following data are obtained from the records of Sheetal Ltd. & Nagpur. Company is producing 10000 units [25]

Selling price	Rs. 20 per unit
Labour cost	Rs. 25 per unit
Variable cost (indirect)	Rs. 12 per unit
General O.H.	Rs.30 (40% Fixed)
Total cost	<u>87</u>

Calculate

- A) P/v ratio BEP and Margin of salary
- B) Also Evaluate the effect of _____
 - i) Variable cost increased by 10%
 - ii) Fixed cost decreased by 10%
- C) Also calculate if company wants to earn profit Rs.3,80,000. How much will be sales?

OR

A Company is producing 24000 units provide you the following

Direct Material	1,20,000
Direct wages	84,000
Variable O.H.	48,000
Semi variable O.H.	28,000
Fixed O.H.	80,000
Total cost	<u>3,60,000</u>

The product is sold at Rs. 20 per unit. The management proposed to increase the production by 3000 units for sale of the Foreign Market. It is estimated that semi variable overheads will increased by 1000. But the product will be sold at Rs. 14 per unit in the Foreign Market. The management seeks your advice as cost accountant what will you advice them.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3411

[Total No. of Pages : 4

[5259]-28

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Modern Business Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - III) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the functions of Maharashtra Chamber of Commerce.

OR

State the organisation and functions of Maratha Chamber of commerce.

Q2) Explain the importance & functions of federation of Indian Chamber of commerce and Industries.

OR

Explain in details management practices of public enterprises in India.

Q3) State the nature of Indian Agriculture. Explain the Agricultural taxation policy of Government of India.

OR

Explain the Government policy relating to Agricultural business in India.

Q4) Explain the impact of WTO (World Trade Organization) on Agri-Business practices.

OR

Explain in details Allied Agricultural business in India.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any four) :

- a) Indian merchants chamber.
- b) By - product.
- c) Farm waste.
- d) Autonomy of public enterprises.
- e) Control of public enterprises.
- f) Problems of Agricultural business.

Total No. of Questions : 5]

P3411

[5259]-28

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Modern Business Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - III) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) महाराष्ट्र वाणिज्य मंडळाची कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

मराठा वाणिज्य मंडळाचे संघटन आणि कार्ये सांगा.

प्रश्न 2) भारतीय वाणिज्य व उद्योग मंडळ फेडरेशनचे महत्व आणि कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील सार्वजनिक उद्योगामधील व्यवस्थापन पद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) भारतीय शेतीचे स्वरूप सांगा. भारत सरकारचे शेतीविषयक कर धोरण स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील शेती व्यवसायाचे सरकारी धोरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) जागतिक व्यापार संघटनेचा (W.T.O.) शेती व्यवसाय पध्दतीवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील शेती पुरक व्यवसाय सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) भारतीय वाणिज्य मंडळ
- ब) उप-उत्पादन
- क) कृषीमाल नासधूस
- ड) सार्वजनिक उद्योगांची स्वायत्तता
- इ) सार्वजनिक उद्योगांचे नियंत्रण
- फ) कृषी व्यवसायाच्या समस्या

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3412

[Total No. of Pages : 4

[5259]-29

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Business Environment Analysis

(2008 Pattern) (Group - C) (Special Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) State the importance of Foreign Investment and Foreign Technology. Explain the role of 'MNC' in development of Nation. **[20]**

OR

What is Industrial Environment? Explain the performance made by Public & Private Sector in India. **[20]**

Q2) Explain the Role of Money Market and Capital Market in Financial Environment of Business. **[20]**

OR

- a) Explain the role of Co-operative Banks in Financial Environment of Business. **[10]**
- b) State the importance of Environmental Analysis. **[10]**

Q3) What are different techniques of Environment Analysis. State limitations of these techniques. **[20]**

OR

- a) Define unemployment. State remedies to solve the problem of unemployment. **[10]**
- b) Write note on Bargaining power of suppliers and buyers. **[10]**

P.T.O.

Q4) What is Global Environment? State the impact of Natural and Cultural Environment on Growth of Business. **[20]**

OR

- a) "Inflation adversely affects on growth of business". Comment. **[10]**
- b) Define poverty. How it affects on growth of business. **[10]**

Q5) Write short notes (any two) : **[20]**

- a) Regional Imbalance.
- b) Reasons of poverty.
- c) Demographic Environment.
- d) Causes of Employment.
- e) Effects of Lack of Technical knowledge and information.

Total No. of Questions : 5]

P3412

[5259]-29

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Business Environment Analysis (Special Paper - IV)

(2008 Pattern) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) परकीय गुंतवणूक व परकीय तंत्रज्ञानाचे महत्व विशद करून देशाच्या विकासात बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

औद्योगिक पर्यावरण म्हणजे काय? भारतातील सार्वजनिक आणि खाजगी क्षेत्राने केलेल्या कामगिरींचे वर्णन करा. [20]

प्रश्न 2) “व्यावसायिक वित्तीय पर्यावरणात नाणेबाजार आणि भांडवल बाजाराची भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

- अ) व्यवसायाच्या वित्तीय पर्यावरणात सहकारी बँकाची भूमिका स्पष्ट करा. [10]
ब) पर्यावरण विश्लेषणाचे महत्व सांगा. [10]

प्रश्न 3) पर्यावरण विश्लेषण पध्दतीच्या विविध पध्दती विशद करून त्यांच्या मर्यादा स्पष्ट करा. [20]

किंवा

- अ) बेरोजगारीची व्याख्या देऊन बेरोजगारीच्या समस्या सोडविण्याच्या उपाययोजना विशद करा. [10]
ब) पुरवठादार आणि खरेदीदार यांची सौदाशक्ती यावर माहिती लिहा. [10]

प्रश्न 4) जागतिक पर्यावरण म्हणजे काय? नैसर्गिक आणि सांस्कृतिक पर्यावरणाचा व्यवसायाच्या वाढीवर पडणारा प्रभाव स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) “चलनवाढ व्यवसायाच्या वाढीवर विपरीत परिणाम करते” चर्चा करा. [10]

ब) गरीबी/द्वारिद्र्य या संज्ञेची व्याख्या देऊन त्याचा व्यवसायावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा. [10]

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) प्रादेशिक विषमता

ब) गरीबीची कारणे

क) लोकसंख्या विषयक पर्यावरण

ड) बेरोजगारीची कारणे

इ) तांत्रिकज्ञान व माहितीच्या अभावाचे परिणाम

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3413

[Total No. of Pages : 4

[5259]-30

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

Marketing Management (Special Paper - III)

(2008 Pattern) (Group - D)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is Rural Marketing? State the problems of Rural Marketing and provide suggestions to overcome them.

OR

State the meaning of Buying Motives. State the factors Influencing Consumer behavior.

Q2) What is product life cycle? Describe the stages of product life cycle.

OR

What is Customer Database? Discuss Customer Database as Marketing Tool.

Q3) What do you understand by media selection? Describe the different types of media available for selection.

OR

State the meaning of Brand Equity. How is Brand Equity measured?

Q4) State the meaning of E-Marketing. Discuss the benefits of E-Marketing over traditional Marketing.

OR

P.T.O.

Write notes :

- a) Role of Media Manager.
- b) New trends in Marketing communication.

Q5) Write short notes (any four) :

- a) Marketing Research.
- b) Consumer Education.
- c) Customer Relationship Management.
- d) Promotion Mix.
- e) Media effectiveness.
- f) Branding.

Total No. of Questions : 5]

P3413

[5259]-30

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

Marketing Management (Special Paper - III)

(2008 Pattern) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) ग्रामीण विपणन म्हणजे काय? ग्रामीण विपणनात येणाऱ्या समस्या व त्या समस्या निवारण करण्यासाठीच्या सूचना विशद करा.

किंवा

‘खरेदी प्रेरणेचा अर्थ लिहा. ग्राहक वर्तनावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे स्पष्टीकरण करा.

प्रश्न 2) ‘वस्तू जीवन चक्र म्हणजे काय? वस्तू जीवन चक्र संबंधीचे टप्पे स्पष्ट करा.

किंवा

ग्राहक माहिती संकलन म्हणजे काय? ग्राहक माहिती संकलन हे एक विपणन साधन होय. हे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) माध्यम निवड म्हणजे काय? कोणत्या प्रकारची माध्यमे निवडीसाठी उपलब्ध आहेत ते स्पष्ट करा.

किंवा

मुद्रा मुल्याचा अर्थ स्पष्ट करा. मुद्रा मुल्य कसे मोजतात ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) ई. विपणनाचा अर्थ सांगा. ई. विपणनाचे फायदे हे पारंपारिक विपणनापेक्षा कसे फायदेशीर आहेत ते स्पष्ट करा.

किंवा

टिपा लिहा.

- अ) माध्यम व्यवस्थापकाची भूमिका
- ब) विपणन संदेशवहनातील नवे प्रवाह

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) विपणन संशोधन
- ब) ग्राहक शिक्षण
- क) ग्राहक संबंध व्यवस्थापन
- ड) वृद्धी मिश्र
- इ) माध्यमाची परिणामकारकता
- फ) मुद्रांकन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3414

[Total No. of Pages : 4

[5259]-31

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

Financial Policies and Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - IV) (Group - D)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What do you mean by profit planning? Discuss the important basics of profit planning. **[20]**

OR

What is break-even analysis? State the uses and limitations of break-even analysis.

Q2) What do you mean by under capitalization? State the implications of under capitalization. **[20]**

OR

Define the term dividend. Explain various variables influencing dividend policy.

Q3) What is business combination? Explain the forms of business combination. **[20]**

OR

Explain the role of balance sheet and cash flow statement in framing financial policy.

Q4) What is option contract? Describe the different types of options. **[20]**

OR

What is venture capital? Describe the functions of venture capital in developing countries.

P.T.O.

Q5) Write short notes. (Any two)

[20]

- a) Types of lease financing.
- b) Types of derivative market.
- c) International parity relationship.
- d) Features of world monetary system.

Total No. of Questions : 5]

P3414

[5259]-31

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

Financial Policies and Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - IV) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) लाभ नियोजन म्हणजे काय? लाभ नियोजनाच्या महत्वपूर्ण मुलतत्वांची चर्चा करा. [20]

किंवा

समविच्छेदन विश्लेषण म्हणजे काय? समविच्छेदन विश्लेषणाची उपयोगिता आणि मर्यादा विशद करा.

प्रश्न 2) अल्प भांडवलीकरण म्हणजे काय? अल्प भांडवलीकरणाचे परिणाम विशद करा. [20]

किंवा

लाभांशाची व्याख्या लिहा. लाभांश धोरणावर परिणाम करणारे विविध घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) व्यावसायिक समामेलन म्हणजे काय? व्यावसायिक समामेलनाचे प्रकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

वित्तीय धोरणाची आखणी करताना ताळेबंद व रोख प्रवाह पत्रक यांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) विकल्प करार म्हणजे काय? विकल्पांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

साहस भांडवल म्हणजे काय? विकसनशील देशांमध्ये साहस भांडवलाच्या कार्याचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) वित्तीय भाडेपट्टाचे प्रकार
- ब) साधित बाजारपेठेचे प्रकार
- क) आंतरराष्ट्रीय समता संबंध
- ड) जागतिक नाणक प्रणालीची वैशिष्ट्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3415

[Total No. of Pages : 4

[5259]-32

M.Com. (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

E -Security and Cyber Laws

(2008 Pattern) (Special Paper - III) (Groups - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is Computer Crimes? Explain the types of Computer Crimes.

OR

What is Electronic Security? State the information useful to intruders.

Q2) What is Front Page Editor? Explain the various features of Front Page Editor.

OR

Write detailed note on :

- a) Cyber
- b) Cyber Crimes and Cyber Laws.

Q3) Explain the following concepts according to I.T. Act, 2002.

- a) Acknowledgement of receipts.
- b) Attribution electronic records.

OR

Explain various Miscellaneous provisions under section 80 to 94 as per Information Technology Act, 2012.

Q4) What is Internet Security? State the challenges of Electronic Security.

OR

State the powers and duties of Cyber Regulation Appellate Tribunal.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Four) :

- a) E-Commerce
- b) Network security.
- c) HTML
- d) Information Technology Act, 2002
- e) Penalties and Offences.
- f) Role of ISP.

Total No. of Questions : 5]

P3415

[5259]-32

M.Com. (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

E - Security and Cyber Laws

(2008 Pattern) (Special Paper - III) (Groups - E)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) संगणक गुन्हे म्हणजे काय? संगणक गुन्ह्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

इलेक्ट्रॉनिक सेक्युरिटी म्हणजे काय? इन्ट्रडर्सना (अनधि प्रवेशीना) उपयुक्त असणारी माहिती कोणती ते सांगा.

प्रश्न 2) फ्रंट पेज एडिटर म्हणजे काय? फ्रंट पेज एडिटरची विविध वैशिष्टे स्पष्ट करा.

किंवा

सविस्तर टिपा लिहा.

- अ) सायबर रेग्युलेशन अॅडव्हायझरी कमिटी
ब) संगणकीय गुन्हे आणि संगणकीय कायदे

प्रश्न 3) माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2002 अन्वये खालील संकल्पना स्पष्ट करा.

- अ) पोहोच पावती
ब) अॅट्र्यूब्यूशन इलेक्ट्रॉनिक रेकॉर्ड्स

किंवा

माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2002 अंतर्गत कलम 80 ते 94 अन्वये इतर तरतूदी स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) इंटरनेट सेक्यूरिटी म्हणजे काय? इलेक्ट्रॉनिक सेक्यूरिटीची आव्हाने विशद करा.

किंवा

सायबर रेग्युलेशन ॲपिलेट ट्रायब्युनलची अधिकार व कर्तव्ये विशद करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

अ) ई-कॉमर्स

ब) नेट वर्क सेक्यूरिटी

क) एच् टी एम् एल.

ड) माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2002

इ) दंड व गुन्हे

फ) आय. एस्. पी. ची भूमिका

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3416

[Total No. of Pages : 4

[5259]-33

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Law Relating to Copyright and Designs

(2008 Pattern) (Special Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is 'Infringement of Copyright'? Describe in details the remedies against Infringement of Copyright. **[20]**

OR

What is 'Geographical Indications'? State the legal provisions for Registration of Geographical Indications. When their Registration is prohibited?

Q2) Define the term 'New Plant Variety'. Describe the right of Farmers under the Protection of Plant Varieties and Farmers Rights Act, 2001. **[20]**

OR

Who may apply for Registration as a 'Registration User' of layout Design? What are the conditions for registration a registered user? State the powers of registrar for cancellation of registration as a registered user.

Q3) What is 'Design'? Which Designs are registerable under Designs Act, 2000? Explain Registration procedure of Industrial Designs. **[20]**

OR

Explain meaning of Geographical Indication of Goods Act, 1999. Distinguish between 'Geographical Indication' and 'Collective Marks'.

P.T.O.

Q4) Answer the following in brief (Any Two) :

[20]

- a) What are the various Rights of Authors of Copyright?
- b) State the rights conferred by registration of 'Geographical Indications'.
- c) Explain Infringement (Piracy) of copyrights in design.
- d) What are the objectives of the Protection of Plant Varieties and Farmers Rights Act, 2001?

Q5) Write short notes on (Any Four) :

[20]

- a) Copyright society
- b) Cancellation of registration of Design.
- c) Geographical Indication and Trade Marks
- d) Offences under the copyright
- e) Power of Central Government as per section Geographical Indications of Goods Act, 1999
- f) Authorities for Administration in Protection of Plant Varieties and Farmers Rights Act, 2001.

Total No. of Questions : 5]

P3416

[5259]-33

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Law Relating to Copyright and Designs

(2008 Pattern) (Special Paper - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मुद्रणाधिकाराचे उल्लंघन म्हणजे काय? मुद्रणाधिकाराचे उल्लंघनाबाबत असलेले उपाय सविस्तर वर्णन करा. [20]

किंवा

भौगोलिक चिन्ह म्हणजे काय? भौगोलिक चिन्हाच्या नोंदणीसाठी असलेल्या कायदेशीर तरतुदी सांगा. नोंदणीवर केंव्हा प्रतिबंध घालता येतो.

प्रश्न 2) 'रोपांचा नवीन नमुना' याची व्याख्या सांगून, रोपांचे नमुने व शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण कायदा, 2001 नुसार शेतकऱ्यांचे हक्क सांगा. [20]

किंवा

रूपरेषा आराखड्याचा "नोंदणीकृत वापरकर्ता" या करीत कोण अर्ज करू शकतो? नोंदणीकृत वापरकर्ता म्हणून नोंदणीसाठी कोणत्या अटी आहेत? नोंदणीकृत वापरकर्ता म्हणून झालेली नोंद रद्द करण्यासंबंधी नोंदणी अधिकाऱ्यासचे अधिकार सांगा.

प्रश्न 3) आराखडा म्हणजे काय? आराखडा कायदा, 2000 अंतर्गत कोणत्या आराखड्याची नोंदणी करता येते? आराखडा नोंदणीची पध्दत सांगा. [20]

किंवा

मालाचे भौगोलिक चिन्ह कायदा, 1999 याचा अर्थ स्पष्ट करा. 'भौगोलिक चिन्ह' व 'एकत्रित खुणा' यातील फरक स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) [20]
- अ) मुद्रणाधिकाराच्या लेखकाचे हक्क कोणते?
 - ब) भौगोलिक चिन्हाच्या नोंदणीमुळे मिळणारे हक्क सांगा.
 - क) आराखड्याच्या मुद्रणाधिकाराचे उल्लंघन स्पष्ट करा.
 - ड) रोपे नमुने आणि शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण कायदा, 2001 ची उद्दीष्टे स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5) टिपा द्या. (कोणत्याही चार) [20]
- अ) मुद्रणाधिकार संस्था
 - ब) आराखड्याची नोंदणी रद्द करणे
 - क) भौगोलिक चिन्ह व व्यापार चिन्ह
 - ड) मुद्रणाधिकार कायद्यानुसार अपराध
 - इ) मालाचे भौगोलिक चिन्ह कायदा, 1999 नुसार केंद्र सरकारचे अधिकार
 - फ) रोपे नमुने आणि शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण कायदा, 2001 नुसार प्रशासकीय यंत्रणा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3417

[Total No. of Pages : 4

[5259]-34

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

203 F : International Co-Operative Movement (Group - F)
(2008 Pattern) (Revised Syllabus from June 2008) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Trace the origin and growth of co-operative movement in the world.

OR

Explain the concept and nature of cooperation.

Q2) What role is assigned to co-operatives in a socialist economy?

OR

Critically review the performance of the International Co-operative Alliance (ICA)

Q3) Explain the role of Co-operatives in USA.

OR

Explain the nature and role of Co-operatives in China.

Q4) Explain the economics of Co-operation.

OR

Trace the emerging trends in Co-operative institutions in the globalised world.

P.T.O.

Q5) Write short notes on (Any two) :

- a) Co-operatives in Israel.
- b) Application of Co-operative principles.
- c) Co-operative : System or sector.
- d) Philosophy of Co-operation.

Total No. of Questions : 5]

P3417

[5259]-34

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

203 F : International Co-Operative Movement (Group - F)
(2008 Pattern) (Revised Syllabus from June 2008) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) जागतिक सहकारी चळवळीचा उगम आणि विकासाबाबत आढावा घ्या.

किंवा

सहकाराची संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) समाजवादी अर्थव्यवस्थेमध्ये सहकार क्षेत्राकडे कोणती भूमिका सोपवलेली असते?

किंवा

आंतरराष्ट्रीय सहकारी संस्था महासंघाच्या कामगिरीचे टीकात्मक परिक्षण करा.

प्रश्न 3) अमेरिकेतील सहकाराची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

चीनमधील सहकाराचे स्वरूप आणि प्रयोजन स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) सहकाराचे अर्थशास्त्र स्पष्ट करा.

किंवा

जागतिकीकरण नंतरच्या जगामधील सहकारी संस्थामध्ये होणाऱ्या बदलांचा आढावा घ्या.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) इस्त्राइलमधील सहकारी संस्था
- ब) सहकारी तत्वांची उपयोजितता
- क) सहकार : व्यवस्था कि क्षेत्र
- ड) सहकाराचे तत्वज्ञान

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3418

[Total No. of Pages : 4

[5259]-35

M. Com. (Part - I) (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Management of Co-Operative Business

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All question carry equal marks.*

Q1) Explain the problems of economic and commercial viability of co-operative institutions.

OR

Critically examine the social and financial responsibilities of co-operative business.

Q2) Evaluate the business policies and practices of dairy co-operatives.

OR

Evaluate the business policies and practices of sugar co-operatives.

Q3) Explain the progress and problems of co-operative housing societies.

OR

What are various problems of co-operative agricultural processing industries?

Q4) What factors contributed to the success of Shetkari Sahakari sangh, Kolhapur?

OR

Explain various problems faced by the sugar co-operatives.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any two) :

- a) Performance of Co-operative business.
- b) Industrial relations in Co-operative business.
- c) District Central Co-operative banks.
- d) Pravara Co-operative Organisation.

Total No. of Questions : 5]

P3418

[5259]-35

M. Com. (Part - I) (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Management of Co-Operative Business

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) सहकारी संस्थांच्या आर्थिक व व्यवसायीन स्थिरतेसंबंधीच्या समस्या स्पष्ट करा.

किंवा

सहकारी व्यवसायाच्या सामाजिक आणि वित्तीय जबाबदारीचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 2) दुग्ध सहकारी संस्थांची धोरणे आणि पध्दतीचे मूल्यमापन करा.

किंवा

सहकारी साखर व्यवसायाची धोरणे आणि पध्दतीचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 3) सहकारी गृह निर्माण संस्थांची प्रगती आणि समस्यांचे मूल्यमापन करा.

किंवा

सहकारी शेती माल प्रक्रिया संस्थांच्या विविध समस्या कोणत्या आहेत?

प्रश्न 4) शेतकरी सहकारी संघ, कोल्हापूर, या संस्थेच्या विकासामध्ये कोणत्या घटकांचे योगदान आहे.

किंवा

सहकारी साखर कारखान्यांच्या विविध समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) सहकारी व्यवसायाची कामगिरी
- ब) सहकारी व्यवसायांमधील औद्योगिक संबंध
- क) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका
- ड) प्रवरा सहकारी संघटना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3419

[Total No. of Pages : 4

[5259]-36

M.Com. (Part - I) (Semester - II)
ADVANCED BANKING & FINANCE
Banking Law and Practices
(2008 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Answers must be to the point.*
- 4) *Answer must be with reference to the relevant sections of the Act concerned.*

Q1) What do you understand by money laundering? Explain in detail the provisions pertaining to Attachment, adjudication and confiscation as under the Prevention of Money Laundering Act, 2002.

OR

What is an offence of Money Laundering? Explain the provisions relating to Obligation of banking companies, financial institutions and intermediaries as under the Prevention of Money Laundering Act, 2002.

Q2) Who is a customer to a bank? Spell out the Banker customer relationship in terms of debtor creditor and creditor debtor.

OR

What do you understand by the Banker's duty of secrecy about his customer's account? What are the conditions under which this duty of secrecy can be waived?

Q3) List out all the assets and liabilities for a bank. What are the grounds on which could a banker experience the mismatches between its assets and liabilities?

OR

Explain in detail the guidelines laid down by the RBI pertaining to asset liability management.

P.T.O.

Q4) Explain in detail the meaning of Mergers and Acquisition. Also explain the forms of Mergers and acquisition. Do you think the difference between the two is increasingly vanishing? Substantiate your answer.

OR

Define an NPA. What different approaches can be seen in management of NPAs? Why do you think should the banks focus on reduction of NPAs?

Q5) Write notes on (Any Two)

- a) Features of Banker Customer relationship.
- b) Classification of bank assets based on NPAs.
- c) Real Time Cross Settlement
- d) Know you customer guidelines of the RBI and its link with prevention of money laundering.

Total No. of Questions : 5]

P3419

[5259]-36

M.Com. (Part - I) (Semester - II)
ADVANCED BANKING & FINANCE
Banking Law and Practices
(2008 Pattern) (Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मनी लॉण्डरिंग याने तुम्हाला काय अर्थबोध होतो? जप्ती, अधिनिर्णय आणि अधिहरण यासंदर्भातील मनी लॉण्डरिंग प्रतिबंध कायदा, 2002 मधील तरतूदी सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

मनी लॉण्डरिंगचा गुन्हा म्हणजे काय? मनी लॉण्डरिंग प्रतिबंध कायदा, 2002 मधील बँकिंग कंपनीच्या वित्तीय संस्था आणि मध्यस्थ यांवरील बंधने यासंदर्भातील तरतूदी स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) बँकेसाठी ग्राहक म्हणजे कोण? बँकर व त्याचा ग्राहक यांमधील धनको-ऋणको आणि ऋणको धनको संबंध नमूद करा.

किंवा

ग्राहकांच्या खात्यासंदर्भातील बँकरने पाळावयाची गुप्तता याने तुम्हाला काय अर्थबोध होतो? कोणत्या परिस्थितीत बँकरचे हे कर्तव्य शिथिल केले जाऊ शकते?

प्रश्न 3) बँकेच्या मत्ता आणि देणी याची यादी करा. बँकर आपल्या मत्ता आणि देणी यांमधील विसंगती कोणत्या भूमीवर अनुभवतो?

किंवा

मत्ता आणि देणी व्यवस्थापना संदर्भातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेने मांडलेली मार्गदर्शकतत्वे सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) विलिनीकरण आणि संपादन यांचा अर्थ सविस्तर स्पष्ट करा. विलिनीकरण आणि संपादन यांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. या दोघांमधील फरक संपुष्टात येत आहे काय? आपल्या उत्तराचे समर्थन करा.

किंवा

निष्क्रिय मालमत्तेची व्याख्या द्या, निष्क्रिय मालमत्तेचे व्यवस्थापन करण्यासाठीचे विविध मार्ग कोणते आहेत? निष्क्रिय मालमत्ता कमी ठेवण्यासाठी बँकांनी का लक्ष केंद्रीत करावे असे तुम्हाला वाटते?

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) बँकर आणि त्याचा ग्राहक यांच्यातील संबंधाची वैशिष्ट्ये.
- ब) निष्क्रिय मालमत्तेच्या आधारावर बँकांच्या मत्तांचे वर्गीकरण .
- क) रिअल टाईम ग्रॉस सेटलमेंट.
- ड) भारतीय रिझर्व्ह बँकेची 'आपला ग्राहक जाणा' संदर्भातील 'मार्गदर्शक तत्त्वे आणि मनी लॉण्डरिंग प्रतिबंध यामधील दुवा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3420

[Total No. of Pages : 4

[5259]-37

M.Com. (Part - I) (Semester - II)
ADVANCED BANKING & FINANCE
Monetary Policy (Paper - IV)
(2008 Pattern) (New) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define Money Supply. Explain the Money Supply measures of Reserve Bank of India.

OR

Explain the detail the concept of High Powered Money.

Q2) What is Monetary Policy? Explain the objectives of Monetary policy.

OR

Explain the conflicts between the objectives of Monetary Policy.

Q3) Explain the mechanism and effectiveness of Quantitative Instruments of Monetary Policy.

OR

Explain the mechanism and effectiveness of Qualitative Instruments of Monetary Policy.

Q4) Explain the role of RBI in Rural Credit.

OR

Explain in detail the role or RBI in Export Credit.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Two) :

- a) Money supply and price stability.
- b) Recommendations of the working Group on Money Supply.
- c) Recent monetary policy changes announced by RBI.
- d) RBI and Industrial Finance.

Total No. of Questions : 5]

P3420

[5259]-37

M.Com. (Part - I) (Semester - II)
ADVANCED BANKING & FINANCE
Monetary Policy (Paper - IV)
(2008 Pattern) (New) (Optional)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) पैशाच्या पूर्ववर्थाची व्याख्या द्या. भारतीय रिझर्व्ह बँकेची पैशाच्या पूर्ववर्थाची मापने स्पष्ट करा.

किंवा

उच्चशक्ती पैसा ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) चलनविषयक धोरण म्हणजे काय? चलन विषयक धोरणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

किंवा

चलनविषयक धोरणाच्या उद्दिष्टांमधील संघर्ष स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) चलनविषयक धोरणाच्या संख्यात्मक पतनियंत्रण साधनांची यंत्रणा आणि परिणामकारकता स्पष्ट करा.

किंवा

चलनविषयक धोरणाच्या गुणात्मक पतनियंत्रण साधनांची यंत्रणा आणि परिणामकारकता स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) ग्रामीण पतपुरवठ्यातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

निर्यात पतपुरवठ्यातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) चलन पुरवठा व किंमत स्थिरता
- ब) पैशाच्या पुरवठ्याबाबतच्या कार्यकारी गटाच्या शिफारशी
- क) भारतीय रिझर्व्ह बँकेने जाहीर केलेल्या सध्याच्या मौद्रिक धोरणातील बदल
- ड) भारतीय रिझर्व्ह बँक आणि औद्योगिक वित्तपुरवठा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3421

[Total No. of Pages : 4

[5259]-38

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED MARKETING - III

**Customer Relationship Management & Retailing
(2008 Pattern) (Group - H) (Special Paper - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term 'Customer Relationship Management'. Explain the importance of Relationship Management in Indian context. **[20]**

OR

What is Relationship Marketing in Mass Markets? Describe the advantages and disadvantages in Relationship Marketing in Mass Markets.

Q2) What is 'Digital Marketing'? Explain in detail the behavior of consumer in digital world. **[20]**

OR

Define the term 'Retailing'. Explain the importance and types of Retailing.

Q3) Define the term 'Store Layout'. Explain the types and factors affecting store layout. **[20]**

OR

What is 'Retail Supply Chain Management'? Explain in detail integrated supply chain planning.

Q4) What is 'Retailers Retail Location'? Explain the types of retailers retail location and factors affecting retail location decision. **[20]**

OR

Explain the role of Information Technology in increasing and maintaining profitability.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any four) :

[20]

- a) Evolution of relationship management.
- b) Relationship Marketing and Marketing Strategy.
- c) Dynamics of website.
- d) Electronic data exchanges.
- e) Space mix
- f) Buyers and sellers relationships.

Total No. of Questions : 5]

P3421

[5259]-38

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED MARKETING - III

Customer Relationship Management & Retailing

(2008 Pattern) (Group - H) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) 'ग्राहक संबंध व्यवस्थापन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाचे भारतातील महत्व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

संबंध विपणनामध्ये जनसमुदाय बाजार म्हणजे काय? संबंध विपणनामध्ये जनसमुदाय बाजाराचे फायदे-तोटे विशद करा.

प्रश्न 2) 'डिजिटल विपणन' म्हणजे काय? डिजिटल जगामध्ये ग्राहकाचे वर्तन सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

'किरकोळ विक्री' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. किरकोळ विक्रीचे महत्व व प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 'दुकान रचना' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. दुकार रचनेचे प्रकार व दुकान रचनेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

'किरकोळ पुरवठा साखळी व्यवस्थापन' म्हणजे काय? समग्र पुरवठा साखळी नियोजन सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) 'किरकोळ व्यापाऱ्यांचे किरकोळ स्थाननिश्चितीकरण' म्हणजे काय? किरकोळ व्यापाऱ्यांचे किरकोळ स्थाननिश्चिती करणाचे प्रकार व स्थाननिश्चितीकरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

नफाक्षमता वाढविण्यासाठी व टिकविण्यासाठी माहिती तंत्रज्ञानाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाची उत्क्रांती
- ब) संबंध विपणन आणि विपणन व्युहरचना
- क) वेबसाईटच्या विविध बाजू
- ड) संगणकावरील माहितीची देवाण-घेवाण
- इ) जागा मिश्र
- फ) ग्राहक (खरेदीदार) आणि विक्रेता यांच्यातील संबंध

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3422

[Total No. of Pages : 4

[5259]-39

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED MARKETING

Services Marketing (Special Paper - IV)

(2008 Pattern) (Group - H)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term 'Service'. Discuss those features of 'Services' as it is distinct from 'Goods'. **[20]**

OR

What is 'Service Life Cycle'? Explain stages of service life cycle in detail.

Q2) What is meant by the term 'On Line Marketing'? Discuss the role of internet in the growth of on line marketing. **[20]**

OR

Explain the concept 'service market segmentation' in detail.

Q3) Describe the concept 'Services Marketing Triangle' and 'Service Profit Chain'. **[20]**

OR

Explain the various methods used in pricing the services.

Q4) What is 'Technology Service'? Explain various processes of Technology Services. **[20]**

OR

Explain with suitable examples the difference between buying behaviour of on line customer viq-a-vis the buying behaviour of customer at counter.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any four) :

[20]

- a) Sales promotion in service sector.
- b) E-services.
- c) Importance of service marketing.
- d) Event management services.
- e) Various financial services.
- f) Customer satisfaction

Total No. of Questions : 5]

P3422

[5259]-39

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED MARKETING

Services Marketing (Special Paper - IV)

(2008 Pattern) (Group - H)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'सेवा' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. वस्तुंच्या वैशिष्ट्यापासून भिन्न असलेल्या सेवांच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. [20]

किंवा

“सेवांचे जीवनचक्र” म्हणजे काय? सेवांच्या जीवनचक्रातील टप्पे सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) दुरस्थ विपणन (on line marketing) म्हणजे काय? दुरस्थ विपणनाच्या वाढीमध्ये इंटरनेट ची भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

‘सेवा विपणन विभागणी’ ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 'सेवा विपणन निर्मिती' आणि 'सेवा नफा साखळी' या संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

सेवांच्या किंमती निश्चित करण्याच्या विविध पध्दती स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) 'तंत्रज्ञान सेवा' म्हणजे काय? तंत्रज्ञान सेवेच्या विविध पक्रिया स्पष्ट करा. [20]

किंवा

दुरस्थ विपणनाच्या आधारे खरेदी करणाऱ्या ग्राहकाचे वर्तन व प्रत्यक्ष विक्रेत्याकडून खरेदी करणाऱ्या ग्राहकाचे वर्तन यातील फरक विविध उदाहरणाच्या सहाय्याने स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) सेवा क्षेत्रातील विक्रय वृद्धी
- ब) ई-सेवा
- क) सेवा विपणनाचे महत्व
- ड) कार्यक्रम व्यवस्थापन सेवा
- इ) विविध वित्तीय सेवा
- फ) ग्राहक समाधान

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3423

[Total No. of Pages : 4

[5259]-40

M.Com. (Semester - II)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2008 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is Business Research? Discuss its aims, objectives and importance.

OR

- a) How computer based information system is used in research work.
- b) What is 'Bibliography' ? Which are the important Bibliographies?

Q2) a) State the advantages and limitations for computerized information in research.

- b) Defferentiate between primary data and secondary data

OR

Decribe and details the different types of research

Q3) a) What is scaling? Explain various techniques of scaling.

- b) Limitations and types of experimental survey.

OR

What do you mean by cases in Business research ? explain the features and types of cases in business research.

P.T.O.

- Q4)** a) State sources of research problem.
b) Discuss procedure of case study design.

OR

- a) Explain various sources of Government information.
b) State in brief the steps involved in analysis of case study.

Q5) Write short notes (Any 4) :

- a) Research Problems in Cost and Profit Planning
b) Skills Required for Action Research
c) Sources of Information regarding Economy
d) Tabulation
e) Dictionaries.
f) Demographic Information

Total No. of Questions : 5]

P3423

[5259]-40

M.Com. (Semester - II)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2008 Pattern) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) व्यवसाय संशोधन म्हणजे काय? व्यवसाय संशोधनाचा हेतु उद्देश आणि महत्व यावर चर्चा करा.

किंवा

- अ) संशोधन कार्या मध्ये संगणकावर आधारीत माहिती प्रणालीचा कशा प्रकारे उपयोग केला जातो?
- ब) संदर्भ सुची म्हणजे काय? महत्वाच्या संदर्भसूची कोणत्या ते सांगा.

प्रश्न 2) अ) संशोधन प्रक्रियेमध्ये संगणकीय माहितीचे फायदे व मर्यादा सांगा.
ब) प्राथमिक तथ्ये व दुय्यम तथ्ये या मधील फरक सांगा.

किंवा

संशोधनाचे प्रकार थोडक्यात सांगा.

प्रश्न 3) अ) अनुमापन तंत्र म्हणजे काय? विविध अनुमापन तंत्रे स्पष्ट करा.
ब) प्रायोगिक सर्वेक्षणाचे उपयोग मर्यादा व प्रकार थोडक्यात सांगा.

किंवा

व्यवसाय संशोधनात प्रकरण (cases) म्हणजे काय? व्यवसाय संशोधन प्रकरणाची वैशिष्ट्ये व प्रकार स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4) अ) संशोधन समस्याचे स्रोत सांगा.
ब) समस्या अध्ययन आराखड्याची पध्दती यावर चर्चा करा.

किंवा

- अ) शासकिय माहितीचे विविध स्रोत स्पष्ट करा.
ब) समस्या अध्ययनाच्या विश्लेषणामध्ये सामाविष्ट असणाऱ्या विविध पायऱ्या थोडक्यात सांगा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) परिव्यय व नफा नियोजनातील संशोधन समस्या
ब) कृती संशोधनासाठी आवश्यक असणारी कौशल्ये
क) अर्थव्यवस्थे संदर्भातील माहिती मिळविण्याचे मार्ग/स्रोत
ड) तालिकीकरण
इ) शब्दकोष
फ) लोकसंख्या विषयक माहिती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3424

[Total No. of Pages : 4

[5259]-41

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

BUSINESS FINANCE

(2008 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term Business Finance. Describe scope and importance of Business Finance.

OR

Explain the need and importance of future value and present value.

Q2) What is Strategic Financial Planning? Explain the steps and limitations of Strategic Financial Planning.

OR

Define the term Capitalisation. Describe in detail Over-capitalisation and Under capitalisation.

Q3) Describe in detail the characteristics, advantages and disadvantages of Equity Shares.

OR

Explain in detail the characteristics and classification of Debentures.

Q4) What is short term finance? Describe in detail the characteristics and sources of short term financing.

OR

Explain evaluation of project in respect of the following points.

- a) Technical Analysis.
- b) Managerial Analysis.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any four) :

- a) Objectives of Business Finance.
- b) Dividend Policy.
- c) Characteristics of Preference Shares.
- d) Working Capital
- e) Commercial Analysis.
- f) Objectives of Strategic Financial Planning.

Total No. of Questions : 5]

P3424

[5259]-41

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

BUSINESS FINANCE

(2008 Pattern) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याची व्याख्या द्या. व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याची व्याप्ती आणि महत्त्वाचे वर्णन करा.

किंवा

भविष्यकालीन मूल्य व सध्याचे मूल्य यांची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) व्यूहरचनात्मक वित्तीय नियोजन म्हणजे काय? व्यूहरचनात्मक वित्तीय नियोजनाच्या पायऱ्या आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

किंवा

भांडवलीकरण ही संज्ञा स्पष्ट करा. अधिभांडवलीकरण आणि न्यूनतम भांडवलीकरण यांचे सविस्तरपणे वर्णन करा.

प्रश्न 3) सामान्य भागाची वैशिष्ट्ये, फायदे व तोटे सविस्तरपणे वर्णन करा.

किंवा

कर्जरोख्यांची वैशिष्ट्ये आणि वर्गीकरण सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) अल्पकालीन वित्तपुरवठा म्हणजे काय? अल्पकालीन वित्तपुरवठ्याची वैशिष्ट्ये आणि मार्ग सविस्तरपणे वर्णन करा.

किंवा

प्रकल्प मूल्यमापना संदर्भात खालील बाबी स्पष्ट करा.

- अ) तांत्रिक विश्लेषण
ब) व्यवस्थापकीय विश्लेषण

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याची उद्दिष्ट्ये
- ब) लाभांश धोरण
- क) अग्रहक्कभागांची वैशिष्ट्ये
- ड) खेळते भांडवल
- इ) वाणिज्य विषयक विश्लेषण
- फ) व्यूहरचनात्मक वित्तीय नियोजनाची उद्दिष्ट्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3425

[Total No. of Pages : 4

[5259]-42

M.Com.

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Commercial and business research? Explain in detail steps required to research plan or design. **[20]**

OR

What is Demographic information in research? Which facts are required for tax information in research?

Q2) a) Explain Role of Reference.

b) Evaluating secondary sources.

[20]

OR

What is choice of research method? Explain in detail sample and questionnaire design.

Q3) What is Research Identification of facts? Which factors considered in research identification of facts? **[20]**

OR

Distinguish between Govt. information and International Business regarding research.

P.T.O.

Q4) What is paper and project report in research? Explain in detail selecting and defining topic or project. **[20]**

OR

- a) Explain communicating research orally.
- b) Power point presentation.

Q5) Write short notes (Any four) : **[20]**

- a) Types of research.
- b) Non Govt. Sources of information.
- c) Scheduling of data analysis.
- d) Types cases.
- e) Types data bases.
- f) Labour market and capital market.

Total No. of Questions : 5]

P3425

[5259]-42

M.Com.

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) व्यवसायीक व व्यवसाय संशोधन म्हणजे काय? व्यवसाय संशोधन आराखड्यासाठी कोणते टप्पे आवश्यक आहेत? [20]

किंवा

संशोधनासाठी लोकसंख्याविषयक माहिती म्हणजे काय? संशोधनात कर विषयक माहितीसाठी कोणत्या माहितीची गरज असते?

- प्रश्न 2) अ) संदर्भीय भूमिका स्पष्ट करा.
ब) द्वितीय/दुय्यम स्रोताचे मुल्यमापन स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

संशोधन निवड पध्दती म्हणजे काय? प्रश्नावली आराखडा व नमुना निवड यातील फरक स्पष्ट करा.

- प्रश्न 3) संशोधन वस्तुस्थितीची ओळख म्हणजे काय? संशोधन वस्तुस्थितीची ओळख करून घेत असताना कोणते घटक विचारात घ्यावे लागतात? [20]

किंवा

संशोधनात आंतरराष्ट्रीय व्यवसाय आणि सरकारी माहिती यातील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) संशोधन अहवालातील कागदपत्रे म्हणजे काय? प्रकल्प किंवा विषय निवड निश्चिती यावर सविस्तर स्पष्टीकरण द्या. [20]

किंवा

- अ) संशोधनाचे तोंडी संदेशवहन
- ब) पॉवर पॉइंट प्रेझेंटेशन

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) संशोधनाचे प्रकार
- ब) बिगर सरकारी माहितीचे स्रोत
- क) तथ्य विश्लेषण
- ड) व्यष्टी संशोधनाची पध्दती
- इ) डेटाबेसचे प्रकार
- फ) संशोधनात भांडवल बाजार व कामगार विषयक माहिती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3426

[Total No. of Pages : 2

[5259]-43

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED ACCOUNTING & TAXATION

Advanced Auditing

(2008 Pattern) (Special Paper - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define an Audit. Explain the objectives, Merits and Demerits. **[20]**

OR

What is an Auditing Standard? Explain the standard setting process.

Q2) What do you mean by Internal Control? Elaborate the importance of Internal Control. **[20]**

OR

Explain the uses of computers for Audit Purpose.

Q3) State the Rights & Duties of a company Auditor. **[20]**

OR

State the elements of corporate Governance.

Q4) Distinguish between vouching and verification. How would you verify? **[20]**

- a) Current Assets.
- b) Current Liabilities.

OR

Explain the concept of Divisible profit of a company.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any two) :

[20]

- a) Audit programme.
- b) Audit of share capital.
- c) Audit committee
- d) Audit Report.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3427

[Total No. of Pages : 2

[5259]-44

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
SPECIALISED AUDITING
Advanced Accounting and Taxation
(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) What is meant by Internal Audit? Explain its Nature, Scope and Purpose. [20]

OR

What are the steps involved in Bank Audit? Explain the Audit procedure of checking of Assets and Liabilities.

Q2) Write short notes on : (Any Two) [20]

- a) Tax Audit U/s 44AB of Income Tax Act.
- b) Review of Internal Control
- c) Multistate Co-operative Society.
- d) Audit of Hospital.

Q3) State the special features of Audit of Maharashtra State Co-operative Societies. [20]

OR

Indicate special points to which your attention should be directed in Audit of Public Sector Undertakings.

Q4) Describe the salient features of Audit of Charitable Trust. [20]

OR

What is meant by Government Audit ? Explain the Role of Comptroller and Auditor General of India (C &AG).

P.T.O.

Q5) Write Short notes on : (Any Two)

[20]

- a) Audit Report of Co-operative Society
- b) Objects of Government Audit.
- c) Public Accounts Committee.
- d) Audit of Local bodies.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3428

[Total No. of Pages : 3

[5259]-45

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM

Cost Audit (Special Paper - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Each question carries 20 marks.*
- 3) *Use of non-programmable calculator is allowed.*
- 4) *Marks are awarded not to the length, but to the content of your answer.*

Q1) 'Cost Audit is efficiency audit'. Discuss the statement in view of the matters covered under Cost Audit of any manufacturing organization.

OR

What is meant by 'Social Audit'? Explain the benefits of Social Audit.

Q2) You have been appointed as a cost auditor of a company. Give a broad outline of the Cost Audit Programme that you would follow in an industry with which you are familiar.

OR

'The responsibilities of a cost auditor are three-fold: professional, ethical and legal'. Discuss

Q3) What is meant by Internal Control System? Discuss the duties of Cost Auditor in relation to audit of Inventory of any manufacturing company.

OR

What is meant by Audit Note? Draft three audit notes in relation to audit of cost records as to: (i) Power and utilities (ii) Abnormal and Idle Time (iii) Capacity Utilization. You may base your notes on the basis of organization of your choice.

P.T.O.

Q4) Explain in brief the contents of Cost Accounting Report Rules, 2011.

OR

‘Cost Auditor must understand the implications of Generally Accepted Cost Accounting Principles (GACAP)’. Do you agree? Discuss the relevance of GACAP during the conduct of Cost Audit.

Q5) The financial books of a company reveal the following data for the year ended 31st March, 2013 :

Particulars	Amount (Rs.)
Opening Stock :	
- Finished Goods (875 units)	74,375
- Work-in - progress	32,000
Raw Material Consumption	7,80,000
Direct Labour	4,50,000
Factory Overheads	3,00,000
Administrative Overheads	2,95,000
Goodwill	1,00,000
Dividend Paid	85,000
Bad Debts	12,000
Selling & Distribution Overheads	61,000
Interest Received	45,000
Rent Received	18,000
Sales - 14500 units	20,80,000
Closing Stock	
- Finished Goods(375 units)	41,250
- Work - in - progress	38,667

The cost records provide as under :

- a) Factory overheads are absorbed at 60% of Direct Wages
- b) Administration overheads are recovered at 20% of Factory Cost
- c) Selling & Distribution overheads are charged at Rs.4 per unit sold
- d) Opening stock of finished goods is valued at Rs.104 per unit
- e) The company values WIP at factory cost; for both financial as well as cost purpose

Prepare:

- i) Financial Profit and Loss Account
- ii) Costing Profit & Loss Account
- iii) Reconciliation Statement

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3429

[Total No. of Pages : 2

[5259]-46

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM

Management Audit

(2008 Pattern) (Paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) Define Management Audit. Explain the difference between Financial Audit and Management Audit.

OR

Explain the objectives, importance and scope of Management Audit.

Q2) Explain the concept of Corporate Image. How is Corporate Image and Management Audit are related?

OR

What is Management Audit Programme? Explain the essentials of Management Audit Programme.

Q3) Define operational Audit. Explain the objectives and programme for operational audit.

OR

As a management Auditor, how would evaluate :

- a) Corporate culture
- b) Consumer services

P.T.O.

Q4) Write short notes (any four) :

- a) Difference between Management Audit and Cost Audit.
- b) Preliminaries of Management Audit.
- c) Social cost benefit analysis.
- d) Critical Path Method (CPM).
- e) Evaluation of Research and Development.
- f) Corporate service audit.

Q5) An electrification project in a village has to pass through six tasks. The duration and the precedence order of these tasks are given below :

Task (Activity)	Predecessor/s (Activity)	Duration in days
A	-	14
B	A	16
C	A	18
D	B	15
E	C	17
F	D, E	15

Construct the network diagram for the project and determine the critical path and also project duration.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4355

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 47

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT
Entrepreneurial Behavior (Special Paper - V)
(2008 Pattern) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Write a detail note on 'studies of personal and social traits in entrepreneurship'.

OR

Define the term 'Training'. Explain the objectives & importance of Training.

Q2) State and explain the development inputs imparted to Trainer Motivator.

OR

Write a note on 'Achievement motivation as related to entrepreneurship problems.

Q3) Explain the factors to be considered for selection of Business Opportunity.

OR

What is the importance and relevance of business opportunity.

Q4) Explain in detail the methods of Training in business organisation

OR

Explain in detail the tools & techniques used in Behavioral tests.

Q5) Write short notes (any two)

- a) Training models
- b) Sources of Development Achievement.
- c) Motivator's skills & qualifications
- d) New trends in the service sector.

Total No. of Questions : 5]

P4355

[5259] - 47

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT
Entrepreneurial Behavior (Special Paper - V)
(2008 Pattern) (Group - C)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
 - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'उद्योजकतेतील वैयक्तिक आणि सामाजिक वैशिष्ट्यांचा अभ्यास' यावर सविस्तर टिप लिहा.

किंवा

'प्रशिक्षण' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. प्रशिक्षणाची उद्दिष्टे आणि महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) प्रेरक-प्रशिक्षकाला दिले जाणारे विकास घटक सांगून स्पष्ट करा.

किंवा

उद्योजकता समस्यांशी निगडित सिद्धी प्रेरणा' यावर टिप लिहा.

प्रश्न 3) व्यवसाय संधीची निवड करताना विचारात घ्यावयाचे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

व्यवसाय संधीचे महत्व आणि समर्पकता म्हणजे काय ते सांगा ?

प्रश्न 4) व्यवसाय संघटनेतील प्रशिक्षणाच्या पद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

वर्तणूक चाचणीत वापरली जाणारी साधने व तंत्रे सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)

- अ) प्रशिक्षण प्रारूप (Training models)
- ब) सिद्धी प्रेरणा विकासाचे स्रोत
- क) प्रेरक प्रशिक्षकाची कौशल्ये आणि पात्रता
- ड) सेवा क्षेत्रातील नविन प्रवाह

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4356

[Total No. of Pages : 4

[5259]-48

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT (Special Paper - VI)

Entrepreneurship Development Pattern

(2008 Pattern) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) "Research and development, Science technology play vital role in entrepreneurship development". Do you agree with statement? Justify your answer. **[20]**

OR

Explain the contribution of any four specialised institutions in entrepreneurship development. **[20]**

Q2) Define the term 'entrepreneurship'. How it is changed from time to time?**[20]**

OR

Write a detailed note on 'business idea search' by explaining its meaning, significance and sources. **[20]**

Q3) What do you mean by industrial sickness? Explain its causes and remedies. **[20]**

OR

Enumerate the efforts taken for development of Indian entrepreneurship.**[20]**

P.T.O.

Q4) What are the problems in entrepreneurship development? [20]

OR

Write a detailed note on 'creativity and innovation' by giving appropriate examples. [20]

Q5) Write short notes on: (any four) [20]

- a) Venture capitalist
- b) PERT
- c) Project co-ordination
- d) Corporate strategy entrepreneurship
- e) Project cost control

Total No. of Questions : 5]

P4356

[5259]-48

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT (Special Paper - VI)

Entrepreneurship Development Pattern

(2008 Pattern) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) “संशोधन व विकास, विज्ञान तंत्रज्ञान उद्योजकता विकासात महत्वपूर्ण भूमिका बजावतात”.
ह्या विधानाशी तुम्ही सहमत आहात काय? तुमच्या उत्तराचे समर्थन करा. [20]

किंवा

उद्योजकता विकासातील कोणत्याही चार विशेष संस्थांचे योगदान स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) ‘उद्योजकता’ संकल्पनेची व्याख्या द्या. त्यामध्ये वेळोवेळी कसा बदल होत गेला? [20]

किंवा

‘व्यवसाय कल्पना शोध’ संकल्पनेचा अर्थ व महत्व स्पष्ट करून सविस्तर टीप लिहा. [20]

प्रश्न 3) औद्योगिक आजारपण म्हणजे काय? त्याची कारणे व उपाय स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतीय उद्योजकता विकासासाठी केले गेलेले प्रयत्न विशद करा. [20]

प्रश्न 4) उद्योजकता विकासातील समस्या कोणत्या? [20]

किंवा

सुयोग्य उदाहरणे देऊन 'सर्जनशीलता (creativity) आणि नवनिर्मिती (innovation)' यावर सविस्तर टीप लिहा. [20]

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा: (कोणत्याही चार) [20]

- अ) साहस भांडवलदार
- ब) पर्ट (PERT)
- क) प्रकल्प समन्वय
- ड) व्यवसाय व्यूह उद्योजकता
- इ) प्रकल्प खर्च नियंत्रण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3430

[Total No. of Pages : 4

[5259]-49

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION

Human Resource Management

(2008 Pattern) (Special Paper - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the concept of 'Human Resource Management' (HRM). Describe the functions of HRM.

OR

Explain the challenges of HRM in Indian context.

Q2) What is 'Manpower Planning'? Explain 'Retention of Manpower' and 'Succession Planning'.

OR

What is 'Training'? Explain the 'Need for Training'. State the 'Training Process'.

Q3) What is 'Performance Appraisal'? Explain 'Result Based Performance Appraisal' and '360 Degree Feed Back'.

OR

Explain 'Errors' and 'Ethics' in 'Performance Appraisal'.

Q4) What is 'Merit Rating'? Explain various bases of promotions and their advantages and disadvantages.

OR

What is 'Job Evaluation'? Explain various methods of Job Evaluation.

P.T.O.

Q5) Write short notes on (Any Four) :

- a) Virtual Organisations.
- b) Job Rotation.
- c) Kinds of Retirement.
- d) Dismissal and suspension.
- e) HR Audit
- f) Benchmarking

Total No. of Questions : 5]

P3430

[5259]-49

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION

Human Resource Management (Special Paper - V)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'मानवी संसाधन व्यवस्थापन' ही संकल्पना स्पष्ट करा. त्याची कार्ये मानवी संसाधन व्यवस्थापनाची कार्ये वर्णन करा.

किंवा

मानवी संसाधन व्यवस्थापनासमोरील भारताच्या संदर्भातील आव्हाने स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'मनुष्यबळ नियोजन' म्हणजे काय? 'मनुष्यबळ धारणा' आणि 'उत्तराधिकारी नियोजन' स्पष्ट करा.

किंवा

'प्रशिक्षण' म्हणजे काय? 'प्रशिक्षणाची आवश्यकता स्पष्ट करा. 'प्रशिक्षणाची प्रक्रिया' सांगा.

प्रश्न 3) 'कार्यक्षमता मूल्यमापन' म्हणजे काय? 'परिणामाधारित कार्यक्षमता मूल्यमापन' आणि '360 अंश अभिप्राय' स्पष्ट करा.

किंवा

कार्यक्षमता मूल्यमापनामधील 'चुका' आणि 'आचारसंहिता' स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) 'गुणमूल्यांकन' म्हणजे काय? बढतीसाठीचे विविध आधार आणि त्यांचे फायदे-तोटे स्पष्ट करा.

किंवा

'कार्यमूल्यांकन' म्हणजे काय? कार्यमूल्यांकनाच्या विविध पध्दती स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) आभासी संघटना
- ब) कार्यपरिभ्रमण
- क) सेवानिवृत्तीचे प्रकार
- ड) कार्यमुक्ती आणि निलंबन
- इ) मानवी संसाधन अंकेक्षण
- फ) बेंचमार्किंग

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4357

[Total No. of Pages : 4

[5259]-50

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION (Special Paper - VI)

Organisational Behaviour
(2008 Pattern) (Group - D)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) All questions carry equal marks.

Q1) State and explain the different models of Organisational Behaviour.

OR

Discuss the impact of globalisation on Organisational Behaviour.

Q2) Explain the meaning of Personality. State and explain the attributes of Personality.

OR

Discuss how culture can be created and maintained in an organisation.

Q3) What is Job Satisfaction? Explain the consequences of Job Satisfaction.

OR

Define the term 'Impression Management'. Explain the process of Impression Management.

Q4) Explain the personal and organisational approaches regarding stress management.

OR

State and explain various methods of handling conflicts.

P.T.O.

Q5) Write short notes : (any four)

- a) Elements of Organisational Behaviour
- b) Recent changes in Organisation Structure
- c) Importance of Emotional Intelligence at workplace
- d) Factors contributing Group Cohesiveness
- e) Effects of Work Life Balance
- f) Importance of Team Building

Total No. of Questions : 5]

P4357

[5259]-50

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION (Special Paper - VI)

Organisational Behaviour

(2008 Pattern) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) संघटनात्मक वर्तनाची विविध प्रारूपे सांगा व स्पष्ट करा.

किंवा

जागतिकीकरणाचा संघटनात्मक वर्तनावरील परिणाम यावर चर्चा करा.

प्रश्न 2) व्यक्तिमत्व या संकल्पनेचा अर्थ स्पष्ट करा. व्यक्तिमत्वाची गुणवैशिष्ट्ये सांगा व स्पष्ट करा.

किंवा

व्यावसायिक संस्थामध्ये कार्यसंस्कृती कशी निर्माण करता येईल व टिकविता येईल यावर चर्चा करा.

प्रश्न 3) कार्यसमाधान म्हणजे काय? कार्यसमाधानाचे परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

छाप व्यवस्थापन ही संकल्पना स्पष्ट करा. छाप व्यवस्थापनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) ताणतणावाचे व्यवस्थापनासंदर्भात व्यक्तिगत आणि संस्थात्मक पातळीवरील दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

किंवा

संघर्ष हाताळणीच्या विविध पद्धती सांगा व स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा: (कोणत्याही चार)

- अ) संघटनात्मक वर्तनाचे घटक
- ब) अलीकडील काळातील संघटन रचनेतील बदल
- क) कार्यस्थळावरील भावनिक बुद्धीमत्तेचे महत्व
- ड) गट सहकार्य वाढविणारे घटक
- इ) कार्य-आयुष्य संतुलनाचे परिणाम
- फ) संघ बांधणीचे महत्व

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3431

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 51

M.Com (Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
LAWS RELATING TO INTERNATIONAL BUSINESS

(Special Paper - V) (Group - E)

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the scope and Nature of International Law. **[20]**

OR

Explain the sources of International Law.

Q2) Explain the rights of individual in International Law. **[20]**

OR

Explain Recardo's Theory.

Q3) Explain form of trade regulation at National level. **[20]**

OR

Explain diplomatic modes of conflict resolution.

P.T.O.

Q4) Explain modern systems of International law.

[20]

OR

Explain the regulation of foreign direct investment in International trade.

Q5) Write short notes on : (Any two)

[20]

- a) Neo - factor Proportion theory.
- b) Free trade V/s Protection
- c) Modern sources of International law
- d) Arbitration

Total No. of Questions : 5]

P3431

[5259] - 51

M.Com. (Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
LAWS RELATING TO INTERNATIONAL BUSINESS

(Special Paper - V) (Group - E)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रीका पहावी.

प्र.1) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याप्ती आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे स्रोत (Sources) स्पष्ट करा.

प्र.2) आंतरराष्ट्रीय कायद्यामधील वैयक्तिक अधिकार स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

रिकार्डोचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.3) राष्ट्रीय स्तरावर व्यापाराचे नियमन करण्याचे स्वरूप (Form) स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

समस्या निराकरणाचे (Conflict Resolution) परराष्ट्र संबंध विषयक मार्ग स्पष्ट करा.

प्र.4) आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या आधुनिक प्रणाली स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

आंतरराष्ट्रीय व्यापारात परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूकीचे नियमन स्पष्ट करा.

प्र.5) थोडक्यात टीपा लिहा . (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) निओ फैक्टर प्रॉपोर्शन सिद्धांत
- ब) मुक्त व्यापार विरूद्ध प्रतिबंधात्मक
- क) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे आधुनिक स्रोत
- ड) लवाद

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4358

[Total No. of Pages : 4

[5259]-52

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
COMMERCIAL LAW & PRACTICES (Special Paper - VI)
World Trade Organization Norms & Practices
(2008 Pattern) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the basic principles of WTO Trading System. What are the misunderstandings About the W.T.O.?

OR

Discuss the role of WTO in respect of liberalization of Trade in Manufactures and Agricultural Trade.

Q2) Comment on the measures taken by the WTO in favour of under develop Country.

OR

Explain the following:

- a) ASEAN Currency Crises
- b) Uruguay Round Agreement and India

Q3) Review critically the 'Anti - Dumping' measures adopted by W.T.O.

OR

Explain various W.T.O. Agreements.

P.T.O.

Q4) Explain the procedure of W.T.O. related to Dispute Settlement System.

OR

Write a detail note on Patent Law in India.

Q5) Write short notes on : (any four)

- a) Objectives of Dumping
- b) Multilateral Trading System
- c) WTO and Developing Countries
- d) Role of India in W.T.O.
- e) Function of W.T.O.
- f) Trade related investment measures (TRIM's)

Total No. of Questions : 5]

P4358

[5259]-52

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
COMMERCIAL LAW & PRACTICES (Special Paper - VI)
World Trade Organization Norms & Practices
(2008 Pattern) (Group - E)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) जागतिक व्यापार संघटनेच्या व्यापार पद्धतीची मूलतत्वे स्पष्ट करा. जागतिक व्यापार संघटने बाबतचे गैरसमज कोणते?

किंवा

उत्पादकीय व्यापार व शेती विषयक उदारीकरणासंबंधी जागतिक व्यापार संघटनेच्या भूमिकेसंबंधी चर्चा करा.

प्रश्न 2) अविकसित देशांसाठी जागतिक व्यापार संघटनेने योजलेल्या उपायांबाबत आपले मत स्पष्ट करा.

किंवा

खालील बाबत स्पष्ट करा.

अ) आशियायी चलन समस्या

ब) रूग्वे राऊंड (Uruguay Round) ठराव व भारत

प्रश्न 3) जागतिक व्यापार संघटनेने योजलेल्या 'ॲन्टीडम्पिंग' उपाय योजनांचा टिकात्मक आढावा घ्या.

किंवा

जागतिक व्यापार संघटनेचे विविध करार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) जागतिक व्यापार संघटनेच्या कलह निराकरण पद्धतीची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील 'पेटंट कायदा' यावर सविस्तर टीप लिहा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा: (कोणत्याही चार)

अ) डम्पिंगचे उद्देश

ब) बहुस्तरीय व्यापार पद्धती

क) जागतिक व्यापार संघटना व विकसीत देश

ड) जागतिक व्यापार संघटनेतील भारताचा सहभाग

इ) जागतिक व्यापार संघटनेचे कामकाज

फ) व्यापार संबंधित गुंतवणूक उपाय योजना (TRIM'S)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3432

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 53

M.Com (Semester - III)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-Operative Credit System

(Special Paper - V) (Group - F)

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Examine the strength and weakness of institutional agricultural credit system in India.

OR

Explain the various types of credit requirements of the agriculturists.

Q2) Explain the role of the primary agricultural credit societies in providing financial assistance to agricultural sector.

OR

Describe the structure of credit co-operatives in India.

Q3) Explain the advantages and limitations of salary earners co-operative credit societies.

OR

Describe the functions and problems of regional rural banks.

P.T.O.

Q4) Describe the organisation and management of District Central Co-operative Banks in Maharashtra.

OR

Examine the role of maharashtra state co-operative Bank in agricultural finance.

Q5) Write short notes : (Any two)

- a) Loan from Moneylenders.
- b) Problems of Urban Co-operative credit societies.
- c) Need and objectives of Regional Rural Banks.
- d) Importance of agricultural credit.

Total No. of Questions : 5]

P3432

[5259] - 53

M.Com (Semester - III)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-Operative Credit System

(Special Paper - V) (Group - F)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) भारतातील संस्थात्मक कृषि पतव्यवस्थेची बलस्थाने आणि दुर्बल स्थानाचे परीक्षण करा.

किंवा

शेतकऱ्यांना लागणाऱ्या विविध कर्जविषयक गरजा स्पष्ट करा.

प्र.2) प्राथमिक कृषि पतपुरवठा संस्थांची कृषि क्षेत्राला अर्थपुरवठा करण्याची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील सहकारी पतपुरवठा संस्थांची रचना विशद करा.

प्र.3) पगारदार नोकरांच्या सहकारी पतसंस्थांचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.

किंवा

प्रादेशिक ग्रामीण बँकांची कार्ये आणि समस्या विशद करा.

प्र.4) महाराष्ट्रातील जिल्हा मध्यवर्ती बँकांचे संघटन व व्यवस्थापन विशद करा.

किंवा

कृषि कर्जाबाबत महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

प्र.5) थोडक्यात टीपा लिहा . (कोणत्याही दोन)

- अ) सावकारांकडून कर्ज
- ब) नागरी सहकारी पतसंस्थांच्या समस्या
- क) प्रादेशिक ग्रामीण बँकाची गरज व उद्दिष्ट्ये
- ड) कृषि पतपुरवठ्याचे महत्व

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4359

[Total No. of Pages : 4

[5259]-54

M.Com. (Semester - III)

CO-OPERATION & RURAL DEVELOPMENT

Co-Operatives & Rural Banking System

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the eligibility criteria, procedure and types of advances to priority sector by credit co-operatives. **[20]**

OR

Explain the follow-up procedure of District central co-operative Banks to reduce the overdues since - 2001. **[20]**

Q2) Describe the achievement and failures of National. Federation of State Co-operative Banks Since - 2001. **[20]**

OR

Evaluate the performance of National Co-operative Bank for Rural Development since 2001. **[20]**

Q3) Describe the progress and problems of Maharashtra State Co-operative Bank Since 2001. **[20]**

OR

Explain in detail the functions of NABARD. **[20]**

P.T.O.

Q4) Explain the supervisory role of RBI in Co-operative sector. [20]

OR

"RBI is the ultimate source of funds to Co-operative sector". Explain. [20]

Q5) Write short notes : (any four) [20]

- a) Schemes of advances under IRDP
- b) Objectives of National Co-operative Bank for Rural Development
- c) Objectives of Maharashtra State Co-operative Bank
- d) Procedure and norms of refinance of NABARD
- e) Organisation of NABARD
- f) Present Nature of overdues in District central Co-operative Banks in Maharashtra.

Total No. of Questions : 5]

P4359

[5259]-54

M.Com. (Semester - III)

CO-OPERATION & RURAL DEVELOPMENT

Co-Operatives & Rural Banking System

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) सहकारी पतसंस्थाकडून प्राधान्यक्रम क्षेत्राला देण्यात येणाऱ्या अग्रीमांचे पात्रता, निकष, पद्धती आणि प्रकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

2001 पासून जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांची थकबाकी कमी करण्याची पद्धती स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) 2001 पासून राज्य सहकारी बँकांच्या राष्ट्रीय संघाचे यश व अपयशाचे वर्णन करा. [20]

किंवा

2001 पासून ग्रामिण विकासासाठीची राष्ट्रीय सहकारी बँकेच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा. [20]

प्रश्न 3) 2001 पासून महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची प्रगती व समस्यांचे वर्णन करा. [20]

किंवा

नाबार्डची कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 4) सहकार क्षेत्रातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे पर्यवेक्षणात्मक भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

“भारतीय रिझर्व्ह बँक सहकार क्षेत्रासाठीचा निधीपुरवण्याचा अंतीम स्रोत आहे”. स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा: (कोणत्याही चार) [20]

- अ) (IRDP) अंतर्गत अग्रीमांच्या विविध योजना
- ब) ग्रामीण विकासासाठीची राष्ट्रीय सहकारी बँकेची उद्दिष्टे
- क) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची उद्दिष्टे
- ड) नाबार्डची पुनर्वित्त पुरवण्याची पद्धती आणि निकष
- इ) नाबार्डचे संघटन
- फ) महाराष्ट्रातील जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकाच्या सद्य थकबाकीचे स्वरूप

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3433

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 55

M.Com (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Foreign Exchange (Special Paper - V)

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What are the risks associated with foreign exchange transactions? Explain the meaning of open position risk. **[20]**

OR

What is the Duty Drawback scheme? How does it benefit the exporter in international trade?

Q2) Discuss the role of Reserve Bank of India in Foreign Exchange management. **[20]**

OR

Explain in detail the structure of the foreign exchange market. Who are the participants in the foreign exchange market?

Q3) How does a letter of credit protect the trader in international trade? Explain the importance of the different types of letters of credit. **[20]**

OR

Explain in the detail the provisions of the FEMA Act. What are its benefits over FERA.

P.T.O.

Q4) Who is a Non Resident Indian? What are the different types of bank accounts that an NRI can open? **[20]**

OR

What are the different types of exchange rate systems? How is the value of the rupee decided under flexible exchange rate system?

Q5) Write short notes on : (Any two) **[20]**

- a) Convertible currency
- b) Demand for foreign exchange.
- c) Preshipment credit
- d) Liquidity Risk
- e) Purchasing power parity.

Total No. of Questions : 5]

P3433

[5259] - 55

M.Com (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Foreign Exchange (Special Paper - V)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) विदेशी विनिमय व्यवहाराशी संबंधीत धोके कोणते? मुक्त स्थिती जोखिमेचा अर्थ स्पष्ट करा. [20]

किंवा

शुल्क परतावा योजना काय आहे? आंतरराष्ट्रीय व्यापारात निर्यातदाराला ती कशी फायदेशीर ठरते?

प्र.2) विदेशी विनिमय व्यवस्थापनामध्ये भारतीय रिझर्व बँकेच्या भूमिकेची चर्चा करा. [20]

किंवा

विदेशी विनिमय बाजाराची रचना सविस्तर स्पष्ट करा. विदेशी विनिमय बाजारातील सहभागी घटक कोणते?

प्र.3) आंतरराष्ट्रीय व्यापारात पतपत्र व्यापाऱ्याचे संरक्षण कसे करते? विविध प्रकारच्या पतपत्रांचे महत्त्व स्पष्ट करा [20]

किंवा

फेमा कायद्यातील तरतुदी सविस्तर स्पष्ट करा. फेरा कायद्यापेक्षा तो कसा फायदेशीर ठरतो?

प्र.4) अनिवासी भारतीय म्हणजे कोण? अनिवासी भारतीय उघडू शकत असलेल्या विविध खात्यांचे प्रकार कोणते? [20]

किंवा

विनिमय दर पध्दतीचे वेगवेगळे प्रकार कोणते? बदलत्या विनिमय दर पद्धतीनुसार रूपयाचे मुल्य कसे निर्धारित केले जाते?

प्र.5) टीपा लिहा . (कोणतेही दोन) [20]

- अ) परिवर्तनीय चलन
- ब) परकीय विनिमयाची मागणी
- क) नौभरणपूर्व वित्तपुरवठा
- ड) द्रव्यता जोखिम
- इ) खरेदी शक्ती समता

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3434

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 56

M.Com (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

International Finance (Special Paper - VI) (Group - G)

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is International Banking? Explain the following types of International Banking offices. **[20]**

- a) Subsidiary and affiliate banks.
- b) Offshore banking centres.
- c) Correspondent Bank.

OR

What is Euro Market? Explain the various instruments of Euro Dollar Market.

Q2) What are International Debt Markets? Explain different types of bonds in International Debt Markets. **[20]**

OR

Explain the following :

- a) Objectives of IMF.
- b) Types of Pegging

P.T.O.

Q3) What is Gold standard? Discuss the features and weakness of Gold standard. **[20]**

OR

What is the procedure for issue of American Depository Receipts (ADRs) and Global Depository Receipts (GDRs)?

Q4) Explain the objectives and functions of International Bank for Reconstruction and Development. **[20]**

OR

Explain the Current Account Convertibility and Capital Account Convertibility.

Q5) Write notes : (Any two) **[20]**

- a) Growth of International Banking.
- b) Floating Exchange Rate.
- c) Special Drawing Rights (SDRs)
- d) International Finance Corporation (IFC)

Total No. of Questions : 5]

P3434

[5259] - 56

M.Com (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

International Finance (Special Paper - VI) (Group - G)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) आंतरराष्ट्रीय बँकिंग म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय बँकिंग कार्यालयांचे खालील प्रकार स्पष्ट करा. [20]

- अ) संलग्न बँका
ब) ऑफशोर बँकिंग केंद्रे
क) प्रतिनिधीक बँक

किंवा

युरो डॉलर बाजार म्हणजे काय? युरो डॉलर बाजारातील विविध साधने स्पष्ट करा.

प्र.2) आंतरराष्ट्रीय कर्जबाजार म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय कर्जबाजारातील विविध कर्जरोख्यांचे प्रकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

खालील बाबी स्पष्ट करा.

- अ) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीच्या उद्दिष्टे
ब) पेगिंगचे प्रकार

प्र.3) सुवर्ण परिमाण म्हणजे काय? सुवर्ण परिमाणाची वैशिष्टे आणि दोषांची चर्चा करा. [20]

किंवा

अमेरिकन डिपॉझिटरी रिसिप्ट्स आणि ग्लोबल डिपॉझिटरी रिसिप्ट्स प्रसृत करण्याची प्रकिया स्पष्ट करा.

प्र.4) आंतरराष्ट्रीय पुनर्रचना व विकास बँकची उद्दिष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

चालु खात्यावरील परिवर्तनीयता व भांडवली खात्यावरील परिवर्तनीयता स्पष्ट करा.

प्र.5) टीपा लिहा : (कोणत्याही दोन) [20]

अ) आंतरराष्ट्रीय बँकिंगची वृद्धी

ब) बदलता विनिमय दर

क) विशेष आहरण अधिकार

ड) आंतरराष्ट्रीय वित्तपुरवठा महामंडळ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3435

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 57

M.Com (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

International Marketing (Special Paper - V) (Group - H)

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is International Marketing? Describe its scope and objectives in the context of Globalisation.

OR

Explain recent Import - Export procedure

Q2) Define 'International Pricing'. State various factors influencing pricing decision.

OR

Explain in detail preliminaries for starting export business.

Q3) Describe challenges and opportunities in International Marketing.

OR

- a) State procedure for obtaining export credit insurance.
- b) Describe exchange facilities provided by RBI and EXIM Bank.

P.T.O.

Q4) Explain support given by government and semi - government organizations to exporters.

OR

- a) Describe significance of labeling and packing of goods in International Marketing.
- b) State in brief various functions of World Trade Organisation.

Q5) Write short notes on : (Any four)

- a) GATT
- b) Registration of exporters.
- c) International market segment.
- d) Export business.
- e) Export credit limit.
- f) Rules for successful exporting.

Total No. of Questions : 5]

P3435

[5259] - 57

M.Com (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

International Marketing (Special Paper - V) (Group - H)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) आंतरराष्ट्रीय विपणन म्हणजे काय ? जागतिकीकरणाच्या पार्श्वभूमीवर त्याची व्याप्ती व उद्देश विशद करा.

किंवा

आधुनिक आयात - निर्यात कार्यपध्दती स्पष्ट करा.

प्र.2) 'आंतरराष्ट्रीय किंमत' याची व्याख्या द्या. किंमत निर्णयावर प्रभाव टाकणारे विविध घटक सांगा.

किंवा

निर्यात व्यापार सुरू करतेवेळी आवश्यक असणाऱ्या प्रारंभीक बाबी सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.3) आंतरराष्ट्रीय विपणनातील आव्हाने आणि संधी यांचे वर्णन करा.

किंवा

अ) निर्यात पतविमा मिळविण्याची पध्दती सांगा.

ब) आर.बी.आय आणि एक्झीम बँकेकडून दिल्या जाणाऱ्या विनिमय सुविधा विशद करा.

प्र.4) निर्यातदारांना सरकारी व निमसरकारी संस्थांकडून देण्यात येणारे सहाय्य स्पष्ट करा.

किंवा

- अ) आंतरराष्ट्रीय विपणनामध्ये वस्तुची खुणचिठ्ठी आणि संवेष्टन यांचे महत्व विशद करा.
- ब) जागतिक व्यापार संघटनेची विविध कार्ये थोडक्यात सांगा.

प्र.5) टीपा लिहा : (कोणत्याही चार)

- अ) गॅट
- ब) निर्यातदारांची नोंदणी
- क) आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठ प्रभागीकरण
- ड) निर्यात व्यवसाय
- इ) निर्यात पतमर्यादा
- फ) यशस्वी निर्यातीसाठीचे नियम

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3436

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 58

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

Marketing Research

(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - H)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define Marketing - research. Explain the scope and limitations of Marketing - research.

OR

What do you mean by Market potential analysis? Explain the different methods of Market potential analysis.

Q2) Define Marketing Intelligence? Explain the scope and advantages of marketing - intelligence.

OR

What mean by Research - Techniques? Enumerate the Qualitative Research - Techniques.

Q3) What do you know about Hypothesis? Describe the characteristics of a good Hypothesis.

OR

What mean by Research - proposal? What points to be considered while preparing the Research - proposal, Explain.

P.T.O.

Q4) Define Market Information? Explain the various methods of collecting Market Information.

OR

Write notes :

- a) Web - based Marketing Research.
- b) Shop and Retail Audit.

Q5) Write Short notes on : (any four)

- a) Market Analysis
- b) Advertising Research
- c) Sales Analysis
- d) Consumer Marketing Research
- e) Discriminate Analysis
- f) Data Collection

Total No. of Questions : 5]

P3436

[5259] - 58

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

Marketing Research

(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - H)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) विपणन संशोधनाची व्याख्या सांगा. विपणन – संशोधनाची व्याप्ती आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

किंवा

संभाव्य बाजारपेठ विश्लेषण म्हणजे काय? संभाव्य बाजारपेठ विश्लेषणाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.2) विपणन – चार्तुयाची व्याख्या सांगा? विपणन – चार्तुयाची व्याप्ती आणि फायदे स्पष्ट करा.

किंवा

संशोधन – तत्वे म्हणजे काय? गुणात्मक संशोधन तत्वे विशद करा.

प्र.3) गृहीत – तथ्य (गृहीत अनुमान) या विषयी आपण काय जाणता? चांगल्या गृहीत – तथ्याची वैशिष्ट्ये विशद करा.

किंवा

संशोधन – प्रस्ताव म्हणजे काय? संशोधन प्रस्ताव तयार करतांना कोणकोणते मुद्दे विचारात घ्यावे लागतात ते स्पष्ट करा.

प्र.4) बाजारपेठ माहितीची व्याख्या सांगा? बाजारपेठ माहिती गोळा (संकलन) करण्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

टिप लिहा.

- अ) वेब आधारित विपणन संशोधन
- ब) दुकानाची आणि किरकोळ हिशेब तपासणी.

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा : (कोणत्याही चारवर)

- अ) बाजारपेठ - विश्लेषण
- ब) जाहिरात - संशोधन
- क) विक्री - विश्लेषण
- ड) ग्राहक - विपणन संशोधन
- इ) फरकांचे विश्लेषण / भेदाभेद विश्लेषण
- फ) माहिती संकलन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3437

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 59

M.Com. (Semester - III)

ECONOMICS

Industrial Economics

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the need and significance of the study of Industrial Economics. **[20]**

OR

Critically examine Weber's theory of location of Industries.

Q2) Discuss the factors affecting Industrial Productivity. **[20]**

OR

State and explain Role and Problems of Special Economic Zones (SEZ)

Q3) What are the causes of Industrial Imbalance in India? **[20]**

OR

State and explain Role and Problems of Public Sector.

Q4) Discuss the impact of Industrialisation on global warming. **[20]**

OR

Explain the factors influencing location of Industries.

P.T.O.

Q5) Write short notes on (Any two) :

[20]

- a) Scope of Industrial Economics.
- b) Sargent Florence theory of location of Industries
- c) Impact of Industrialisation on Employment
- d) Relationship between Industrial Development and Economic Development.

Total No. of Questions : 5]

P3437

[5259] - 59
M.Com (Semester - III)
ECONOMICS
Industrial Economics
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) औद्योगिक अर्थशास्त्र अभ्यासाची गरज आणि महत्व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

वेबर यांच्या स्थाननिश्चिती सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्र.2) औद्योगिक उत्पादकतेवर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा. [20]

किंवा

विशेष आर्थिक क्षेत्राची (SEZ) भूमिका आणि समस्या सांगा व स्पष्ट करा.

प्र.3) भारतातील औद्योगिक असमतोलाची कारणे कोणती? [20]

किंवा

सार्वजनिक क्षेत्राची भूमिका आणि समस्या सांगा व स्पष्ट करा.

प्र.4) औद्योगिकीकरणाचा जागतिक तापमान वाढीवरील प्रभाव याची चर्चा करा.

[20]

किंवा

औद्योगिक स्थान निश्चितीवर प्रभाव टाकणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.5) टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) औद्योगिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती
- ब) सार्जन्ट फ्लोरेन्सचा औद्योगिक स्थाननिश्चितीचा सिद्धांत
- क) औद्योगिकीकरणाचा रोजगारावरील प्रभाव
- ड) औद्योगिक विकास आणि आर्थिक विकास यामधील संबंध

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3438

[Total No. of Pages : 4

[5259]-60

M.Com. (Semseter - III)

BUSINESS STATISTICS

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of statistical table and calculator is allowed.
- 4) Symbols have their usual meaning.

Q1) Attempt any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Classify the following random variables (r.v.) as discrete or continuous :
 - i) No. of spelling mistakes in a page of a book.
 - ii) Height of the students.
 - iii) No. of childrens in the family.
 - iv) Weight of the students.
 - v) Size of footwear.
- b) Consider a random experiment of tossing a pair of unbiased die and if the discrete r.v. x denotes the maximum of the two numbers. Write down the probability distribution of r.v. x . Also find its mean.
- c) A discrete r.v. x has following probability distribution

X	0	1	2	3	4	5
P (X = x)	k	3k	5k	7k	4k	2k

Find the value of (i) Constant k, (ii) $P (X \leq 2)$ (iii) $P (X > 3)$ (iv) $P (1 \leq x < 4)$

- d) If $X \rightarrow B(n,p)$ with (i) $E (x) = 18$, $\text{Var} (x) = 12$, then find the value of n & p . (ii) $E (x) = 10$, $n = 25$, Find p and $\text{var} (x)$.

P.T.O.

- e) Explain the concept of acceptance sampling.
- f) Explain process control and product control.

Q2) Attempt any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Explain the working of single sampling plan.
- b) Explain the different components of time series.
- c) Define the terms :
 - i) Test of Hypothesis
 - ii) Critical Region
 - iii) Acceptance Region
 - iv) Level of significance (l.o.s.)
- d) The average no. of spelling mistakes per page of a book is 1.5. Assuming the distribution of no. of mistakes be poisson. Find the probability that
 - i) the book is free from mistakes,
 - ii) the book contains at most 2 mistakes.

(Given : $e^{-1.5} = 0.223130$)

- e) Fit a trend line to the following data by least square method. Hence obtain estimate of sales for the year 2020.

Year	2010	2011	2012	2013	2014
Sales in'000 tonnes	9	12	18	21	27

- f) A random sample of 22 pairs of observations from a normal distribution gave a correlation coefficient 0.48. Is it likely that the variables in the population are uncorrelated? Use 5% l.o.s., Given : $t_{20}; 0.05 = 2.086$.

Q3) Attempt any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Explain the chi-square test of goodness of fit.
- b) Define normal distribution. State any three properties of normal distribution.

- c) Define the following terms : -
- i) AQL
 - ii) LTPD
 - iii) Producer's risk
 - iv) Consumer's risk
 - v) Control limits
- d) A production department of a company knows that from the past experience that there is a 10% chance of finding defective items. If a sample of 15 items was examined, find the probability that (i) there are no defective items in the sample (ii) there are at most one defective item in the sample.
- e) The following table shows the classification of 1,200 workers in a factory according to the disciplinary action taken by the management and their promotional experience.

Disciplinary Action	Promotional Experience	
	Promoted	Not Promoted
Non-offenders	100	258
Offenders	42	800

Test whether the promotional experience is independent of disciplinary action. Use 1% l.o.s.

- f) State inter - relationship between Binomial, Poisson and Normal distribution.

Q4) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

- a) If $X \rightarrow N(50,9)$ then find
- i) $P(X \leq 50)$,
 - ii) $P(X \leq 53)$,
 - iii) $P(X \geq 47)$,
 - iv) $P(47 \leq X \leq 53)$,
 - v) $E\left(\frac{X}{10}\right)$,
 - vi) $\text{Var}(3X)$

b) Find 4 - yearly centered moving average for the

i) Following data production :

Year	2000	01	02	03	04	05	06	07	08
Production	12	21	27	30	36	27	39	48	40

ii) Define the terms : Parameter, Statistic, Type - I error, Type - II error.

c) Draw P-chart for following data of number of defectives in 10 samples of size 50 each and comment on the result.

8,6,5,7,2,7,5,3,8,4

Q5) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

a) An IQ test was administered to 5 persons before and after they were trained. The results are as given below:

Persons	A	B	C	D	E
I.Q. before training	110	120	123	132	125
I.Q. after training	120	118	125	136	121

Test whether training programme was effective use 5% l.o.s.

b) Below are given the means and ranges of 10 samples of size 5 each taken from a certain production process at regular intervals.

\bar{X}	14.2	13.9	15.5	12.1	14.1	13.2	12.9	13.5	13.1	12.8
R	2	2.5	2.8	2.5	3	1.9	2.1	3.9	3.1	2.1

Give : $n = 5$, $D_3 = 0$, $D_4 = 2.1/5$, $A_2 = 0.577$ Draw \bar{X} and R chart and comment.

c) i) Explain large sample test for the equality of two population proportions.

ii) State p.m.f. of Poisson distribution and Binomial distribution. State their means and var.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3439

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 61

M.Com (Semester - IV)

CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES

(2008 Pattern) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define capital market. Explain in detail the various functions of capital market.

OR

- a) Explain the instruments in capital market
- b) State the structure of capital market.

Q2) What do you mean by primary market? Explain the participants in primary market and functions of primary market.

OR

Write notes on :

- a) Bombay Stock Exchange (BSE).
- b) E - Broking.

Q3) What is Merchant Banking? Describe the functions and various services rendered by merchant banker.

OR

What is Credit Rating? Describe in detail the various credit institutions.

P.T.O.

Q4) What do you mean by Securities and Exchange Board of India (SEBI)? Describe in detail the functions of SEBI.

OR

- a) Explain the term External Commercial Borrowings (ECB).
- b) Explain the advantages of listing.

Q5) Write Short notes on : (Any four)

- a) Participants of Capital Market
- b) Over the Counter Exchange of India (OTCEI)
- c) Central Listing Authority (CLA) Regulation - 2003
- d) Types of mutual funds
- e) Establishment of SEBI
- f) Foreign Institutional Investors (FIIs)

Total No. of Questions : 5]

P3439

[5259] - 61

M.Com (Semester - IV)

CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES

(2008 Pattern) (Compulsory Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) भांडवल बाजाराची व्याख्या द्या. भांडवल बाजाराची विविध कार्ये सविस्तरपणे विशद करा.

किंवा

- अ) भांडवल बाजाराची साधने स्पष्ट करा.
ब) भांडवल बाजाराची रचना सांगा.

प्र.2) प्राथमिक बाजार म्हणजे काय? प्राथमिक बाजारातील सहभागी घटक आणि प्राथमिक बाजाराची कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

टिपा लिहा.

- अ) मुंबई भाग बाजार
ब) ई-ब्रोकिंग

प्र.3) मर्चट बँकिंग म्हणजे काय? मर्चट बँकेची कार्ये व मर्चट बँकरकडून पुरविण्यात येणाऱ्या विविध सेवांचे वर्णन करा.

किंवा

पत - श्रेणी म्हणजे काय? विविध पतश्रेणी संस्थांचे सविस्तरपणे वर्णन करा.

प्र.4) सेबी म्हणजे काय? सेबीची कार्ये सविस्तरपणे वर्णन करा.

किंवा

अ) विदेशी व्यापारी कर्ज ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) सारणीचे फायदे स्पष्ट करा.

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा : (कोणत्याही चार)

अ) भांडवल बाजाराचे सहभागी घटक

ब) भारताचे त्वरीत विनिमय केंद्र

क) केंद्रिय सारणी प्रधिकरण नियमन - 2003

ड) परस्पर निधीचे प्रकार

इ) सेबीची स्थापना

फ) विदेशी संस्थात्मक गुंतवणूकदार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3440

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 62

M.Com. (Semester - IV)

4082 : GLOBAL INDUSTRIAL ENVIRONMENT

(Compulsory)

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Answer should be precise and to the point.*

Q1) State and explain Foreign sources of industrial finance. **[20]**

OR

Evaluate Export - Import policy of India since 1991.

Q2) Explain features of industrial policy 1991. **[20]**

OR

Define Liberalization. Explain the effects of Liberalization on Indian Industry.

Q3) Explain the importance and progress of Agro and allied industries in India. **[20]**

OR

Explain the role of foreign capital in Indian economy.

Q4) What are the advantages and disadvantages of multinational corporations? **[20]**

OR

What are the features of Industrial Labour in India?

P.T.O.

Q5) Write Short notes : (Any two)

[20]

- a) Need of Industrial Finance.
- b) Globalization.
- c) Importance of Information Technology.
- d) Contract Labour.

Total No. of Questions : 5]

P3440

[5259] - 62

M.Com. (Semester - IV)

4082 GLOBAL INDUSTRIAL ENVIRONMENT

(Compulsory)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उत्तरे नेमकी आणि मुद्देसुद असावीत.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) औद्योगिक वित्त पुरवठ्याचे विदेशी स्रोत सांगा आणि स्पष्ट करा. [20]

किंवा

1991 पासूनच्या भारतातील आयात - निर्यात धोरणाचे मुल्यमापन करा.

प्र.2) 1991 च्या औद्योगिक धोरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

उदारीकरणाची व्याख्या द्या. भारतीय उद्योगावर उदारीकरणाचे झालेले परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.3) भारतातील कृषि आणि कृषि सलग्न उद्योगांचे महत्व आणि प्रगती स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतीय अर्थव्यवस्थेत परकीय भांडवलाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4) बहुराष्ट्रीय महामंडळांचे फायदे आणि तोटे कोणते?

[20]

किंवा

औद्योगिक कामगारांची वैशिष्ट्ये कोणती?

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) औद्योगिक वित्त पुरवठ्याची आवश्यकता
- ब) जागतिकीकरण
- क) माहिती तंत्र ज्ञान महत्व
- ड) कंत्राटी कामगार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3441

[Total No. of Pages : 6

[5259]-63

M.Com (Semester - IV)

MATHEMATICS

Operations Research

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) Attempt any four of the following :

[20]

- a) Write the standard form of the following L.P.P.

$$\text{Minimize } Z = x_1 + 3x_2 + 2x_3$$

Subject to the constraints

$$3x_1 - x_2 + 3x_3 \leq 7$$

$$-2x_1 + 4x_2 \leq 12$$

$$-4x_1 + 3x_2 + 8x_3 \geq -20$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

- b) Write note on :

- i) Basic Solution
- ii) Non-basic variables
- iii) Minimax Criterion
- iv) Laplace Criterion

P.T.O

c) Solve the following game by dominance principle.

		Player B				
		I	II	III	IV	V
Player A	I	3	5	4	9	6
	II	5	6	3	7	8
	III	8	7	9	8	7
	IV	4	4	8	5	3

d) Explain the method to solve 2×2 two person zero - sum game with saddle point

e) Write the canonical form of the following LPP.

$$\text{Max. } Z = 16x_1 + x_2$$

Subject to:

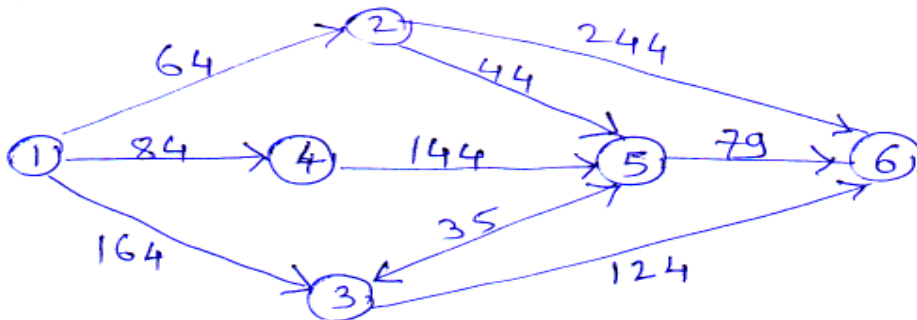
$$x_1 + 2x_2 \leq 10$$

$$2x_1 + 3x_2 = 11$$

$$x_1 + x_2 \geq 4$$

$$x_1, x_2 \geq 0$$

f) Determine the shortest route from node 1 to node 6 in the following network, where the distances are shown in kilometers.

Q2) Attempt any four of the following :

[20]

a) Write notes on :

i) Mixed strategy

ii) Pay off

- iii) Saddle point
- iv) Value of the game
- v) Fair game

b) Write the dual of the following LPP

$$\text{Min. } Z = 4x_1 + 7x_2 + 3x_3$$

Subject to :

$$13x_1 + 4x_2 + x_3 \geq 10$$

$$-4x_1 - 3x_2 + 2x_3 \leq -5$$

$$x_1 - 2x_2 - 3x_3 \leq -1$$

$$3x_1 + 2x_2 + 2x_3 \geq 5$$

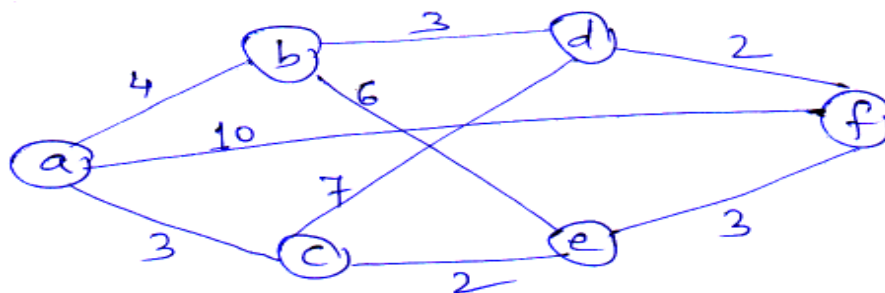
$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

c) Obtain an initial basic feasible solution of the following transportation problem using matrix minima method.

Destination →	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	Supply
Origin ↓					
O ₁	5	3	6	2	18
O ₂	4	7	9	1	37
O ₃	3	4	7	5	35
Demand	15	16	34	25	

Also find the corresponding transportation cost.

d) Find minimum cost spanning tree for the following network v :

- e) Explain the following terms with reference to transportation problem
- i) Unbalanced T.P.
 - ii) Initial Basic feasible solution
- f) Explain how will you obtain optimal solution to minimize transportation problem using U - V method?

Q3) Attempt any four of the following :

[20]

- a) Write notes on :
- i) Hurwicz criterion
 - ii) Maximin criterion
- b) Draw a feasible region for the following constraints.

$$x_1 + x_2 \leq 2$$

$$2x_1 + x_2 \geq 3$$

$$x_1, x_2, \geq 0$$

- c) Show that the following L.P.P. has unbounded solution

$$\text{Max } Z = x_1 - 2x_2 + 3x_3 + 5x_4$$

Subject to :

$$x_1 + 7x_2 + 3x_3 + x_4 \geq -13$$

$$3x_1 - 2x_2 - 8x_3 + 2x_4 \leq 11$$

$$5x_1 + 3x_2 - 2x_3 + 7x_4 \leq 15$$

$$x_1, x_2, x_3, x_4 \geq 0$$

- d) Determine the saddle point and optimal strategies for each player. Also find value of the game

		Player B		
		<i>I</i>	<i>II</i>	<i>III</i>
Player A	<i>I</i>	-4	-3	0
	<i>II</i>	3	0	3
	<i>III</i>	6	-3	4

- e) Define network. Explain what do you mean by Directed and undirected network? Also explain the terms node and Arc.
- f) Obtain an initial basic feasible solution of the following transportation problem using north west corner method.

Destination → Origin ↓	W ₁	W ₂	W ₃	Supply
O ₁	5	6	9	30
O ₂	12	10	11	35
Demand	20	20	20	

Also find the corresponding transportation cost

Q4) Attempt any two of the following :

[20]

- a) Solve the following LPP by simplex method.

$$\text{Min. } Z = x_1 - 3x_2 + 2x_3$$

Subject to :

$$3x_1 - x_2 + 3x_3 \leq 7$$

$$-2x_1 + 4x_2 \leq 12$$

$$4x_1 + 3x_2 + 8x_3 \leq 10$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

- b) Obtain an initial basic feasible solution of the following T.P. using Vogel's Approximation method.

Destination → Origin ↓	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	Supply
O ₁	23	27	16	18	30
O ₂	12	17	20	51	40
O ₃	22	28	12	32	53
Demand	22	35	25	41	

Also find the corresponding transportation cost.

- c) i) Write any four points on relationship between primal and dual problems.
- ii) Explain algebraic method for solving two person zero - sum game without saddle point.

Q5) Attempt any two of the following : [20]

- a) Following is the initial basic feasible solution of the transportation problem. Is the solution optimal? If not, find the optimal solution.

	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄
O ₁	4	8	8	0
O ₂	16	24	16	0
O ₃	8	16	24	0

Basic feasible solution values (circled):

- O₁D₂: 35
- O₁D₃: 41
- O₂D₁: 16
- O₂D₄: 20
- O₃D₁: 71
- O₃D₂: 5

- b) Listed in the table are the sequence of activities, together with their predecessors, is given as below :

Activity	Description	Predecessor Activity
A	Open work order	—
B	Get Material for X	A
C	Get material for Y	A
D	Turn X on lathe	B
E	Turn Y on lathe	B,C
F	Polish Y	E
G	Assemble X and Y	D, F
H	Pack	G

Draw a network diagram of activities for the project.

- c) i) Explain minimum cost capacitated network.
- ii) Give model definition of max - min networks. Also explain maximum flow in the network.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3442

[Total No. of Pages : 2

[5259]-64

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCE ACCOUNTING AND TAXATION

Recent Advances in Accounting, Taxation and Auditing

(2008 Pattern) (Paper - VII) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the methods and application of Strategic Management Accounting. **[20]**

OR

Explain the different valuation approaches, you may suggest for valuing Intellectual property for its inclusion in Balance sheet.

Q2) Explain the provisions in clause 49 of listing Agreement regarding the Board of Directors of the Company. **[20]**

OR

What do you mean by “Transfer Pricing”? State Different methods of Transfer pricing and explain the benefits and limitation of market price method.

Q3) Define the term Corporate Governance. Discuss the framework of corporate governance. **[20]**

OR

“New Dimensions of Carbon Credit Trading Accounting and Taxation - A boon for global warning and climate change.” Discuss.

P.T.O

Q4) Define Human Resources Accounting. Explain historical Developments of Human Resources Accounting. **[20]**

OR

Explain the provisions of accounting for retirement benefits in the financial statement of employer.

Q5) Write short note (any four): **[20]**

- a) Need and role of Forensic Accounting
- b) Accounting for derivations
- c) Strategic Management Accounting
- d) EBRL (Extensive Business Reporting Language)
- e) Accounting for Retirement benefits as per AS - 15
- f) Accounting for KPO (Knowledge Process Outsourcing)
- g) ESO (Employees Stock Option) Accounting

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3443

[Total No. of Pages : 3

[5259]-65

M.Com Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Case Studies In Advanced Accounting, Taxation And Auditing

(Special Paper - VIII) (Group - A)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt Q.No.1 which is compulsory and any three from the remaining.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of Non - programmable calculator is allowed.*

Q1) State with reasons, whether the following expenses are admissible as a deduction while computing income from business or profession. **[25]**

- a) Rs. 3,900 as penalty and Rs. 2,000 as interest for late payment of sales tax charged by the Sales Tax Authority.
- b) Rs. 30,000 incurred by the assessee for amalgamation of Sun Co. Ltd.
- c) Expenditure of Rs. 25,000 incurred by the assessee on plantations in factory premises and residential quarters of company, with a view to making atmosphere pollution free.
- d) Payment of Rs. 50,000 made for acquisition of Patents Rights.
- e) Expenditure of Rs. 25,000 incurred by the assessee on scientific research.

Q2) Comment on the following cases, referring necessary sections of relevant laws, case laws and any other supporting evidence and calculations, if any**[25]**

- a) Mr. John donated Rs. 50, 00,000 to the Christen Dharma Prachar Panchayat but ITO disallowed it from deduction under Chapter VI.

P.T.O

- b) An assessee is aggrieved by the order of the Assessing Officer. What are the remedies available to him under the law? Can he pursue more than one remedy simultaneously?
- c) The expenditure incurred solely for repairs and modernizing the restaurant and replacing the existing components of the building, furniture and fitting, with a view to create a beautiful atmosphere for the purpose of running of the business of a restaurant. Is it admissible revenue expenses? Comment.

Q3) Discuss the following cases:

[25]

- a) M/s. Quality Stationers purchase 2000 pieces of box files at the rate of Rs. 250 per 100. The wholesaler offered 5% trade discount and charged 5% sales tax on net price. Transport charges were Rs. 100. Find out the purchase price per piece of the box file.
- b) JK Ltd agreed to purchase a business of a sole proprietor. For that purpose, Goodwill is to be valued at 2 years purchase of the average profits of the last 5 years. 2011 - Rs. 20,000, 2012- Rs. 22,500, 2013- Rs.23, 000, 2014 - Rs. 25,000 and 2015- Rs.30, 000.
- c) An assessee who is aggrieved from the order passed under section 272A by the Director General. He is desirous to know the available remedies and the time limit against each under Income Tax Act 1961.

Q4) How would you value the total cost of Material from the following details as per AS-2? An enterprise ordered 13,000 Kg. of certain material at Rs. 90 per unit. The purchase price includes excise duty Rs. 5 Per Kg., in respect of which full CENVAT credit is admissible. Freight incurred amounted to Rs. 80,600. Normal transit loss is 4%. The enterprise actually received 12,400 Kg. and consumed 10,000 Kg.

[25]

Q5) Negotiation is going on for the transfer of A Ltd. on the basis of Balance Sheet and additional information as given below : **[25]**

Balance Sheet as on 31st March 2016

Liabilities	Rs	Assets	Rs.
Paid up Capital (30,000 Shares of Rs.10 each fully paid)	3,00,000	Goodwill at cost	30,000
Capital Reserve	60,000	Land and Building	1,75,000
Sundry Creditors	71,000	Plant & Machinery	90,000
Provision for Taxation	55,000	Stock at cost	1,15,000
Profit & loss Account	26,000	Book debts 98,000	
		Less : R.D.D. <u>3,000</u>	95,000
		Cash at Bank	7,000
	5,12,000		5,12,000

Rate of income tax may be taken at 50%. Adequate provision has been made for Income Tax and Depreciation. The average rate of dividend declared by the company for the past five years was 15%. The reasonable return on capital invested in the class of business done by the company 12%. You are asked to value the Goodwill as per Super Profit Method of A Ltd. on the basis of three years purchase.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3444

[Total No. of Pages : 2

[5259]-66

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM

Recent Advances in Cost Accounting and Cost System

(2008 Pattern) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is VAT Audit? Explain the methods, applications and scope of VAT Audit. **[20]**

OR

What is ERP? Explain in detail the methodology of implementation of ERP.

Q2) State the scope and objective of Cost Accounting Standards Direct Expenses (10), Administrative overheads (11) and Repairs and Maintenance cost (12). **[20]**

OR

Explain the concept of Six Sigma. What are steps involved in Six Sigma.

Q3) Answer in brief: (any two) **[20]**

- a) Write a note on utility of Six Sigma.
- b) What are the advantages & disadvantages of ERP?
- c) What are the problems in Productivity Audit?
- d) Comment on Article Publish in the Management Accountant

“Study on Sustained Competitive Advantage of Proctor & Gamble” in August 2016.

P.T.O

- Q4)** a) Explain the nature and scope of productivity Audit. [10]
b) State the meaning and scope of excise audit. [10]
- Q5)** a) Write a note on cover story published in July 2016 in the Management Accountant Journal on “Achieving Business Excellence through Six Sigma” Written by CMA Dr. M. Govindrajan. [10]
b) Write a note on Objectives and functions of Cost Accounting standards 2 & 3. [10]

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P4360

[Total No. of Pages : 4

[5259]-67

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEMS

Case Studies in Cost Accounting

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt only 4 questions.
- 2) All questions carry equal marks.
- 3) Use of calculator is allowed.

Q1) Videocon Tubes Limited, are the manufactures of picture tubes for T.V. The following are the details of their operations during 1999-2000:

Ordering cost Rs. 100 per order

Inventory carrying cost 20% p.a.

Cost of tubes Rs. 500 per tube

Normal usage 100 tubes per week

Minimum usage 50 tubes per week

Maximum usage 200 tubes per week

Lead time to supply 6-8 weeks

Required:

- a) Economic order quantity.
- b) If the supplier is willing to supply quarterly 1500 units at a discount of 5% is it worth accepting?

Q2) A manufacturing company is divided into three production departments-A, B and C. All production is to customers' orders. All orders are dissimilar and they go through all the three departments:

P.T.O

Manufacturing costs for a given period were as follows:

	Dept - A	Dept - B	Dept - C	Total Rs.
Direct Material				180000
Direct Labour	40000	20000	30000	90000
Indirect Manufacturing cost	20000	40000	30000	90000

The cost of producing a particular order was determined as follows:

Direct material		Rs. 1000
Direct labour:		
Dept - A		Rs. 120
Dept - B		Rs. 280
Dept - C		Rs. 200
Indirect manufacturing costs		Rs. 600
Total Rs.		Rs. 2200

The General Manager had a hazy idea that the jobs executed on orders of this nature are underpriced. So, the service of a firm of cost accountants, of which you are a member, have been acquired for a thorough investigation.

Can you detect, after a careful perusal of the limited available information, the fundamental fallacy of the company's method assuming that the direct labour cost is an acceptable basis for distributing indirect costs?

Prepared a revised cost statement for the order distributing indirect manufacturing costs in a manner you consider more correct than the company's procedure.

Q3) Z company uses a historical cost system and applies overheads on the basis of predetermined rates. The following data are available from the records of the company for the year ended March 31, 1990:

Manufacturing overheads Rs. 850000

Manufacturing overheads applied Rs. 750000

Finished goods stock Rs. 480000

Work-in-progress Rs. 240000

Cost of goods sold Rs. 1680000

Apply two methods for disposal of under absorbed overheads showing the implications of each method on the profit of the company.

Q4) A company is considering three alternative proposals for conveyance facilities for its sales personnel who have to do considerable travelling, approximately 20000 kilometer every year: The proposals are as follows:

- a) Purchase and maintain its own fleet of cars. The average cost of a car is Rs. 100000.
- b) Allow the Executive use his own car and reimburse expenses at the rate of Rs. 1.60 per kilometer and also bear insurance costs.
- c) Hire cars from an agency at Rs. 20000 per year per car. The company will have to bear costs of petrol, taxes and tyres.

The following further details are available:

Petrol Re. 0.60 per kilometer.

Repairs and maintenance Re. 0.20 per kilometer.

Tyre Re. 0.12 per kilometer.

Insurance Rs. 1200 per car per annum.

Taxes Rs. 800 per car per annum.

Life of the car: 5 years with annual mileage of 20000 kilometers.

Resale value: Rs. 20000 at the end of the fifth year.

You are required to work out the relative costs of the three proposals and rank them.

Q5) With a view to increase the volume of sales, Ambitious Enterprises has in mind a proposal to reduce the price of its product by 20%. No change in total fixed costs or variable costs per unit is estimated. The directors, however, desire the present level of profit to be maintained.

The following information has been provided.

Sales 50000 units Rs. 500000

Variable costs Rs. 5 per unit

Fixed costs Rs. 50000

Advise management on the basis of the various calculations made from the data given.

Q6) A company annually manufactures 10000 units of a product at a cost of Rs.4 per unit and there is home market for consuming the entire volume of production at the sale price of Rs. 4.25 per unit. In the year 1997, there is a fall in the demand for home market which can consume 10000 units only at the sale price of Rs. 3.72 per unit. The analysis of the cost per 10000 units is as follows:

Materials Rs. 15000, Wages Rs. 11000, Fixed overheads Rs. 8000, Variable overheads Rs. 6000

The foreign market is explored and it is found that this market can consume 20000 units of the product if offered at a sale price of Rs. 3.55 per unit. It is also discovered that for additional 10000 units of the product (over initial 10000 units) the fixed overheads will increase by 10 per cent. Is it worthwhile to try to capture the foreign market?

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3445

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 68

M.Com (Semester - IV)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

(Special Paper VII)

Recent Advances in Business Practices and Environment

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *Attempt all the questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Critically evaluate the vision, Objectives and Thrust areas as mentioned in the Industrial Investment and Infrastructure Policy of Maharashtra 2006 and also state the Retail Policy as mentioned in IIIPM 2006.

OR

Explain the draft contents of agro Industrial Policy 2010 of Maharashtra Government. (This policy is parallel to Agro Processing Policy 2006)

Q2) State and explain the role of i) Gram Udyog Vasahats and ii) Urban Hatt as Marketing Assistance in Promotion of small and medium industries in Maharashtra as per Industrial Investment and Infrastructure Policy of Maharashtra, 2006.

OR

Write an exhaustive note on Labour Market Information cell (LMIC) and Service Training Institute as means of HR Initiatives.

Q3) Explain the concept of Self Help Group. Define the concepts of BPL and APL in connection with beneficiaries eligible to seek financial assistance under various schemes of the Government of Maharashtra.

OR

P.T.O.

A group of women from nearby slum has approached with a proposal to form the self help Group. They want your help in formation of self help Group. Write in detail the modus operandi of formation of SHG from 'Concept to commissioning.'

Q4) 'Statutory provisions relating to environmental audit have been proved to be mere compliance'. Do you support this statement? In view of this, explain the rationale behind 'Environmental Audit'. You may quote examples from the corporate world.

OR

Explain the term 'Environmental Audit'. State the benefits and Limitations of Environmental Audit.

Q5) Write Short notes : (Any two)

- a) Rationale behind Corporate Disclosure
- b) Udyami Mitra
- c) Nominee Director on the Board of Directors
- d) Cluster Approach for development

Total No. of Questions : 5]

P3445

[5259] - 68

M.Com (Semester - IV)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

(Special Paper VII)

Recent Advances in Business Practices and Environment

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडवा.
2) प्रत्येक प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) मूळ अर्थासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) महाराष्ट्राच्या औद्योगिक गुंतवणूक धोरण 2006 नुसार किरकोळ व्यापार धोरणाची चिकित्सा करा.

किंवा

महाराष्ट्र कृषी औद्योगिक धोरण 2010 च्या मसुद्यातील विविध घटक स्पष्ट करा. (हे धोरण कृषी उत्पादन प्रक्रीया 2006 धोरणाशी सुसंगत आहे).

प्र.2) महाराष्ट्राच्या औद्योगिक गुंतवणूक धोरण 2006 नुसार ग्राम उद्योग वसाहत व नागरी बाजार यांचे लघु व मध्यम उद्योगांच्या विकासासाठीचे कार्य व भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

‘कामगार विपणन माहिती कक्ष’ व ‘सेवा प्रशिक्षण संस्था’ यांचे मानवी संसाधन विकसनातील कार्य या विषयावर सविस्तर टीप लिहा.

प्र.3) ‘स्वयं बचत गट’ ही संकल्पना स्पष्ट करा. महाराष्ट्र शासनाच्या विविध योजनांचे आर्थिक फायदे, मिळविण्याच्या संदर्भात ‘दारिद्र्य रेषे खाली’ व ‘दारिद्र्य रेषेवर’ या संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

झोपडपट्टी विभागातील महिलांच्या समूहास स्वयं बचत गट स्थापन करावयाचा आहे. या संदर्भात स्वयं बचत गट स्थापन करून तो कार्यरत करे पर्यंतच्या आवश्यक प्रक्रीयांचे वर्णन करा.

प्र.4) 'पर्यावरणीय अंकेक्षणातील कायदेशीर तरतुदी या केवळ कायद्याची पूर्तता करण्यापर्यंतच मर्यादित आहेत'. या विधानाशी आपण सहमत आहात काय? या पार्श्वभूमिवर पर्यावरणीय अंकेक्षणाचे समर्थन व्यावहारिक उदाहरणांच्या सहाय्याने करा.

किंवा

'पर्यावरणीय अंकेक्षण' ही संकल्पना स्पष्ट करून पर्यावरणीय अंकेक्षणाचे फायदे व मर्यादा विशद करा.

प्र.5) टिपा द्या : (कोणत्याही दोन)

- अ) प्रमंडळीय प्रकटीकरणाचे समर्थन
- ब) उद्यमी मित्र
- क) संचालक मंडळावरील नियुक्त संचालक
- ड) विकसनातील पुंजका दृष्टिकोन (Cluster Approach)

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P4361

[Total No. of Pages : 6

[5259]-69

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Case Studies in Business Practices (Special Paper - VIII)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory from Part - I.*
- 2) *Attempt any three cases from Part - II.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

PART - I

Q1) What is Case study? Describe the steps in dealing with any particular case in a large scale organisation. **[15]**

OR

“Case studies“ play an important role in managerial decision making.” Explain with suitable example.

Q2) Explain the various advantages and limitations of case studies. **[10]**

OR

Explain in detail the various approaches in case study method.

PART - II (CASE STUDY)

Case 1 :

Emcase makes three categories of a product - Classic, Super, and Deluxe. The products differ in colours and patterns. Many of the batches produced were unusually large in quantity resulting in plenty of finished goods of any one particular type of product required to be maintained awaiting sales while there is shortage of other products. Production supervisor argued that continuous production of any one product will increase efficiency of the workmen resulting in higher rate of productivity. The production control manager Mr. Emccom has been given a charge of investigating the production scheduling of the company. Recently there have been difficulties in meeting delivery dates, perhaps because the factory has been operating at 100% capacity with faulty production scheduling. Mr.Emccom believes that too much time has been lost in changing over from one product to another resulting in delay in executing the orders received from the customers.

P.T.O.

Analyse the case and answer the following questions [25]

- a) The problem identified in the case is the set up time. What measures do you suggest to reduce the set up time?
- b) Comment on the efficiency of the production system.
- c) Recommend a line of action to ensure effective production flow to adhere to the customer delivery commitment.

Case 2 :

Go green is an European company engaged in manufacturing and marketing of environment friendly bio fertilisers. Recently this company has set up a subsidiary in india bearing name 'Go-green (India) Private Limited. The market response in the initial period is unexpectedly poor. The company realises that in spite of the general awareness about the hazards of chemical fertilisers, the farmers still prefer to use them. This is due to the three reasons

- a) Subsidy/loan is available for the purchase of chemical fertilizers.
- b) The chemical fertilisers are believed to give a guaranteed increase in the crop yield.
- c) Environment friendly fertilisers are believed to be slow in action and not likely to boost the crop yield.

Analyse the situation and extend your suggestions for better sales to the marketing manager of Go-green (India) private limited. [25]

Case 3 :

Emccom limited is a subsidiary company of a large industrial company was not doing well. The directors of the company as well as of the holding company were not happy with the status of the company. However, instead of reaching to the constructive decisions everybody was playing blame game and trying to prove how someone else and not he is responsible for the situation.

A group of directors of Emccom limited, honestly wanted to ensure survival of the company, appointed M/s Supreme Management Consultant, to look in to the matter and help the company to come out of the problem. The Advisors have found that the real problem is lying with the management of the parent company. It was found that many times the required guidelines either were not given or were given in the wrong direction. Similarly, it was indicated by the consultant that the management of the subsidiary company were also responsible for the situation due to delay in decision making and unduly depending upon the directions of the parent company.

The board of the subsidiary company started thinking seriously and it was decided to take the matter with the parent company. The response of the parent company was negative and highly depressing. It was suggested that the

company may be wound up or the management of the company may be handed over to another group of management. This has resulted in the considerable amount of set-back causing frustration to the management. The brain storming session of the core group of management which was not in majority, has decided to overcome the situation by following the measures suggested by M/s Supreme Management Consultant.

You are required to -

[25]

- a) Analyse the case in detail.
- b) What could be the probable reasons for the negative response of the management of the parent company?
- c) How the honest core group of management should deal with the parent company to have the fruitful results?

Case 4 :

M/s Super Manufacturers from Pune has received a new bulk order to supply the existing product. In order to increase the production capacity the management wants to change the existing machine to work with higher production level. After a deep study of all the relevant factors the management has purchased replaced the old machine with a new one supplied by ABC Limited from Mumbai. The investment in the new machine is expected to result in substantial increase in the production and decrease in the production cost.

However, after having put the machine into operations it was found that the existing machine is not working with the required efficiency. The production level instead of increasing has significantly decreased and added to the cost of production.

The extensive examination of the operations of the machinery made by supplier of the machine has proved that there is nothing wrong with the machines or with its operations. In the discussion with the production manager and a few of the workmen it was believed that the new scheduling system may be the culprit. However, it was also suggested that the psychology of the workmen is also responsible to some extent. Further, poor training, poor supervision and lack of incentives resulting in demotivation of the workmen are also the reasons for the frustrating results of the new machinery.

You are required to -

[25]

- a) Analyse the case in detail.
- b) Do you think that the decision as to the installation of the new machine is wrong?
- c) How would you help the management in increasing the production level'?
- d) What measures could be suggested to gain positive response from the workmen as well as the other support staff of the organisation?

Total No. of Questions : 6]

P4361

[5259]-69

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Case Studies in Business Practices (Special Paper - VIII)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) पहिल्या भागातील सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) दुसऱ्या भागातील कोणत्याही तीन केसेस सोडवा.
3) उजव्या बाजूकडील आकडे मार्कस् दर्शवितात.

भाग - I

प्रश्न 1) 'केस स्टडी' म्हणजे काय? मोठ्या संघटनेमधील एखादी केस हाताळताना घ्यावयाच्या टप्प्यांचे वर्णन करा. [15]

किंवा

“व्यवस्थापकीय निर्णय प्रक्रिये मध्ये 'केस स्टडीजचा' वाटा महत्वपूर्ण असतो” योग्य त्या उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'केस स्टडीजचे' विविध फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा. [10]

किंवा

'केस स्टडी' पध्दतीमधील विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

भाग - II (केस स्टडी)

केस - 1 :

'एम्केस' हे तीन प्रकारच्या वस्तु बनवतात - 'क्लासिक', 'सुपर' आणि 'डिलक्स'. या वस्तुंच्या रचना व रंगामध्ये फरक आहेत. खूपशा उत्पादनाच्या बॅचेस संख्येने मोठ्या असल्यामुळे तयार मालाचा एखाद्या वस्तुचा साठा मोठा असतो. मात्र इतर एखाद्या वस्तुचा तुटवडा निर्माण होत असतो. उत्पादन व्यवस्थापकाच्या मते एखाद्या वस्तुच्या उत्पादनातील सातत्यामुळे कामगारांची कार्यक्षमता वाढते आणि परिणामतः उत्पादकता वाढते. उत्पादन नियंत्रण व्यवस्थापक श्री एम्कॉम यांचेकडे उत्पादनाच्या वेळापत्रकाबाबत तपास करण्याची जबाबदारी सोपवली आहे. नजीकच्या गतकालामध्ये माल पुरवठ्याच्या तारखा पाळल्या गेल्या नाहीत. हे कदाचित चुकीचे वेळापत्रक आणि उत्पादनाची १००% क्षमता वापरल्या

मुळे झाले असावे. श्री एम्कॉम यांचा असा विश्वास आहे की, एका वस्तुचे उत्पादन बदलून दुसऱ्या वस्तुचे उत्पादन सुरू करण्यामध्ये खूपसा वेळ वाया जातो आणि त्यामुळेच ग्राहकांचे माल विक्रीचे आदेश पाळण्यामध्ये विलंब होत असावा.

वरील केसचे विश्लेषण करून खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

[25]

- अ) 'उत्पादन प्रक्रिया सुरू करण्याचा वेळ' (set up time) हीच खरी अडचण असावी असे वाटते. सदरचा वेळ कमी करण्यासाठी काय उपाययोजना सूचविता येतील?
- ब) उत्पादन प्रक्रियेच्या कार्यक्षमतेवर टिप्पणी करा.
- क) ग्राहकांच्या माल वितरणाची बांधिलकी पाळण्याकरिता उत्पादन प्रवाहा मधील परिणामकारकता सुधारण्यासाठी योग्य ते मार्गदर्शन करा.

केस - 2 :

“गो ग्रीन” ही एक युरोपीयन कंपनी, पर्यावरण अनुकूल अशा जैविक खतांचे (Bio-fertilisers) उत्पादन आणि वितरण करित असते. नुकतेच या कंपनीने भारतात “गो ग्रीन (इंडिया) प्रायव्हेट लिमिटेड” या नावाने एक उपकंपनी स्थापन केलेली आहे. सुरुवातीच्या काळातील बाजाराचा प्रतिसाद हा अनपेक्षित पणे अत्यल्प आहे. कंपनीच्या असे लक्षात आले आहे की, केमिकल खतांच्या धोक्याविषयी सर्वसामान्य जागरूकता असली तरीही शेतकरी त्याच खतांना प्राधान्य देतात. हे पुढील तीन कारणांनी होते :

- अ) केमिकल खते खरेदीसाठी अनुदान/कर्ज मिळते.
- ब) शेतीमालाच्या उत्पादना मध्ये केमिकल खतांमुळे निश्चित वाढ होते असा विश्वास आहे.
- क) वातावरण अनुकूल खतांचा अत्यंत सावकाश असा परिणाम होत असतो आणि उत्पादन वाढीसाठी मदत होत नाही असा समज आहे.

वरील केसचे सविस्तर विश्लेषण करून गो ग्रीन (इंडिया) प्रायव्हेट लिमिटेड च्या विक्री व्यवस्थापकाला विक्रीत सुधारणा करण्यासाठी योग्य त्या सूचना करा. [25]

केस - 3 :

“एम्कॉम मर्यादित” ही एका मोठ्या औद्योगिक कंपनीची उपकंपनी असून तिचे सध्याचे कामकाज समाधानकारक नाही. या कंपनीचे तसेच प्रधान कंपनीचे संचालक हे या कंपनीच्या सद्य स्थितीबद्दल समाधानकारक नाहीत. तथापि, या परिस्थितीवर मात करण्यासाठी योग्य ते निर्णय घेण्याऐवजी प्रत्येकजण माझ्याऐवजी दुसरेच कसे जबाबदार आहेत हेच सिध्द करण्याचा प्रयत्न करित आहेत.

एम्कॉम मर्यादितच्या काही संचालकांना या कंपनीचे अस्तित्व अबाधित रहावे असे वाटते आणि म्हणून त्यांनी “मे. सुप्रिम मॅनेजमेन्ट कन्सल्टंट” यांना या प्रश्नामध्ये लक्ष घालून कंपनीला सदरची समस्या दूर करण्यासाठी मदत करावी म्हणून नेमलेले आहे. सल्लागारांच्या असे लक्षात आले आहे की खरी अडचण ही प्रधान कंपनीच्याच व्यवस्थापनेमध्ये आहे. बऱ्याच वेळेला प्रधान कंपनी आवश्यक ते मार्गदर्शन करित नाही किंवा ते चुकीच्या दिशेने केले जाते. तसेच सल्लागारांनी असेही सुचित केले आहे की उपकंपनी चे व्यवस्थापन सुध्दा

त्यांच्या निर्णयातील विलंबामुळे आणि प्रधान कंपनीच्या मार्गदर्शनावर अवलंबून राहिल्यामुळे जबाबदार आहेत.

उपकंपनीचे संचालक यावर गंभीरपणे विचार करून त्यांनी सदरची समस्या प्रधान कंपनी पुढे मांडावयाचे ठरविले आहे. प्रधान कंपनीचा प्रतिसाद हा अत्यंत नकारात्मक आणि निराशावादी होता. त्यांनी ही कंपनीच बंद करण्याची किंवा व्यवस्थापन हे दुसऱ्या व्यवस्थापन समुहाकडे देण्याच्या सूचना केल्या. त्यामुळे कंपनीची मोठ्या प्रमाणात पीछेहाट होऊन निराशा पसरली आहे. व्यवस्थापनाच्या काही महत्वाच्या संचालकांनी जे बहुमतात नाहीत - या वर सखोल विचार विनिमय करून 'मे. सुप्रिम मॅनेजमेंट कन्सलटन्ट' यांनी सूचविलेल्या उपाययोजना अंमलात आणून या समस्येमधून बाहेर पडण्यासाठी प्रयत्न करावयाचे ठरविले आहे.

अ) सदर केस सविस्तर विश्लेषण करा. [25]

ब) प्रधान कंपनीचा प्रतिसाद नकारात्मक असण्याची काय कारणे असू शकतील.

क) फलदायी परिणाम दिसण्यासाठी या संचालकांनी प्रधान कंपनीच्या संचालकांबरोबर कशा पध्दतीने व्यवहार करावा.

केस - 4 :

मे. सुपर मॅन्युफॅक्चरर्स, पुणे, यांना सध्याच्या वस्तुचा पुरवठा करण्यासाठी एक मोठी ऑर्डर प्राप्त झालेली आहे. सध्याची उत्पादन क्षमता वाढवण्यासाठी सध्याचे मशिन बदलून नवीन मशिन बसवण्याची इच्छा आहे.

अनेक संबंधित घटकांचा विचार करून व्यवस्थापनाने जुनी मशिन बदलून, एबीसी लिमिटेड, मुंबई यांचेकडून खरेदी केलेली नवीन मशिन बसवली आहे. नवीन मशिनमध्ये केलेल्या गुंतवणुकीमुळे उत्पादनात मोठी वाढ होऊन खर्च कमी होईल अशी अपेक्षा आहे.

तथापि, नवीन मशिनवर उत्पादन सुरू झाल्यानंतर असे लक्षात आले की, ही मशिन आवश्यक त्या कार्यक्षमतेने काम करीत नाही. उत्पादनाची पातळी वाढण्याऐवजी कमी झालेली आहे आणि उत्पादनाचा खर्च मात्र वाढलेला आहे.

मशिन विक्रेत्याने सदर मशिनचे सखोल निरीक्षण करून असा निष्कर्ष काढला की, मशिन किंवा तिच्या काम करण्याच्या क्षमतेमध्ये काहीच वैगुण्य नाही. उत्पादन व्यवस्थापक आणि काही कामगारांबरोबर केलेल्या चर्चेनंतर असा विश्वास प्रस्थापित झाला की, कामकाजाचा वेळापत्रकाची पध्दतच गुन्हेगार आहे. तथापि काही कामगारांची मानसिकता सुध्दा जबाबदार आहे - असेही सूचविण्यात आले. तसेच हलक्या प्रतिके प्रशिक्षण आणि पर्यवेक्षण आणि प्रोत्साहन योजनेचा अभाव ही सुध्दा नवीन मशिनच्या निराशाजनक कामगिरीची कारणे आहेत. [25]

अ) सदर केसचे सविस्तर विश्लेषण करा.

ब) नवीन मशिनच्या खरेदीचा निर्णय चुकीचा होता असे आपणास वाटते का?

क) आपण उत्पादन पातळी वाढविण्यासाठी कशी मदत करू शकाल?

ड) कामगार आणि इतर कर्मचाऱ्यांकडून सकारात्मक प्रतिसाद मिळवण्यासाठी कोणत्या उपाय योजना सूचवता येतील.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3446

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 70

M.Com (Part - II) (Semester - IV)

RECENT ADVANCES IN BUSINESS ADMINISTRATION

Business Administration

(Special Paper VII) (Group - F)

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the Futuristic and strategic approaches towards business environment. **[20]**

OR

Discuss the application area of enterprise Resource Planning (ERP) in Business.

Q2) What is Total Quality Management (TQM)? Describe the major ingredients in Total Quality Management. **[20]**

OR

What is Cross-Cultural Management? Explain the issues in Cross- Cultural Management.

Q3) What is Turnaround Management? Explain the techniques of turn around Management. **[20]**

OR

What is Change Management? Explain the significance of change Management.

P.T.O.

Q4) Write a note on computer and Enterprise Resource Planning (ERP) [20]

OR

Explain the current trends in Merger of business at National and International Scenario.

Q5) Write Short notes on : (Any two) [20]

- a) Restructuring of Business
- b) Approaches to Managing Change
- c) Six Sigma Techniques
- d) Global Management System

Total No. of Questions : 5]

P3446

[5259] - 70

M.Com (Part - II) (Semester - IV)

RECENT ADVANCES IN BUSINESS ADMINISTRATION

Business Administration

(Special Paper VII) (Group - F)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) बदलत्या व्यवसाय पर्यावरणाचे फ्युच्युरिस्टिक व धोरणात्मक दृष्टिकोन स्पष्ट करा. [20]

किंवा

व्यवसायात ऍंटरप्राईझ रिसोर्स प्लॅनिंगची (ERP) आमलबजावणी कोण कोणत्या क्षेत्रात करता येते याची चर्चा करा.

प्र.2) संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापन (TQM) म्हणजे काय? टी.क्यू. एमच्या अंतर्गत प्रमुख घटकाचे वर्णन करा. [20]

किंवा

आंतर सांस्कृतिक व्यवस्थापन म्हणजे काय? आंतर सांस्कृतिक व्यवस्थापनामधील समस्या स्पष्ट करा.

प्र.3) पुनरुज्जीवन व्यवस्थापन म्हणजे काय? पुनरुज्जीवन व्यवस्थापनाची तंत्रे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

बदलाचे व्यवस्थापन म्हणजे काय? बदलाच्या व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.4) संगणक व ँटरप्राईडर ररसोर्स प्लॅनरंगची (ERP) त्यावर टीप लरहा.

[20]

कररवा

व्यवसाय वरलरनरकरणाच्या सध्याच्या प्रवाहांमधील देशांतरगत व आंतरदेशीय देखावा स्पष्ट करा.

प्र.5) टरपा लरहा : (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) उद्योगाची पुनःरचना
- ब) बदलाच्या व्यवस्थापनाकडे पहाण्याचे दृष्टीकोन
- क) सरक्स सरगमा तंत्रे
- ड) जागतिक व्यवस्थापन प्रणाली

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3447

[Total No. of Pages : 8

[5259] - 71

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS ADMINISTRATION

Case Studies in Business Administration (Group - D)

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory from Part - I.*
- 2) *Solve any three cases from Part - II.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

PART - I

Q1) What is case study? Explain the steps involved in solving the case study.[15]

OR

Explain the approaches to case study method.

Q2) Explain in detail the limitations of case study method.

[10]

OR

Which skills are developed by the case study method.

PART - II

Q3) An Engineering Industry in a cosmopolitan city was not running well. After much frustration, with consultation of the people experienced in management and technology. it was set right and substantial progress was made.

At this stage, an outsider was brought into head the unit. He was a retired medical practitioner in a former state.

The new head's background (medical profession in a native state) and of the local people did not go well together. There was much stress and strain. Finally, things seemed to settle down. Production improved through pressure. Previous senior people were not happy but did not leave.

P.T.O.

Same Issues.

[25]

- a) Why did the financier (owner) bring in a medical man?
- b) Why did he not give a chance to his own men or take a professional man from the field.
- c) Why did senior people not leave or protest more effectively?
- d) What does rise in production after such a change indicate.
- e) Why were knowledgeable people consulted earlier, and the new head brought later?

Q4) Shri, Kulkarni is working in a warana Co-operative Sugar factory from the last 25 years, looking after a sugarcane department of 25 employees. He is not technically qualified man, but is a practical man having good practical experience in a sugarcane field.

He is very good knowledge about variety of sugarcane. However he is very irregular in attendance. sometimes remaining absent for about 6 to 7 days in a month. He gives various excuses such as (i) He has to see the co-operative authorities (ii) Attend the advocate for discussing co-operative issues (iii) sickness of his own or his wife etc.

Due to his absenteeism, he does not get full salary of the month and time, which leads to borrowing money from his assistance, and this money generally not returned. This has resulted in loss of work, if his senior officer had not taken case of the same from time to time. The problem is how to tackle this man so that he will be useful and contribute to the betterment of the co-operative sugar factory. He was warned twice for his irregular attendance. His increment was with held for one year for the same reason by the M.D. of the factory. Analyse the case and express your views about following issues.

[25]

- a) Is Shri. Kulkarni a good and skilled workman or a good supervisor?
- b) Are his experience and talent used to best advantage by keeping him as a poor supervisor?
- c) What action can be taken to improve shri. Kulkarni.

Q5) A subsidiary company of a large industrial group was not doing well. And everybody including Directors of the subsidiary as well as the parent company, was dissatisfied but there was considerable amount of fault finding in post mortem, discussion, rather than constructive decision making.

The Directors of the subsidiary company took some outside advice and the working of the company was analysed. It was found that the responsibility for substantial part of areas of dissatisfaction was primarily with the parent company and its management and the quality of decision making at the policy level of the subsidiary also was poor. In general, this diagnosis was found to be true for the working of the parent company, it self and was reflected in the image of the company and the management before the shareholders the Government and the public circle in general. The chairman of subsidiary company was pleased with the diagnosis and took up the matter with the parent company.

However, the discussions at the policy level of the parent company did not bear fruit and the issue was settled' merely by a general indication that the subsidiary company, it necessary, may be disposed off or handed over to another group for running. This put the subsidiary board and management on the defensive. The chairman resumed his original fault finding habit with executive Director, the manager etc. and which in turn, caused a considerable amount of frustration and setback to progress and enthusiasms generated by analysis of the responsibilities and the remedial measures evolved which were largely agreed upon before taking up matters with the parent company.

Questions.

[25]

- a) What was background of the case?
- b) Do you agree with responsibility should be followed by an authority.
- c) Give suggestions to solve the problem.

Q6) For several months, the supervisors of a large corporation have been very dissatisfied with the new division head. Before the arrival of the new division head, the department had functioned as a cohesive effective unit combining hard work with equal amount of leisure. The new division head has very strong ideas about the type of environment his employees should have. As one supervisor puts it, it resembles a full scale military operation.No longer are employees allowed to place personal belonging, on the walls of their offices or have occasional informal gathering during office hours. The bottom line has become productivity first, with the employees feelings being cosidered as an after thought. Grassroot employees as well as supervisory personnel are very upset about the changes in structure and their dissatisfaction is beginning to showup in their performances. Because of the decreased productivity levels, the supervisors have been informed that if they do not shape up their subordinates " the axe will fall on several hands " The frustration and anger is now beginning to come to a full boil and the supervisors have decided to meet to disscuss the situation.

Questions :

[25]

- a) Identify the leadership style of the division Head from the Angle of managerial Grid.
- b) From the view point of theory X and Y. What assumptions did the new Head make about the way in which people work more effectively?

Total No. of Questions : 6]

P3447

[5259] - 71

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS ADMINISTRATION

Case Studies in Business Administration (Group - D)

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) भाग - I मधील सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) भाग - II मधील कोणत्याही तीन केसेस सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

भाग - I

प्रश्न 1) केस स्टडी म्हणजे काय? केस स्टडी सोडविताना त्यामध्ये समाविष्ट असणाऱ्या पायऱ्यांचे वर्णन करा. [15]

किंवा

समस्या अभ्यास पध्दतीचे विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) केस स्टडी पध्दतीच्या मर्यादा स्पष्ट करा. [10]

किंवा

केस स्टडी पध्दतीने कोणत्या कौशल्यांचा/ गुणांचा विकास होऊ शकतो.

भाग - II

प्रश्न 3) एका मोठ्या शहरात इंजिनियरिंग क्षेत्रात असणारा उद्योगधंदा व्यवस्थितपणे चालविला जात नव्हता, त्यामुळे कारखान्याचा मालक निराश झाला होता. व्यवस्थापन व तांत्रिक क्षेत्रातील तज्ञ, त्यासंगी व अनुभवी असलेल्या व्यक्तींकडून मालकाने सल्ला घेतला होता आणि हळूहळू परिस्थिती सुधारली व कारखान्याने चांगली प्रगती केली.

परंतु कारखाना चांगला चालू असताना मालकाने कारखान्याच्या प्रमुखपदी एका निवृत्त डॉक्टराची नेमणूक केली. हा डॉक्टर पूर्वीच्या एका संस्थानात वैद्यकीय व्यवसाय करित होता.

या नव्या प्रमुखाची पार्श्वभूमी व कारखान्यातील इतर कर्मचारी या दोन घटकांमध्ये तफावत दिसून येऊ लागली व कर्मचाऱ्यांची ओढाताण सुरू झाली. परिस्थिती सुधारली असे वाटले, परंतु असे झाले नाही. वर्चस्व व प्रभावामुळे उत्पादन वाढले, परंतु वरिष्ठ कर्मचारी मात्र असमाधानी होते तरीही ते कारखाना सोडू शकले नाहीत. [25]

निर्माण झालेले मुद्दे / प्रश्न :-

- अ) कारखान्याच्या मालकाने निवृत्त डॉक्टरांना प्रमुखपदी का नेमले?
- ब) कारखान्याच्या प्रमुखपदी कंपनीतीलच व्यक्तीला का संधी दिली नाही अथवा त्याच क्षेत्रातील व्यावसायिक व्यक्तीची का नेमणूक केली नाही?
- क) वरिष्ठ कर्मचाऱ्यांनी राजीनामे का दिले नाहीत? किंवा आणखी परिणामकारक रीतीने निषेद का केला नाही?
- ड) अशा प्रकारच्या बदलांमुळे उत्पादनामध्ये वाढच झाली हे काय सुचविते?
- इ) अगदी सुरवातीला व्यवस्थापन व तांत्रिक क्षेत्रातील व्यक्तींचा का सल्ला घेतला गेला व नविन व्यक्तीला नंतर का आणले गेले?

प्रश्न 4) श्री कुलकर्णी हे वारणा सहकारी साखर कारखान्यात गेल्या 25 वर्षांपासून कार्यरत असून 25 कर्मचारी असलेल्या ऊस विभागाचे प्रमुख आहेत. ते तांत्रिकदृष्ट्या शिक्षित नसले तरी ऊस क्षेत्रातील एक अनुभवी व व्यवहार ज्ञान असलेले गृहस्थ आहेत. ऊसांच्या विविध जातीबद्दल त्यांना चांगले ज्ञान आहे. असे असले तरी नियमितपणे हजर राहण्याबाबत श्री. कुलकर्णी उदासिन आहेत. काही वेळेस महिन्यातून 6 ते 7 दिवस ते गैरहजर राहतात. तसेच गैरहजेरीबाबत पुढीलप्रमाणे अनेक कारणे देतात. उदा. (1) सहकारातील उच्च पदस्थांना भेटणे (2) सहकारातील प्रश्नांबाबत वकीलांचा सल्ला घेणे व चर्चा करणे (3) स्वतःचे किंवा पत्नीचे आजारपण :

त्यांच्या या सततच्या गैरहजेरीमुळे त्यांना संपूर्ण महिन्याचा पगार मिळत नसे, म्हणून ते इतराकडून, त्यांच्या सहकार्यांकडून व कामगारांकडून घेत असत, परंतु असे कर्ज सहसा परत करीत नसे, यामुळे त्यांचा सहकारी व कर्मचाऱ्यांवरील वचक हळूहळू कमी झाला त्या ऊस विभागामध्ये बेशिस्त वाढून. कामकाज कमी झाले, परंतु त्यांच्या वरिष्ठांनी याबाबत काहीही केले नाही.

आता असा प्रश्न उपस्थित झाला की, श्री कुलकर्णी यांचा कारखान्याच्या विकासासाठी कसा उपयोग करून होता येईल, व एकंदर परिस्थिती कशी हाताळता येईल. श्री कुलकर्णी याना गैरहजेरीबाबत दोन वेळेस समज देण्यात आली. तसेच कार्यकारी संचालकांमार्फत त्यांची एक वर्षासाठी पगारवाढ थोपविण्यात आली. केसचे विश्लेषण करून तुमचे मन स्पष्ट करा.

प्रश्न :-

[25]

- अ) श्री कुलकर्णी हे चांगले तज्ञ कर्मचारी आहेत की उत्तम पर्यवेक्षक आहेत?
- ब) त्यांना पर्यवेक्षक ठेवून त्यांच्यातील बुद्धीमतेचा चांगला उपयोग केलेला आहे काय?
- क) श्री कुलकर्णी यांच्यामध्ये सुधारणा होण्यासाठी कोणती कृती योजना करावयास हवी?

प्रश्न 5) एका मोठ्या औद्योगिक गटातील एका दुय्यम कंपनीचा कारभार ठीक चालू नव्हता मुख्य कंपनी तसेच या कंपनीतील सर्व कर्मचारी आणि संचालकही कामगिरीबद्दल समाधानी नव्हते. प्रसंग घडल्यानंतर होणाऱ्या चर्चेत विधायक निर्णय घेण्याऐवजी परस्परांवर दोषारोपच जास्त होत असत.

दुय्यम कंपनीच्या संचालकांनी बाहेरच्या तज्ञांचा सल्ला घेतला आणि कंपनीच्या कामकाजाचे विश्लेषण करवून घेतले त्यात असे आढळले की, असमाधानकारक प्रगतीची कारणे मुख्य कंपनी व व्यवस्थापनशी निगडित आहेत आणि दुय्यम कंपनीच्या पातळीवरही निर्णयक्षमता कमकुवत होती. सर्वसाधारणपणे मुख्य कंपनीमधील कमतरता कारणीभूत होती. त्यामुळे सरकार, जनता व भागधारकांसमोर कंपनीची व व्यवस्थापनाची प्रतिमा फारशी चांगली नव्हती दुय्यम कंपनीच्या व्यवस्थापकांना ही कारणमीमांसा पटली आणि त्यांनी ही गोष्ट मुळ कंपनीपुढे मांडली.

परंतु मूळ कंपनीमध्ये धोरणात्मक पातळीवर झालेली एकंदर चर्चा निष्फळ ठरून ही समस्या सोडविण्यासाठी ती दुय्यम कंपनी गरज भासल्यास विकूण टाकावी किंवा दुसऱ्या गटाला चालविण्यास द्यावी अशी एक टिपणी करून हा विषय थांबविण्यात आला. त्यामुळे दुय्यम कंपनीचे व्यवस्थापन अधिकारी व संचालक अधिकच मागे पडले, मूळ कंपनीच्या अध्यक्षांनी दुय्यम कंपनीचे कर्मचारी, संचालक, व्यवस्थापक आदीवर दोषारोप करणे चालूच ठेवले. त्यामुळे दुय्यम कंपनीचे अधिकारी अधिकच निराश झाले. मुख्य कंपनीकडे हा विषय नेण्यापूर्वी जबाबदाऱ्याचे विश्लेषण करून जी काही उपाययोजना करावयाचे ठरविले होते त्याबाबतचा उत्साह विरून गेला आणि प्रगती ठप्प झाली. [25]

प्रश्न :-

- अ) या प्रकरणाची पार्श्वभूमी काय आहे?
- ब) जबाबदारीच्या पाठोपाठ अधिकार घेतात या मताशी तुम्ही सहमत आहात का?
- क) सदर समस्या सोडविण्यासाठी उपाययोजना सुचवा.

प्रश्न 6) गेले काही महीने एका मोठ्या संस्थेतील नवीन विभाग – प्रमुखाबद्दल पर्यवेक्षक असमाधानी आहेत. नविन विभाग – प्रमुख घेण्यापूर्वी कामगारांमधील वातावरण अतिशय उत्तम खेळीमेळीचे व कार्य तत्परतेचे होते. एवढेच नव्हेतर काम पूर्ण करून ही त्यांना मोकळा वेळ मिळत असे नविन विभाग – प्रमुखांचा कामाबद्दलचा दृष्टीकोन एका विशिष्ट पध्दतीचा होता कामगारांच्या दृष्टीने ही कामाची पध्दती हुकुमशाही पध्दतीची होती. या पध्दतीनुसार कामगारांनी आपल्या वैयक्तिक वस्तु भितीवर ठेवू नयेत, कामाच्या वेळेत एकमेकांशी भेटू अथवा बोलू नये अपेक्षित होते. या धोरणाचा प्रमुख आणि प्रथम हेतू उत्पादकता वाढविणे आणि नंतर कामगारांच्या भावनांचा विचार करावा असा होता खालच्या पातळीवरील कामगार आणि पर्यवेक्षक या धोरणाबद्दल असमाधानी आहेत व याचा परिणाम त्यांच्या कामावर दिसू लागला आहे. घटणाऱ्या उत्पादकतेसाठी उपाय म्हणून पर्यवेक्षकांनी कामगारांना उत्पादन वाढविण्यासाठी प्रवृत्त करावे अन्यथा दोघानाही जबाबदार धरण्यात येईल. कर्मचाऱ्यांचा संताप आणि नैराश्य यामुळे वातावरण असंतोषाचे झाले आहे आणि मोठ्या प्रमाणावरील चर्चेतून हा प्रश्न सोडविण्याचे ठरले. [25]

प्रश्न :-

- अ) नवीन विभाग प्रमुखाची नेतृत्व पध्दती व्यवस्थापन चौकटीच्या दृष्टीकोनातून ओळखा
- ब) 'क्ष' व 'य' सिध्दांतानुसार नविन विभाग प्रमुखाने कोणते धोरण स्विकारले आहे?

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3448

[Total No. of Pages : 2

[5259]-72

M.Com (Semester - IV)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Recent Advances in Commercial laws and Practices

(Special Paper - VII)

(2008 Pattern) (New)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instruction to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

- Q1)** a) What are the main objects of Information Technology Act 2002?
b) Explain the importance of Securitization Act 2002.

OR

- a) Write detail note on enforcement of Security Interest Act 2002.
- b) Explain the certifying authorities and retention of information under IT Act 2002.

- Q2)** What are the instruments chargeable to stamp duty? Explain the powers of State Government relating to stamp duty under Indian Stamp Act, 1899.

OR

- a) State the salient features of Right to Information Act.
- b) Explain the information Commissioner powers.

- Q3)** What are the objects and powers of the Securities and Exchange Board of India Act, 1992?

OR

P.T.O

- a) State the object of Debt Recovery Act, 1993.
- b) Write a detail note on 'Establishment of Appellate Tribunal'.

Q4) What do you mean by Cyber Crime? What are the modes and manners of committing cyber crime?

OR

What are the measures taken to prevent misuse of information released under Right to Information Act?

Q5) Write short notes (any four):

- a) Deposits of will
- b) Establishment of Appellate Tribunal.
- c) Listing agreement
- d) Cyber regulation
- e) Digital signature
- f) E-Governance

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3449

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 73

M.Com. (Part - II) (Optional)

CASE STUDIES IN COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

(Special Paper - VIII) (External)

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions carry equal marks.*
- 2) *Solve any four questions.*

Q1) Shri. S.P. Morgan Started using the mark. 'Container' as a trade mark for his freight containers. He spent huge amount on the advertisement of such freight containers, so that they become very popular in the market. After ten years he applied for the registration on the ground that his freight containers acquired 100% distinctiveness. The registrar refused registration of the trade mark objecting that the trade mark was descriptive word directly indicating the nature and character of the goods of the trader. Discuss the case with reference to the relevant provisions necessary for the registration of trade mark and advise shri. S.P. Morgan to defend the registrar's objection.

Q2) Shri. Sinha is a scientist in space research. He discusses a scientific principle with his colleagues. One of the colleagues shri. P.C. Mishra uses the principle and invents working device based on the same principle. another colleague shri. A.R. Roy who was instrumental in suggesting the manner of putting in place the arrangement of the mechanical device claims himself that he is true and first inventor and applies for patent. Discuss in detail.

- a) The relevant provisions of patent law.
- b) Is. Shri. A.R.Roy entitled to apply for the patent or not?
- c) In case not, who out of the three can apply for the patent?

P.T.O.

Q3) Ramrao Jadhav wrote the novel named as the "Hindustan zindabad" during the period of the war between hindustan and pakistan. During the year 1971 the book was published and was popular. MR. Ram Ratan sinha made a film During the same period titled as "Ham sab EK Hai." The story of the film was based on the war between hindustan & pakistan. The film was very popular. Then after ramrao Jadhav file a case against Mr. Ram Ratan sinha that the film was based on his novel and claimed the royalty. However Mr. Yadav denied the claim and said that the film was sole creation of Mr. sinha and some events may be similar but it was only a coincidence.

- a) Discuss the case in detail.
- b) Whether Ramrao Jadhav is entitled for Royalty or not.
- c) Comment on the provisions of the patent law-relating to this case.

Q4) Two Parties, Shri. Ghanashyam and shri. Radhesham applied for registration of trade mark. They were both rivals and used "Mathurag ghee" and "Mathura Ghee" trade Marks respectively. Shri. Radhesham started Using 'Mathurag ghee after laps of five years from the use of trade mark 'Mathura Ghee' which was used by shri.Ghanasham. Shri. Radhesham has popularized the trade mark. 'Mathura ghee' by investing huge amount on the advertisement. The two trade names were phonetically similar and there was no much difference in pictorials and monogram i.e- the trade mark of the rivals. The only difference was word 'G' Registration was granted to neither.

Discuss the case the case with reference to the provisions of trade marks law and suggest the plaintiff regarding the use of trade mark.

Q5) Write short notes (any 2)

- a) Limitations of social Research.
- b) Importance of Hypothesis in social research.
- c) Qualities of Researcher.

Total No. of Questions : 5]

P3449

[5259] - 73

M.Com. (Part - II) (Optional)

CASE STUDIES IN COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

(Special Paper - VIII) (External)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

2) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

प्र.1) श्री एस. पी. मॉरगन यांनी आपल्या भाडोत्री कंटेनर्स साठी 'कंटेनेर्स' या चिन्हाचा व्यापारी चिन्ह म्हणून वापर करण्यास सुरूवात केली, त्या व्यापारी चिन्हाच्या जाहिरातीवर त्यांनी प्रचंड खर्च केला. त्यामुळे त्या चिन्हाला बाजारपेठेत फार प्रसिद्धी मिळाली. दहा वर्षांनंतर त्या "भाडोत्री कंटेनर्स" ला 100% भिन्नत्वदर्शक नाविन्यता प्राप्त झाल्यामुळे त्यांनी ट्रेड मार्क्स नोंदणीसाठी अर्ज केला. तथापि व्यापारी चिन्ह हे स्पष्टीकरणात्मक शब्द असून तो शब्द व्यापाऱ्याच्या मालाचे स्वरूप व गुणवैशिष्ट्ये दर्शवितो, या हरकतीवर निबंधकाने त्या व्यापारी चिन्हाची नोंदणी नाकारली आहे. या समस्येच्या संदर्भाने व्यावारी चिन्ह नोंदणी संबंधी आवश्यक असणाऱ्या तरतुदींची चर्चा करा, आणि निबंधकाच्या हरकतीस प्रतिवाद करण्यासाठी श्री एस. पी. मॉरगन यांना मार्गदर्शन करा.

प्र.2) श्री सिन्हा हे अंतराळ संशोधनानील एक शास्त्रज्ञ आहेत. ते आपल्या सहकाऱ्यांसोबत एका शास्त्रीय मुलतत्वाची चर्चा करीत असतात. त्यांच्या सहकार्या पैकी श्री.पी.सी. मिश्रा यांनी त्या मुलतत्वाचा अवलंब करून त्याच्या आधारे एका अंतरीक्ष उपकरणाच्या उपकरणाचा शोध लावला. त्यांचे दूसरे सहकारी जे आर रॉय हे साधनिक असून त्यांनी त्या उपकरणाच्या अंतरीक्ष उड्डाणासाठी यांत्रिक कार्यपद्धतीचे निर्देशन केले त्यामुळे त्या उपकरणाचे ते खरे प्रथम संशोधक आहेत, असा दावा करून पेटंट मिळविण्यासाठी त्यांनी अर्ज केला आहे.

सविस्तर चर्चा करा.

अ) पेटंट कायद्याच्या पेटंट मिळविण्यासाठीच्या तरतुदी

ब) श्री रॉय यांना पेटंटसाठी अर्ज करण्याचा अधिकार आहे किंवा नाही?

क) जर नसेल, तर त्या तिघांपैकी पेटंटसाठी कोण अर्ज करू शकेल?

प्र.3) श्री रामराव जाधव यांनी ' हिंदूस्थान झिंदाबाद' नावाची कादंबरी लिहीली होती. सदर कादंबरी हिंदूस्थान व पाकिस्तान यांच्या युद्ध समयी लिहीली होती. सदर कादंबरी 1971 मध्ये प्रकाशित व लोकप्रीय झाली होती. त्याच कालावधीत श्री राम रतन सिन्हा यांनी "हम सब एक हैं नावाचा सिनेमा काढला होता. सदर सिनेमाची कथा हिंदूस्थान व पाकिस्तानच्या युद्धावर आधारित होती. सिनेमा अत्यंत लोकप्रिय झाला होता. सदर सिनेमाची कथा हिंदूस्थान व पाकिस्तानच्या युद्धावर आधारित होती. सिनेमा अत्यंत लोकप्रिय झाला होता. यानंतर श्री. रामराव जाधव यांनी श्री सिन्हा यांचा सिनेमा त्यांच्या कादंबरीवर आधारित आहे असा आरोप करून रॉयल्टीची मागणी केली. मात्र श्री सिन्हा यांनी ही मागणी घुडकावून लावली व सदर सिनेमा ही आपली स्वनिर्मिती आहे असे सांगितले. यातील काही प्रसंग कादंबरीशी मिळतेजुळते असेल तरी तो निवळ योगायोग आहे असे सांगितले.

- अ) सदर केस सविस्तर चर्चा करा.
- ब) रामराव जाधव हे रॉयल्टी मिळण्यास पात्र आहेत का ?
- क) पेटंटला च्या या संदर्भातील तरतूदींची चर्चा करा.

प्र.4) श्री घनशाम व श्री राधेशाम या दोन प्रतिस्पर्धी पक्षांनी व्यापारी चिन्ह नोंदणीसाठी अर्ज केलेले आहेत हे दोन प्रतिस्पर्धी अनुक्रमे 'मथुरा घी' आणि 'मथुरा घी' या व्यापारी चिन्हांचा वापर करतात. श्री राधेशाम 'मथुरा घी' चा आपल्या व्यापारी चिन्हाचा पाच वर्ष वापर केल्यानंतर 'मंथुराघी' या व्यापारी चिन्हाचा वापर करण्यास सुरुवात केली की जे व्यापारी चिन्ह श्री. घनशाम यांनी वापरलेले होते. श्री राधेशाम यांनी 'मथुरा घी' या व्यापारी चिन्हा करिता जाहिरातीवर प्रचंड खर्च करून त्याला प्रसिद्धी दिली. दोन्ही प्रतिस्पर्धींचे व्यापारी नावे उच्चाराने सारखी होती व त्यांच्या चित्रात्मक व अक्षरात्मक आकृत्यांमध्ये फार भिन्नत्व नव्हते. तथापि त्यांच्या नावातील 'ग' या शब्दाचाच फरक असल्यामुळे व्यापारी चिन्हांची नोंदणी मान्य करण्यात आली नाही. ट्रेड मार्कस कायद्याच्या तरतुदीच्या संदर्भाने या समस्येची चर्चा करा. आणि प्रतिवादीला व्यापारी चिन्हाचा वापर करण्या संबंधी मार्गदर्शन करा.

प्र.5) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)

- अ) सामाजिक संशोधनाच्या मर्यादा.
- ब) गृहितके या संकल्पनेचे सामाजिक संशोधनातील महत्त्व.
- क) संशोधकाची गुणवैशिष्ट्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3450

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 74

M.Com (Semester - IV)

Group - F : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Recent Advances in co-operation and Rural Development

(Special Paper VII)

(Revised) (2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) How far are the co-operative principles followed by the co-operatives today? [20]

OR

Describe the social responsibilities of the co-operative institutions? [20]

Q2) What has been the impact of globalisation on co-operative institutions? [20]

OR

What measures should co-operatives adopt for quality enhancement? [20]

Q3) Describe the role played by self help groups in the empowerment of women. [20]

OR

What are the problems of marketing self help group products? [20]

Q4) What are the causes behind farmer's suicides? [20]

OR

Explain the concept and need of self sustaining rural development. [20]

P.T.O.

Q5) Write Short notes : (Any two)

[20]

- a) Importance of co-operative leadership.
- b) New management techniques.
- c) Micro finance.
- d) Organization of self help groups.

Total No. of Questions : 5]

P3450

[5259] - 74

M.Com (Semester - IV)

Group - F : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Recent Advances in co-operation and Rural Development

(Special Paper VII)

(Revised) (2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) आजच्या सहकारी संस्थांकडून सहकाराची तत्वे कितपत पाळली जातात? [20]

किंवा

सहकारी संस्थांची सामाजिक जबाबदारी विशद करा. [20]

प्र.2) सहकारी संस्थांतर जागतिकीकरणाचा कोणता परिणाम झाला आहे? [20]

किंवा

गुणवत्ता वृद्धीसाठी सहकारी संस्थांनी कोणते उपाय योजले पाहिजेत? [20]

प्र.3) महिला सक्षमिकरणासाठी स्वयंसहाय्यता गटांनी बजावलेली भूमिका विशद करा. [20]

किंवा

स्वयंसहाय्यता गटांनी तयार केलेली उत्पादने विक्रीबाबत कोणत्या समस्या आहेत? [20]

प्र.4) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्यामागील कारणे कोणती आहेत? [20]

किंवा

आत्मनिर्भर ग्रामीण विकासाची संकल्पना आणि गरज स्पष्ट करा. [20]

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) सहकारी नेतृत्वाचे महत्व
- ब) व्यवस्थापनाची नवीन तंत्रे
- क) सुक्ष्म वित्त
- ड) स्वयंसहाय्यता गटांचे संघटन

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3451

[Total No. of Pages : 8

[5259] - 75

M.Com (Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Case Studies In Co-operation and Rural Development

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

All question are compulsory.

Q1) Case No. 1

The Janata Cooperative Bank Ltd has facing problems relating to deposit mobilisation and loan recovery. The Bank appointed a number of committees to go into the problems and find out the root cause for these problems. All the committees pointed out that the delay in decision making and faulty decisions made the executives at different level are responsible for the state of affairs in the bank. Mr. Khanna. the chairman of the bank on 3rd march 2009, asked the chief H.R. Manager of the bank to various techniques and organise the executive development programme in order to improve decision making skills of the banks executives from the level of branch manager to managing director.

The Chairman of the bank attended an executive development programme during the July 2008 conducted by administrative staff college of India for chairman of all banks. He was very much impressed by two techniques in the entire programme. They are role playing and sensitivity training. He thought that he should educate his H.R. Manager about these techniques and these techniques should be used in the proposed executive development programme of the bank. He called on the chief H.R. Manager of the bank and told him about his experiences and ideas. But the Chief H.R. Manager responded negatively. Mr. Khanna tried level best to convince the chief H.R. manager and similarly the chief H.R. manager also tried to persuade chairman about the nature of those techniques and the nature of the proposed development programme. At the last Mr. Khanna vexed with the behaviour of the chief H.R. manager ordered him to use role playing and sensitivity training techniques.

P.T.O.

Questions :

- i) Analyse the case and suggest suitable title for the case.
- ii) Do you find any justification in the argument of the Khanna?
- iii) Why did Mr. Khanna formed such an opinion?
- iv) What do you feel about the suitability of technique for the executive development programme in this case?

Q2) Case No. 2

The Managing Director a Vijaya Cooperative Bank having branches all over India, selected an accountant for its Mumbai branch to be groomed for a branch managers position. Accordingly, in February 1983 the necessary training programme was chalked out and the accountant was put through it. It was also decided that on the home leave of Mumbai branch manager for six months in December 1985, the accountant should take over the charge of Mumbai branch to enable the management to assess his abilities as such.

In January 1984, the managing director was transferred to the head office at Pune city and his position was filled by one of the working directors.

The vacuum created was filled by upgrading the senior manager to the director's position. The nephew of the new director, who was the head office as assistant commercial manager was transferred to Mumbai as an accountant in July 1985.

The question of his future arranged was raised by him with the management, and the management took an adamant attitude of transferring him to head office as per the order and by-passed the issue.

Questions:

- i) Analyse the case and the suggest the solutions.

Q3) Case No 3

Mr Kishor is a branch manager of Godavari urban cooperative bank Ahmednagar at one of its village branches. His staff included two clerks and one attendant, Very often Mr Kishor was left alone in the bank after 5 p.m. to tally accounts, day books and complete all other formalities.

On 30th December Mr Kishor working till past 2 a.m. Tallying the accounts since hardly one day is left for closing the account for the year. On this night,

the branch manager was attacked by band of robbers. who looted Rs. 5 lakhs after brutally wounding Mr Kishor's right hand had to be amputated latter. After his recovery the branch manager applied for compensation. The bank management was of the opinion that Mr. Kishor violated the job's specifications by working beyond the stipulated hours of work. He, in their views was not entitle any compensation as the accident occurred during non employment hours. They also called for an explanation as to why the amount lost cannot be recovered from his salary and provident fund.

Questions:

- i) Analyse the case and suggest the title to the case.
- ii) How do you justify the bank's stand in this case?
- iii) What modification do you suggest in job specifications to overcome such incidents in future?

Q4) Case No. 4

Mr. Murthy, the General Manager (HR) of Saraswat Cooperative Bank Ltd, Pune, is going to retire within two weeks after rendering his services to the bank for 18 years in various capacities. He assisted by the HR manager in all the HR functions. He directly reports to the managing director of the bank. The Manager (Administration) was elevated to the position of managing director just 2 months ago.

Mr. Murthy has been performing various functions since 2000 as a Chief H.R. Manager. He has been given complete freedom and authority regarding all H.R. functions including wage fixation, adjustments, revisions, bargaining etc. The employees several times reported their dissatisfaction about the wage level to the managing director. But the managing director used to convince them about the system and techniques followed by Mr. Murthy in fixing salaries.

The employees got a doubt about the information supplied by Mr Murthy about fixation of salary levels as compared with other cooperative banks. Consequently, they approached Mr. Murthy for clarification. Mr. Murthy did not clarify their doubts immediately and asked the meet him after 10 days so that he will collect and provide all the facts, data and information, Accordingly, they mate him after 10 days. Then he simply said that "the information and data provided in latest collective bargaining meeting are correct but the information supplied in earlier meetings was not completely correct. He further

added that he was forced by the top management to supply such incorrect information”. This situation resulted in unrest in the bank for 14 days and the new managing director solved this issue by enhancing the salaries by 100 per cent.

Questions:

- i) Analyse the case.
- ii) Point out the main issues in this case.
- iii) What is the communication problem involved in this case?
- iv) Which remedy would you like to suggest to the bank management.

Total No. of Questions : 4]

P3451

[5259] - 75

M.Com (Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Case Studies In Co-operation and Rural Development

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

प्र.1) केस - 1

जनता सहकारी बँकेस ठेवीसंदर्भात व कर्जवसुलीसंदर्भात समस्या होत्या. बँकेने त्यासाठी अनेक समित्या नेमून त्या प्रश्नांचे मुळ शोधण्याचा प्रयत्न केलेला होता. सर्व समित्यांनी निर्णयात चालढकल व अधिकारी वर्गाचे चुकीचे निर्णय हे त्यासाठी जबाबदार आहेत असे निदर्शनास आणले. श्री खन्ना, बँकेचे चेअरमन यांनी 3 मार्च 2009 रोजी बँकेच्या मुख्य मनुष्यबळ व्यवस्थापकांना विविध व्यवस्थापनाची तंत्रे वापरून मनुष्यबळ विकास करण्यासाठी सुचविले की जेणेकरून शाखा व्यवस्थापक ते कार्यकारी संचालक यांच्यामध्ये निर्णयक्षमता कौशल्य विकसित होतील.

जुलै 2008 मध्ये प्रशासकिय अधिकारी महाविद्यालयातर्फे घेण्यात आलेल्या अधिकारी विकास कार्यक्रमास बँकेच्या अध्यक्षांनी हजेरी लावली. सदर विकास कार्यक्रमांमुळे ते अत्यंत प्रभावी झाले. त्यातील रोल प्लेइंग व सिनसीटीव्हीटी ट्रेनिंग ही तंत्रे त्यांना आवडली. त्यांना असे वाटले की ही तंत्रे मनुष्यबळ व्यवस्थापकाला शिकवावी व त्यांच्या तर्फे सर्व अधिकारी वर्गास ही तंत्रे शिकवून त्यांचा विकास करावा. त्यांनी मुख्य मनुष्यबळ अधिकाऱ्यांना बोलाविले व त्यांच्या कल्पना व अनुभव सांगितले. परंतु मुख्य मनुष्यबळ अधिकाऱ्यांनी नकारार्थी प्रतिसाद दिला. श्री खन्ना यांनी मुख्य मनुष्यबळ अधिकाऱ्यांना सदर तंत्राबद्दल व भविष्य कालीन मनुष्यबळ विकासबद्दल समजावले व शेवटी त्यांना ती तंत्रे वापरण्याचा आदेश दिला. त्यामध्ये रोल प्लेइंग व सिनसीटीव्हीटी ट्रेनिंग तंत्राचा वापर करण्याबद्दल आदेश दिला.

प्रश्न :

- अ) समस्येचे विश्लेषण करा व योग्य असे शिर्षक सूचवा.
- ब) खन्ना यांच्या युक्तीवादाबद्दल तुम्हास कोणते समर्थन देता येईल?
- क) श्री खन्ना यांनी आपले स्वतंत्र मत का बनविले?
- ड) अधिकारी विकास कार्यक्रमाच्या संदर्भातील तंत्रांची उपयुक्तता याबद्दल तुम्हास काय वाटते?

प्र.2) केस - 2

भारतात सर्वत्र शाखा असलेल्या विजया सहकारी बँकेच्या व्यवस्थापकीय संचालकाने बँकेच्या मुंबई शाखेसाठी एका अकौंटची नियुक्ती केली. त्याचा हुद्दा शाखाप्रमुख असा राहणार होता. त्यानुसार 1983 मध्ये अकौंटसाठी प्रशिक्षण योजना कार्यान्वित करण्यात आली. डिसेंबर 1985 मध्ये त्याने मुंबई शाखेत अकौंटचा चार्ज घ्यावा असे निश्चित झाले.

जानेवारी 1984 मध्ये व्यवस्थापकीय संचालकाची पुणे येथील मुख्य कार्यालयात बदली झाली. आणि त्यांच्या जागी एका संचालकाची नियुक्ती झाली. त्या संचालकाची जागा एका सिनिअर मॅनेजरने घेतली. जुलै 1985 मध्ये या नविन संचालकाचा पुतण्या, की जो मुख्य कार्यालयात असिस्टंट कमर्शियल मॅनेजर होता, त्याला मुंबई शाखेत अकौंट म्हणून पाठविण्यात आले.

त्यामूळे त्या अकौंटने व्यवस्थापनापुढे आपल्या भविष्यातील तजविजीचा प्रश्न उपस्थित केला आणि व्यवस्थापनाने चिडून मुख्य कार्यालयात पाठविण्याचा निर्णय घेतला, व त्या निर्णयाची कार्यवाही केली.

प्रश्न :

- अ) समस्येचे (केसचे) विश्लेषण करा व उपाय सूचवा.

प्र.3) केस - 3

श्री किशोर हे गोदावरी नागरी सहकारी बँक, अहमदनगर येथील ग्रामिण भागातील शाखेचे शाखा अधिकारी आहेत. त्यांच्या कर्मचारी वर्गात दोन कारकून व एक अटेंडंट आहे. नेहमी श्री किशोर बँकेच्या कामकाज वेळेपेक्षा बँकेत एकटेच थांबून काम करत असतात, व लेखे पूर्ण करणे व इतर माहिती पूर्ण करणे यासारखी कामे सायंकाळी 5 वाजेपर्यंत करत असतात.

आर्थिक वर्ष संपण्यासाठी एक दिवस शिल्लक राहिला असता दि. 30 डिसेंबर रोजी रात्री 2.00 वाजेपर्यंत अकौंट्सचे काम करत होते. त्या रात्री चोरांनी बँकेवर दरोडा टाकला. व पाच लाख रूपये चोरून नेले. चोरांनी त्यांच्या उजव्या हाताला गंभीर जखमा केल्या. एकूण प्रकृतीत सुधारणा झाल्यानंतर श्री किशोर यांनी नुकसान भरपाईसाठी बँकेकडे अर्ज केला. परंतु बँक व्यवस्थापनाचे असे म्हणणे पडले की श्री किशोर हे बँक कार्यालयीन वेळेव्यतीरीक्त काम करत होते व त्यांनी नियम तोडले आहेत. त्यामुळे त्यांना नुकसान भरपाई देता येणार नाही. कारण कार्यालयीन वेळेव्यतीरीक्त घटना घडलेली होती. व्यवस्थापनाने असा खुलासा मागविला की चोरी गेलेली रक्कम श्री किशोर यांच्या वेतनातून व भविष्य निर्वाह निधीतून वसूल करण्यात येऊ नये.

प्रश्न - अ) समस्येचे विश्लेषण करा व योग्य ते शिर्षक सूचवा

ब) बँकेच्या भूमिकेचे समर्थन तुम्ही कसे कराल ?

क) भविष्यकाळात अशा घटना घडू नये म्हणून कार्यविश्लेषणात कोणत्या बाबीमध्ये सुधारणा तुम्ही सुचवाल ?

प्र.4) केस - 4

श्री मुर्ती जनरल मॅनेजर सारस्वत बँक पुणे येथे 18 वर्षे विविध पदांवर काम करून दोन आठवड्यात सेवानिवृत्त होणार आहेत. त्यांना मनुष्यबळ व्यवस्थापकाने सर्व कर्मचारी प्रशासनातील कार्यात मदत केलेली आहे. ते व्यवस्थापकीय संचालकांना सरळ अहवाल देत होते. तेथील प्रशासन व्यवस्थापक दोन महिन्यात व्यवस्था संचालक पदावर पदोन्नत झालेला आहे.

श्री मुर्ती सन 2000 पासून मुख्य मनुष्यबळ व्यवस्थापक म्हणून विविध कार्ये करत होते. त्यांना वेतन निश्चिती, तरतुदी करणे, सल्लामसलत या बाबींमध्ये पूर्ण स्वातंत्र्य होते. कर्मचार्यांनी वेतना बाबतच्या असमाधानाचे अहवाल अनेकवेळा व्यवस्था संचालकांना दिले होते. परंतु व्यवस्था संचालक कर्मचार्यांना मुर्ती यांनी वापरलेल्या वेतनपद्धती व तंत्राबाबत समजावुन सांगत होते.

श्री मुर्ती यांनी वेतननिश्चितीबाबत दिलेल्या माहिती बाबत इतर बँकाच्या तुलनेआधारे कर्मचार्यांच्या मनामध्ये संशय निर्माण झाला. त्यानंतर कर्मचारी श्री मुर्ती यांना भेटले. व शंकाचे निरसन करण्याची मागणी केली. श्री मुर्ती यांनी कर्मचार्यांच्या शंकाचे निरसन केले नाही व दहा दिवसानंतर भेटण्यास सांगितले. त्यानंतर कर्मचारी 10 दिवसानंतर त्यांना भेटले. आणि असे सांगितले की सामूहिक चर्चेमधील माहिती व तथ्य खरे आहे परंतु अलिकडच्या सभेतील माहिती खरी नाही. त्यांनी नंतर असे ही सांगितले की सदर असत्य माहिती मला व्यवस्थापनाने देण्यास भाग पाडले. त्यानंतर तेथील परिस्थिती 14 दिवस. अशांततेची निर्माण झालेली होती. नविन व्यवस्थापकीय संचालक आल्यानंतर ही समस्या सोडविली व 100% वेतनवाढ सुचविली.

प्रश्न - अ) समस्येचे विश्लेषण करा.

ब) या समस्येतील मुख्य बाबी दर्शवा

क) ह्या केसमधील संज्ञापनाचा कोणता प्रश्न निर्माण झालेला आहे.

ड) बँक व्यवस्थापनास तुम्ही कोणत्या उपाययोजना सुचवाल.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3452

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 76

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Recent Advances in Banking and Finance

(2008 Pattern) (Special Paper - VII) (Group - G)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) How is fee based service different from fund based service? Do you think banks have moved towards fee based services? Prove your answer using some examples.

OR

What are different kinds of services offered by banks to its customers? Mention the guidelines that RBI has come up with in streamlining these services by banks to its customers.

Q2) Explain in detail some of the techo based services introduced in banks in India. Explain in detail the benefits of introduction of technology in banking.

OR

What do you understand by a Non Performing Asset? How has the definition of the same changed over years? Why should the NPAs below for a banker? Explain your answers in detail.

Q3) "The universal banks have taken away the role of development banks." Do you agree? Explain your answer in detail.

OR

P.T.O.

Explain the recent developments in the non banking sector of India with reference to -

- a) Opening up of the insurance sector
- b) Mutual funds

Q4) What is money market? Account for the developments in the government securities markets with reference to treasury bills and dated securities.

OR

Explain in detail the derivatives trading in the Indian capital market.

Q5) Write notes on : (Any two)

- a) Motives for mergers and acquisition
- b) Changing trends in foreign institutional investments
- c) The interconnected stock exchanges of India
- d) Collateralized borrowing and lending obligations

Total No. of Questions : 5]

P3452

[5259] - 76

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
Recent Advances in Banking and Finance
(2008 Pattern) (Special Paper - VII) (Group - G)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) शुल्काधारित सेवा ही निधीआधारित सेवे पेक्षा वेगळी कशी? बँका शुल्काधारित सेवांकडे वळल्या आहेत असे तुम्हाला वाटते काय? आपले उत्तर उदाहरणासहित सिद्ध करा.

किंवा

बँका आपल्या ग्राहकांना देत असलेल्या विविध सेवा कोणत्या? बँकामार्फत ग्राहकांसाठी यासेवा सुरळित करण्यासाठी भारतीय रिझर्व्ह बँकेने आणलेली मार्गदर्शक तत्वे नमूद करा.

प्रश्न 2) भारतीय बँकामध्ये ओळख करून दिलेल्या काही तंत्राधारित सेवा सविस्तर स्पष्ट करा. बँकामध्ये तंत्रज्ञानाचा परिचय करून दिल्यामुळे झालेले फायदे सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

निष्क्रिय मालमत्ता याने तुम्हाला काय अर्थबोध होतो? निष्क्रिय मालमत्तेची व्याख्या कशी बदलली आहे? बँकाच्यानिष्क्रिय मालमत्ता कमी का असाव्यात? आपले उत्तर सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) “विकास बँकाची भूमिका वैश्विक बँकानी स्वीकारली आहे” आपण याच्याशी समहत आहात काय? आपले उत्तर सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

बँकेतर वित्तीय संस्थांमधील अलिकडीले विकास खालील क्षेत्रातील विकासांना अनुसरून स्पष्ट करा.

अ) विमा क्षेत्राचे खुलेकरण

ब) परस्पर निधी

प्रश्न 4) नाणेबाजार म्हणजे काय? राजकोष पत्र आणि डेटेड रोखे यांना अनुसरून सरकारी रोखेबाजारातील विकासाचा लेखा द्या.

किंवा

भारतीय भांडवल बाजारातील अनुजात व्यवहार सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन)

अ) विलीनीकरण आणि संपादन यामधील हेतू

ब) विदेशी संस्थात्मक गुंतवणुकीतील बदलते प्रवाह

क) द इंटरकनेक्टेड स्टॉक एक्सचेंजेस ऑफ इंडिया

ड) सांपाश्विक (पैसे उसने) देणे घेणे संदर्भातील बंधन

Total No. of Cases : 7]

SEAT No. :

P3453

[Total No. of Pages : 8

[5259] - 77

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED BANKING & FINANCE

Case Studies in Banking and Finance

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII) (Group - G)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *Solve any five cases from the following.*
- 2) *All cases carry equal marks.*
- 3) *Answers must be to the point.*

- 1) You are a Bank Manager and you are confronted with the following. How would you deal with each of the following cases?
 - a) An account holder of your branch sends a minor with a bearer cheque to withdraw Rs.5000.
 - b) A blind man wants to withdraw Rs. 1000 from his savings account
 - c) An FD opened in the name of a minor matures while the child is still a minor.
 - d) A stranger presents a bearer cheque for Rs.5000 drawn by your account holder for payment.
 - e) The guardian of a minor, in a joint account they held, dies.
- 2) a) You are a Manager of a Bank. A person presents a bearer cheque, drawn by your account holder, worth Rs.10,000 for payment. The presenter gets to know through a junior officer that balance in the drawer's account is Rs.1000 short to honour the instrument. Knowing this the presenter of the cheque deposits the said sum into the drawer's account. Having the money deposited the presenter gets the cheque paid for Rs.10,000/-. The drawer, when comes to know of the same asks for a refund of Rs.10,000 from the banker. How will you as a banker deal with this situation? Should the junior officer have revealed the balances in the drawer's account to the presenter without the consent of the drawer? Why or why not?

P.T.O.

- b) A customer of your bank orders a stop payment of a cheque which he feels he has misplaced somewhere. He later finds the cheque but forgets that he had issued a stop payment order to his banker for the said cheque. He uses the same cheque for making credit card payment and the payment of credit card is time bound else attracts heavy penalties. Past transactions through his account reveal that he has a credit card and payments have been made through this account by him. How would you deal with this case knowing that there is a stop payment order on the said cheque and there are heavy penal charges if the credit card payment is not made in time? Suggest alternative solutions.
- 3) Can a banker can exercise the right of set off in the following cases -
- a) Mr. Vishal has borrowed from a bank and has defaulted the loan repayment but he has a joint savings account in the same branch with Mr. Ajit.
 - b) There is a credit balance in the account of Mr. Khandagale and the banker wishes to use this balance against the long overdue overdraft in the joint name of Mr. Khandagale and Mrs. Khandagale.
 - c) Mr. Kishor deposits a box containing gold and other precious ornaments for safe custody, but also has a loan against his name that has not been repaid for long.
 - d) Diwan - Patwardhan and company is a partnership audit and accounts firm. The firm has borrowed from the bank and has not repaid for quite some time. Mr. Diwan has a good amount of credit balance in his savings account in the same bank. The balance is sufficient to repay the entire amount outstanding in the loan account.
- 4) How would you deal with the following cases pertaining to demand draft?
- a) A well reputed and a regular customer of your bank requests you to issue an uncrossed demand draft on your Mumbai Branch.
 - b) A reputed customer of your bank requests you to issue a demand draft against the amount receivable on an unclear cheque deposited by him in his savings bank account with you.
 - c) A Demand draft issued by your branch is lost in transit before reaching the payee. The purchaser has applied for refund.
 - d) Mr X, the payee of the demand draft, has reported a loss of demand draft issued by your branch. He requests your branch to issue a duplicate demand draft.

- 5) Every scheduled bank is required to maintain CRR with the Reserve Bank of India under section 42 of the RBI Act, 1934. The Ramvilas bank is calculating its CRR balances for a fortnight starting from May 27, 2017 and ending with June 9, 2017. The rate of CRR is 4%. The total time and demand liabilities of the bank under consideration as on May 27, 2017 are Rs.1200 crore. The bank's balances on the last Friday of the second preceding fortnight (From April 22 to May 5, 2017) i.e. May 5, 2017 stood at Rs 1120 crore. For the current fortnight i.e. May 27, 2017 to June 9, 2017 the bank has maintained an average daily balance of Rs.42.60 crore till June 8, 2017. Based on this information answer the following questions –
- What is the CRR liability of the bank under consideration for the fortnight beginning on May 27, 2017 ending with June 9, 2017?
 - How much does the Bank need to maintain with the RBI on June 9, 2017 to comply with the CRR requirement?
 - If the bank does not have the necessary amount to meet the CRR balances what action can the bank take?
 - What would the RBI do if the bank is unable to comply with the CRR requirement?
- 6) Mr. Ashish Karve borrowed from MNO bank for the purpose of purchase of a house. At the time of contract he was told to pay a sum of Rs. 3, 456/- as his installment for a 10 year loan for Rs 5, 00,000/- at an interest rate of 12% fixed for the term of 10 years. Two and a half years later the banker realized that it had wrongly calculated the installment and it should have been Rs 5, 000/-. The banker disowns the wrongful calculation of the EMI and now requires him to pay the difference of installments for 30 months which turns out to be (Rs. 5000 – Rs. 3456 = 1544 × 30 = 46320) Rs. 46320 and start paying the newly calculated installment of Rs. 5000 from the next month. Mr. Ashish is a man of poor means and could afford an installment of not more than Rs. 4000/- neither can he pay the difference in a single go. The banker on the other hand says that failing to pay the difference and the newly calculated installment would put this account into an NPA category which would require the banker to take legal action against Mr. Ashish. Solve the problem in such a way that the interest of neither is affected.

- 7) A hypothetical balance sheet of a bank reveals an asset position as shown below -

Sr. No.	Details of Assets	Market Value (Rs. in Crore)
1	Cash and balances with the RBI	520
2	Bank Balances	300
3	Investments	
	a) Government	560
	b) Banks	100
	c) Others	600
4	Advances (Net)	6500
5	Other Assets	235
6	Total Assets	8815

All banks are required to compute their risk weighted assets. On the basis of the information in the table accompanying calculate the credit risk associated with the investments of the bank. You are free to use your own judgement to attach suitable risk weights taking into consideration the nature of investment (Asset). Prepare a fresh table adding two columns to the right for (a) Risk weights attached by you to each asset and (b) Amount of the Risk weighted assets.

Total No. of Cases : 7]

P3453

[5259] - 77

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)
ADVANCED BANKING & FINANCE
Case Studies in Banking and Finance
(2008 Pattern) (Special Paper - VIII) (Group - G)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) खालीलपैकी कोणतेही 5 दाखले अभ्यासांची उत्तरे द्या.
2) सर्व दाखल्याना समान गुण आहेत.
3) उत्तरे मुददेसूद असावीत.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1) तुम्ही बँक मॅनेजर आहात खालीलपैकी प्रत्येकी प्रसंगाला तुम्ही कसे हाताळाल?

- अ) तुमचा एक खातेधारक रू. 5000/- चा धारकास अदा करण्या योग्य एक धनादेश अज्ञान व्यक्तीच्या हाती पैसे प्रदानासाठी पाठवितो.
ब) स्वतःच्या खात्यातून एक अंधव्यक्ती रू. 1000 काढू इच्छिते.
क) अज्ञान व्यक्तीच्या नावावरील मूदत ठेव ती व्यक्ती अज्ञान असतानाच परिपक्व होते.
ड) तुमच्या खातेधाराने निर्गमित केलेला रू. 5000 चा वाहकासदेय धनादेश एक अपरिचित व्यक्ती प्रदान करण्यासाठी आपल्याकडे सादर करते.
इ) अज्ञान व्यक्तीसोबत असलेल्या संयुक्त खात्यामधील सज्ञान व्यक्ति मरण पावते.

2) अ) तुम्ही बँकेत व्यवस्थापक आहात. एक व्यक्ती आपल्याकडे आपल्या खातेदाराने काढलेला रू. 10,000 चा धनादेश प्रदानासाठी प्रस्तुत करते आपल्या बँकेचा कनिष्ठ अधिकारी धनादेश प्रस्तुतकर्त्यास सदर धनादेशाचा आदर करण्यासाठी आदेशकाच्या खात्यात रू. 1000 कमी असल्याचे सांगतो. हे समजल्यावर प्रस्तुतकर्ता तेवढी रक्कम आदेशकाच्या खात्यात जमा करतो. यानंतर सदर

धनादेशामार्फत रू 10,000/- चे प्रदान केले जाते. ही बाब आदेशकास समजल्यानंतर तो बँकेकडून रू. 10,000 रक्कमेची भरपाई मागतो. तुम्ही बँकर म्हणून ही परीस्थिती कशी हाताळाल? आदेशकाच्या परवानगी शिवाय कनिष्ठ अधिकाऱ्याने आदेशकाच्या खात्यातील शिल्लक प्रस्तुतकर्त्यास सांगितली पाहिजे होती काय? का किंवा का नाही?

- ब) एक ग्राहक आपण गहाळ केलेल्या धनादेशा संदर्भात 'Stop payment' आदेश बँकेस देतो. सदर धनादेश त्या ग्राहकास नंतर सापडतो पण त्याबाबतीत आपण बँकेस 'Stop payment' आदेश दिले आहेत हे विसरून जातो. याच धनादेशाचा वापर तो आपल्या क्रेडिट कार्डच्या प्रदानासाठी करतो क्रेडिट कार्ड चे प्रदान हे कालबध्द असून वेळेवर न केल्यास त्यावर दंड आकारला जातो. बँकेकडील भूतकाळातील व्यवहार त्या ग्राहकाकडे क्रेडिट कार्ड असल्याचे दर्शवितात आणि त्याच्या खात्यातून कार्डचे पैसे प्रदान झाल्याचे दिसून येत आहे. सदर धनादेशावर ग्राहकाने 'Stop payment' आदेश दिला आहे आणि जर क्रेडिट कार्डचे प्रदान वेळेवर न केल्यास मोठा दंड आकारला जातो. याची तुम्हाला कल्पना असताना तुम्ही हे प्रकरण कसे हाताळाल?

3) खालील प्रकरणात बँकर आपल्या वजावटीचा अधिकार वापरू शकतो काय?

- अ) श्री विशाल यांनी बँकेकडून कर्ज घेतले असून त्याची परतफेड केलेली नाही पण त्यांचे त्याच शाखेत श्री अजित यांच्या बरोबर संयुक्त बचत खाते आहे.
- ब) श्री खंडागळे यांच्याखात्यात जमा रक्कम शिल्लक आहे. बँकर ही रक्कम श्री. खंडागळे आणि सौ. खंडागळे यांच्या संयुक्त खात्यावरील थकित अधिकार्यांच्या प्रदानासाठी वापरू इच्छिते.
- क) सोने आणि इतर मौल्यावान दागिने असलेली पेटी श्री. किशोर बँकेच्या सुरक्षाकक्षात जमा करतात. पण त्यांच्या नावावर त्याच बँकेत एक थकित कर्ज देखील आहे.
- ड) दिवाण - पटवर्धन आणि कंपनी ही ऑडिट आणि अकाउंट्स ठेवणारी व्यवसाय संस्था आहे. या व्यवसाय संस्थेने बँकेमार्फत कर्ज घेतले असून ते खूप काळासाठी परत केलेले नाही. श्री दिवाण यांच्या त्यांच्या बँकेतील खात्यात भरपूर जमा शिल्लक आहे. ही शिल्लक त्या व्यवसाय संस्थेची थकित कर्ज रक्कम पूर्णपणे फेडू शकते.

4) धनाकर्षाशी संबंधित खालील प्रकरणे तुम्ही कशी हाताळाल?

- अ) अतिशय प्रसिद्ध आणि नेहमीचा ग्राहक आपणास आपल्या मुंबई शाखेवर अरेखांकित धनाकर्ष काढण्याची विनंती करतो.

- ब) आपला प्रसिद्ध ग्राहक आपणास खात्यात जमा केलेल्या धनादेशाच्या पण सध्या जमा न झालेल्या रकमेच्या आधारावर धनाकर्ष काढण्यास विनंती करतो.
- क) आपल्या शाखेने निर्गमित केलेल्या धनाकर्ष हस्तांतरणाच्या दरम्यान हरवला जातो. या धनाकर्षाच्या खरेदीकर्ता त्या धनाकर्षातील पैसे परत मागतो.
- ड) धनाकर्षाच्या आदाता श्री 'क्ष' तो हरविल्या संदर्भात आपणाकडे तक्रार करतो. तो धनाकर्ष आपण निर्गमित केला आहे. आदाता आपण नवीन धनाकर्ष निर्गमित करावा अशी विनंती करतो.
- 5) प्रत्येक सूचित बँकेस रोख राखीव निधी ठेवणे भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 कलम 42 अंतर्गत गरजेचे आहे. मे 27, 2017 ते जून 09, 2017 पंधरवड्यासाठी राम - विलास बँक रोखराखीव ठेव किती असावी याचे हिशेब करित आहे. रोखराखीव निधीचे प्रमाण 4% आहे. मे 27, 2017 रोजीची बँकेची मागणी आणि मूदत दायित्वाची रक्कम रू 1200 कोटी आहे. मागील दुसऱ्या पंधरवड्याच्या शेवटच्या शुक्रवारी म्हणजेच मे 05, 2017. रोजी बँकेची मागणी आणि मूदत दायित्वे एकूण रू. 1120 कोटी होती. (एप्रिल 22 ते मे 05, 2017) चालू पंधरवड्याच्या जून 08, 2017 पर्यंत बँकेने सरासरी प्रतिदिन रू. 42.60 कोटी एवढी शिल्लक रोखराखीव प्रमाणासाठी ठेवली आहे. यामाहितीवरून पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या.
- अ) मे 27, 2017 रोजी सुरू होणाऱ्या आणि जून 09, 2017 रोजी संपणाऱ्या पंधरवड्यासाठी सदर बँकेची रोख राखीव प्रमाणाचे दायित्व किती?
- ब) रोख राखीव प्रमाणाचे पालन करण्यासाठी बँकेस 09 जून 2017 रोजी आपल्याकडे किती रक्कम बाळगावी लागेल?
- क) रोखराखीव निधी प्रमाणाचे पालन करण्यासाठी सदर रक्कम जर बँकेकडे नसल्यास बँक काय करू शकते?
- ड) जर बँक यामध्ये असफल झाल्यास भारतीय रिझर्व्ह बँक काय करू शकते?
- 6) एम एन ओ बँकेकडून आशिष कर्वेने घर खरेदीसाठी कर्ज घेतले. 12% व्याजदरावर घेतलेले 10 वर्षासाठीचे रू 5,00,000 चे कर्ज बँकेने रू. 3,456 एवढ्या मासिक हप्त्यावर करार बध्द केले. अडीच वर्ष झाल्यानंतर बँकेस समजले की रू. 3,456 चा मासिक हप्ता चुकीचा असून त्याऐवजी तो रू. 5,000/- एवढा असणे गरजेचे आहे. बँकर चुकीच्या हप्त्याची स्वतःवर जबाबदारी न घेत आशिष यास मागील 30 हप्त्यांचा फरक (रू. 5000 - 3456 = 1544 × 30 = 46320) रूपये 46320 बँकेत जमा

करण्याचे तसेच पुढील महिल्यापासून नवीन हप्ता भरण्याचे आदेश देतो. श्री आशिष याची आर्थिक परिस्थिती त्यांना रू. 4,000/- रक्कमे ऐवढाच हप्ता भरावायाची ताकद अदा करते तसेच तो फरकाची रक्कम एकरकमी अदा करण्यास देखील असमर्थ आहे. बँकरचे असे म्हणणे आहे की सदर रक्कम अदा न केल्यास बँकेस त्याचे खाते निष्क्रिय मालमत्ते खाली वर्ग करून आशिषच्या विरोधात कायदेशीर कारवाई करावी लागेल. सदर प्रकरण असे हाताळा की यामध्ये दोघांचेही हित अबाधित राहिल.

7) बँकेचे एक काल्पनिक ताळेबंद बँकेच्या मत्तेची परिस्थिती दर्शवित आहे.

सर्व बँकांना त्यांच्या जोखीम भारित मत्तेची मोजणी करावी लागते. सोबत दिलेल्या तक्त्याच्या आधारावर बँकेच्या गुंतवणुकीशी निगडित असेलेली पतजोखिम किती त्याच्या हिशेब करा.

Sr No.	Details of Assets	Market Value (Rs. in Crore)
1	Cash and balances with the RBI	520
2	Bank Balances	300
3	Investments	
	a) Government	560
	b) Banks	100
	c) Others	600
4	Advances (Net)	6500
5	Other Assets	235
6	Total Assets	8815

तुम्ही तुमच्या निर्णयक्षमतेनुसार व गुंतवणुकीच्या (मत्तेच्या) स्वरूपानुसार योग्य तो जोखिमभार वापरू शकता.

सोबतच्या तक्त्यामध्ये दोन स्वतंत्र स्तंभाची भर टाकून नवीन तक्ता तयार करा. दोन नवीन स्तंभांपैकी एकात

अ) प्रत्येक मत्तेस आपण लावलेला जोखिम भार दाखवा, तर दुसऱ्यात

ब) जोखिम भारित मत्तेची रक्कम लिहा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3454

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 78

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Recent Advances in Marketing

(Special Paper - VII) (GROUP - H)

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the external analysis of strategic Marketing Management. **[20]**

OR

What is Integrated Marketing Communication? Explain the process of Integrated Marketing Communication.

Q2) Explain Data warehousing and Data mining in relationship marketing. **[20]**

OR

Explain Integrated Marketing Channels.

Q3) Explain the new trends in retailing. **[20]**

OR

Explain the event Management services.

Q4) Explain the elements of Integrated Marketing Communication. **[20]**

OR

Explain the different types of retailers.

P.T.O.

Q5) Write short notes on : (Any two)

[20]

- a) Strategic Identification
- b) Retail Supply Chain Management
- c) Media Jargons
- d) e-Services online

Total No. of Questions : 5]

P3454

[5259] - 78

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Recent Advances in Marketing

(Special Paper - VII) (GROUP - H)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) व्युत्तरचनात्मक विपणन व्यवस्थापनाचे बाह्य विश्लेषण स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

एकात्मिक विपणन संदेशवहन म्हणजे काय? एकात्मिक विपणन संदेशवहनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.2) संबंध विपणनामध्ये आकडेवारी (Data) गोदाम आणि आकडेवारी (Data) खाण स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

एकात्मिक विपणन चॅनेल्स (Channels) स्पष्ट करा.

प्र.3) किरकोळ मधील (Retailing) नविन प्रवाह स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

प्रसंग (Event) व्यवस्थापन सेवा स्पष्ट करा.

प्र.4) एकात्मिक विपणन संदेशवहनाचे घटक स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

रिटेलर्सचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) व्युत्तरचनात्मक ओळख
- ब) किरकोळ पुरवठा साखळी व्यवस्थापन
- क) माध्यम व्यवसाय
- ड) इ - सर्व्हीस ऑनलाईन

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3455

[Total No. of Pages : 4

[5259] - 79

M.Com. - II (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Case Studies in Advanced Marketing

(2008 Pattern) (Paper - VIII)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *Part I carries 25 marks and Part II carries 75 marks.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

PART - I

Q1) Define case study. Describe the benefits and limitations of case study. **[10]**

OR

Describe the steps used in solving case study.

Q2) Write short notes (Any three) : **[15]**

- a) Purposes of case study method
- b) Approaches to case study
- c) Types of cases
- d) Case study as a tool of marketing reseach.

PART - II

Attempt any three cases from the following :

Q3) Case No. 1 **[25]**

Amit was working in star engineering company as Area Sales Manager for Western Region. He was transferred to Eastern Region as Regional Marketing Manager to set things right. Sales and profits were not satisfactory. Amit's main Job was to manage ll sales engineers effectively and increase the sales. The sales engineers were offered the lumpsym salary, but with no incentives.

P.T.O.

Eastern region included the states of West Bengal, Bihar, Assam and Orissa. Amit felt that sales engineers were not covering the market effectively, and did not have proper tour planning. Amit also felt that they were not motivated to work hard. If you were Amit, What would be your suggestions to motivate sales engineers and increase the sales volume.

Q4) Case No. 2

You are recently appointed as a marketing manager in a Nasik based company manufacturing ayurvedic products like anti-pimple cream, tooth paste etc. Now company wants to launch healthy cold drink containing soyabin flavoured milk. Imagine the steps for launching of this product in Indian market.

[25]

Q5) Case No.3

Develop an appropriate marketing mix for the novel colourful three dimensional story books to be launched in big cities of India.

[25]

Q6) Case No. 4

Menaka Beauty Services Limited is a Delhi based company offering advanced cosmetic surgery services in North India. Company intends to enter Maharashtra state. You are appointed as Marketing Manager for this state. How will you proceed to offer services of this company in Pune, Mumbai and Nasik in the fint state? Suggest suitable marketing strategies.

[25]

Total No. of Questions : 6]

P3455

[5259] - 79

M.Com. - II (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Case Studies in Advanced Marketing

(2008 Pattern) (Paper - VIII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) भाग 1 साठी 25 गुण आहेत. भाग 2 साठी 75 गुण आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

भाग - I

प्र.1) केस स्टडी ची व्याख्या द्या. केस स्टडीचे फायदे आणि मर्यादा वर्णन करा.

[10]

किंवा

केस स्टडी सोडवण्याच्या पायऱ्या वर्णन करा.

प्र.2) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

अ) केस स्टडी पद्धतीची उद्दिष्टे

ब) केस स्टडी बाबतचे दृष्टीकोन

क) केसेसचे प्रकार

ड) केस स्टडी - विपणन संशोधनाचे एक साधन

भाग - II

खालीलपैकी कोणत्याही तीन केसेस सोडवा.

प्र.3) केस न. - 1

[25]

स्टार इंजिनिअरिंग कंपनीच्या पश्चिम विभागासाठी एरिया सेल्स मॅनेजर म्हणून अमित काम करत होता. पूर्व विभागातील गोष्टी सुरळीत करण्यासाठी रिजनल मार्केटिंग मॅनेजर म्हणून त्याची बदली करण्यात आली. या विभागातील विक्री व नफा यांची स्थिती समाधानकारक नव्हती. अमितचे काम हे त्याच्या हाताखालील अकरा सेल्स इंजिनिअर्सवर लक्ष ठेवणे आणि विक्री वाढवणे अशा स्वरूपाचे होते. या सेल्स इंजिनिअर्सना कंपनीतर्फे एकत्रित पगार दिला जात होता, पण त्यामध्ये कोणत्याही प्रोत्साहक योजनेचा समावेश नव्हता. पूर्व विभागात प.बंगाल, बिहार, आसाम आणि ओरिसा या राज्यांचा समावेश होता. अमितला वाटतं की सेल्स इंजिनिअर्स सर्व बाजारपेठेकडं नीट लक्ष देत नव्हते. त्यांचे टूरचं नियोजनही नीट नव्हतं अमितला असंही वाटलं की अधिक काम करण्यासाठी ते मनानं प्रोत्साहितही झालेले नव्हते. अमितच्या जागी तुम्ही असाल तर सेल्स इंजिनिअर्सना प्रोत्साहित करण्यासाठी व विक्री वाढवण्यासाठी तुम्ही काय सूचना कराल.

प्र.4) केस नं. - 2

[25]

एका नाशिकस्थित कंपनीमध्ये मार्केटिंग मॅनेजर म्हणून तुमची नुकतीच नेमणूक झाली आहे. ही कंपनी विविध प्रकारच्या आर्युवेदिक वस्तूंचं ज्यामध्ये मुरूमे - पुटकुल्यां विरोधी मलम, टूथपेस्ट वगैरे यांचं उत्पादन करत आहे. आता या कंपनीला सोयाबीन दूधाचा समावेश असलेल आरोग्यपूर्ण शीत पेय बाजारात सादर करावयाचं आहे. भारतीय बाजारपेठेत ही वस्तू विक्रीस आणण्याच्या संदर्भातील पायऱ्यांची कल्पना करा.

प्र.5) केस नं. - 3

[25]

भारतातील मोठ्या शहरांमध्ये नावीन्यपूर्ण संगीत त्रिमितीयुक्त गोष्टीची पुस्तके विक्रीसाठी आणावयाची असल्यास या संदर्भात सुयोग्य विपणन मिश्र सादर करा.

प्र.6) केस नं. - 4

[25]

मेनका ब्युटी सर्व्हिसेस लिमिटेड ही दिल्लीस्थित कंपनी उत्तर भारतातील बाजारपेठेत अत्याधुनिक सौंदर्य शस्त्रक्रिया सेवा देत आहे. आता कंपनीला महाराष्ट्र राज्यात प्रवेश करावयाचा आहे. तुमची नेमणूक या राज्यासाठी मार्केटिंग मॅनेजर म्हणून झाली आहे. सुरवातीच्या टप्प्यात पुणे, मुंबई व नाशिक येथे या कंपनीची सेवा देण्याबाबत तुम्ही कशी पावलं उचलाल ? सुयोग्य विपणन व्यूहरचना सूचवा.

